

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

جایگاه مردم در نظام اسلامی

از دیدگاه امام خمینی (س)

تبيان
آثار موضوعي
دفتر سى و پنجم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	مقدمه
۱	فصل اول: حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی
۳	انتخاب کارگزاران نظام و مشروعيت حکومت
۱۰	مردمی بودن مسئولان
۱۹	امکان تصمیم‌گیری و مشارکت در اداره امور حکومت
۴۰	حکومت در خدمت مردم
۵۷	فصل دوم: مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی
۵۹	حضور مردم در صحنه و پشتیبانی از نظام و دولت
۷۹	قیام و استقامت مردم در مبارزه با طاغوت
۹۵	حفظ وحدت و هوشیاری نسبت به توطئه‌ها
۱۰۳	ناظارت همگانی بر امور جامعه

۱۱۱	فصل سوم: توطئه‌های دشمنان علیه مردم مسلمان
۱۱۳	تلاش برای ایجاد اختلاف
۱۱۹	دلسرد کردن مردم از اسلام و حکومت اسلامی
۱۲۸	دورکردن مردم از صحنه‌های انقلاب
۱۳۳	فصل چهارم: تأثیر پشتیبانی مردم در نظام اسلامی
۱۳۵	ختنی شدن توطئه‌ها و قطع امید دشمنان
۱۳۹	احیای اسلام و گسترش نهضتهای اسلامی
۱۴۱	حل مشکلات و پیشرفت امور
۱۴۴	حفظ نظام
۱۵۱	فصل پنجم ویژگیهای مردم در نظام جمهوری اسلامی ایران
۱۵۳	ایمان و تحول روحی
۱۶۵	اسلامخواهی
۱۷۰	بیداری و رشد دینی و سیاسی
۱۷۷	حضور مصمم در همه صحنه‌ها
۱۸۵	الگوی ملل مستضعف جهان
۱۹۳	فهرas
۱۹۵	فهرست تفصیلی
۲۱۱	فهرست مأخذ
۲۳۱	فهرست منابع

مقدمه

مردم‌فریبی سیاستمداران یا سیاستمداران مردم‌فریب ویژگی کهن دموکراسیهاست. بسیاری از اندیشمندان کلاسیک بر این صفت، هم در سطح نظر و هم در سطح عمل، تأکید کرده‌اند. مشهور است که یک سناتور مجلس سنای امریکا زمانی گفته است: همان‌طور که بازرگانان به تجارت کالا می‌پردازنند، من هم به تجارت آرا مشغولم. در پرتو تبلیغات وسیع و جریان‌سازیهای فکری و عاطفی که اغلب در دموکراسیها وجود دارد، رأی‌دهندگان از موضع عمل خلاق خارج و به رفتار زیستی نزدیک می‌شوند. مارکس احتمالاً در این مورد درست می‌اندیشید که در جوامع بورژوازی، رأی‌دهندگان بر اثر همین جریان‌سازیها، خالی از خواسته‌های واقعی خود می‌شوند و در حالت از خود بیگانگی به پای صندوقهای رأی می‌روند. در دموکراسیهای کاذب، تقریباً همیشه در ارتباط میان رهبران و انتخاب‌کنندگان، عنصر آگاهی غایب است؛ به بیان دیگر رهبران بر حسب خواسته‌های واقعی انتخاب نمی‌شوند.

اندک‌اند رهبرانی که مردم را به خواسته‌های واقعی شان که در پس روزمرگیها نهان است متنبه می‌گردانند و از آن اندک‌تر رهبرانی‌اند که هم ملت را آیینه وجود خود می‌سازند و هم خود آیینه نمایش ملت می‌شوند. به نظر می‌رسد که امام خمینی(س) در رأس همین اندک رهبران قرار می‌گیرند. بدیهی ترین نتیجه این است که مردم ایران در ذهن و دل حضرت امام از جایگاه حساس و بلندی برخوردارند. از این روست که تأمل و

ب □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی(س)

تعمق بیشتری در خصوص ارتباط امام - این فرزانه عصر - و مردمی که آرمانهای ایشان را به تحقق رساندند ضرورت می‌یابد. تدوین مجموعه‌ای که اینک فرا روی شماست، تمهیدی بر اجابت همین ضرورت است.

آنچه از ابتدا روشن است اینکه از دیدگاه امام خمینی(س) مردم و حکومت اسلامی جدای از یکدیگر نیستند. در این راستا ایشان به نقش محوری مردم در شکل‌گیری حکومت تأکید می‌کنند و می‌فرمایند: «از حقوق اوّلیه هر ملتی است که باید سرنوشت و تعیین شکل و نوع حکومت خود را در دست داشته باشد». ^(۱)

امام(س) از اراده و حضور مردم به عنوان عامل اساسی در مشروعيت مردمی حکومت یاد می‌کنند و بر این اساس هرگونه دیکتاتوری را برخلاف اسلام تلقی و رد می‌کنند. بدین جهت است که ایشان، در پاسخ به دلیل مخالفت خود با سلطنت مشروطه و شاه، چنین بیان می‌دارند: «اراده ملت نقشی در روی کارآمدن شاه نداشته، بنابراین سلطنت وی از اساس غیرقانونی و از مشروعيت برخوردار نیست». ^(۲)

در نظام اسلامی همه مردم موظفند که بر امور جامعه اسلامی نظارت داشته باشند کلّکم راع. چه آگاهی مردم و مشارکت و نظارت و همگامی آنها با حکومت منتخب خویش، خود بزرگترین ضمانت حفظ امنیت در جامعه می‌باشد و این مطلب می‌تواند مؤید این نکته نیز باشد که وجود اعمومی بهتر از هر فرد و جناحی خیر و صلاح خود را تشخیص می‌دهد.

ایشان با اعتقاد به نبوغ سیاسی و معرفتی مردم اعلام می‌دارند: «در ایران اسلامی مردم تصمیم‌گیران نهایی تمامی مسائلند». ^(۳) و در جای دیگر با عنایت به تجلی خواسته‌های مردم در شعار استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی می‌فرمایند: «سیاست ما همیشه بر مبنای آزادی، استقلال و حفظ منافع مردم است که این اصل را هرگز فدای چیزی نمی‌کنیم». ^(۴)

۱. صحیفه امام؛ ج ۴، ص ۳۶۷.

۲. همان؛ ج ۵، ص ۱۷۳.

۳. همان؛ ج ۱۶، ص ۲۶۶.

۴. همان؛ ج ۴، ص ۳۶۴.

از منظر امام حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش از ضرورتهای نظام جمهوری اسلامی است، لذا شوراهای عenorان یکی از روشن‌ترین نمودهای جلوه حاکمیت مردم توسط امام در ایران اسلامی بنیان نهاده شد: «در جهت استقرار حکومت مردمی در ایران و حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش که از ضرورتهای نظام جمهوری اسلامی است، لازم می‌دانم بی‌درنگ به تهییه آیین‌نامه اجرایی شوراهای برای اداره امور محل شهر و روستا در سراسر ایران اقدام و پس از تصویب به دولت ابلاغ نمایید تا دولت بلاfacله به مرحله اجرا درآورد».^(۱)

نقش مردم از دیدگاه امام(س) تا حدی است که ایشان کل ارکان اجرایی و حکومتی را از یک سو و مردم را از سوی دیگر در جهت تعامل و تعادل و در راستای یکدیگر قرار می‌دهند؛ و از آنجا که انقلاب اسلامی ایران برخلاف سایر انقلابها متکی به توده‌های مردم است؛ جایگاه و نقش مردم از اساسی‌ترین موضوعاتی است که در مجموعه حاضر به آن پرداخته می‌شود.

امام خمینی(س) احترام و تواضع به مردم را همواره به مسئولان گوشزد نموده و به صراحة می‌فرمایند که بدون مردم در انجام کاری موقتی حاصل نمی‌آید. به همین جهت امام حفظ مردم را عظیم‌ترین پشتوانه و سرمایه برای پیشبرد و نیل به اهداف بلند انقلاب می‌داند.^(۲)

از مجموعه رهنمودهای ایشان چنین استنباط می‌شود که پس از اتکا و اتکال به خدا، محور اصلی و نقش آفرین در پیروزی انقلاب و شکل‌گیری حکومت اسلامی در ایران حضور و پشتیبانی مردم بوده است که امام همواره بر آن تأکید داشته‌اند. امروز نیز که قویترین پشتوانه انقلاب و نظام همان مردم‌مند بدون تردید حفظ وحدت و حضور دائمی آنها اصل مهم و کارساز در تداوم و بقای نظام و انقلاب اسلامی خواهد بود.

نکته شایان ذکر در اینجا این است که تأکیدات مستمر و ماهوی حضرت امام بر نقش مردم، گویای اصالت گرایش‌های مدرن مردم سالارانه (دموکراتیک) در ایشان نیست. اولاً

۱. همان؛ ج ۷، ص ۱۶۷.

۲. همان؛ ج ۱۶، ص ۴۹۱.

د □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

امام به مردم ایران و سپس به ملت‌های مسلمان منطقه و جهان نظر داشتند نه به مردم در معنای کلی و انتزاعی آن، که موضوع گرایش‌های فلسفی یا پردازش‌های ایدئولوژیکی قرار می‌گیرد، بنابراین نگرش ایشان به مردم خاص و واقعی بود نه دکترین‌مابانه؛ دوم اینکه از منظر ایشان یعنی در ولایت فقیه، فرض دوگانگی ملت با دولت، یا تخاصم میان آن دو مطرح نبود. امام این ارتباط را تکمیلی تلقی می‌کردند. سوم اینکه دیدگاهی آرمانی نسبت به وفاق جمعی داشتند، به همین دلیل تشکیل سازمانهای داوطلبانه با هدف کسب قدرت و امتیاز به ضرر دولت یا دیگر سازمانهای اجتماعی را برنمی‌تافتند. و در یک کلام، در درون جامعه، امام به همکاریها نظر داشتند نه به تنازعات هر چند قانونی. اما به هر حال این تأکیدات در حدی هست که جدایی دیدگاه امام را از دیدگاه سنتی‌ای که اعتبار چندانی برای آرای مردم قائل نیست، نشان دهد.

مقدمه را با سخنی از یادگار و فرزند گرانقدر امام راحل که فرمود: «بزرگترین درس امام و انقلاب به همه ما این است که هرگز از مردم جدا نشویم»^(۱) به پایان می‌بریم و علاقه‌مندان به مطالعه تفصیلی‌تر ابعاد اندیشه حضرت امام را به مجموعه حاضر ارجاع می‌دهیم.

ویژگیهای این مجموعه

۱. در تنظیم این مجموعه کوشیده‌ایم عبارتها را با توجه به پیام صریح و اصلی آنها در ذیل نزدیکترین عنوان بسیاریم و تا حد امکان از تکرار آنها در دیگر عنوانی خودداری کنیم؛ لذا برای دریافت دیدگاه‌های امام پیرامون یک موضوع نمی‌توان به موارد ذکر شده ذیل همان عنوان اکتفا کرد و مراجعه به دیگر عنوان‌های مجموعه اجتناب ناپذیر است.

۲. از آنجا که ترتیب و تفکیک موضوعات این مجموعه توسط خود حضرت امام(س) صورت نگرفته به ناچار جمع‌آوری و تنظیم آنها به صورت فعلی دارای کاستیهایی اجتناب ناپذیر است که مسئولیت آن بر عهده تنظیم‌کنندگان می‌باشد.

۱. مأخذ از سخنان مرحوم حاج سید احمد خمینی در دیدار با مسئولان وزارت کشور؛ ۱۳۷۰/۹/۲۸.

۳. در تنظیم قطعات منتخب داخلی هر یک از فصول و عنوانین فرعی، ترتیب و توالی تاریخی صدور آنها از سوی حضرت امام ملاک بوده است نه توالی منطقی مطالب؛ و در خصوص وصیتنامه سیاسی - الهی، تاریخ قرائت.

۴. تاریخ صدور پیامها و سخنرانیهای حضرت امام مأخذ از مجموعه صحیفه امام و دیگر آثار ایشان در ذیل هر قطعه ذکر و مشخصات کامل مأخذ براساس شماره مسلسل در انتهای کتاب آورده شده است.

در پایان لازم می‌دانیم از پژوهشگر محترم جناب آقای علی‌اکبر کمالی و کلیه افرادی که ما را در بهثمر رسانندن این اثرياری داده‌اند، تشکر و قدردانی نماییم. از خداوند متعال عزت و اقتدار همه مسلمانان جهان را خواهانیم.

معاونت پژوهشی

مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره)

فصل اول

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی

- انتخاب کارگزاران نظام و مشروعيت حکومت
- مردمی بودن مسئولان
- امکان تصمیم‌گیری و مشارکت در اداره امور حکومت
- حکومت در خدمت مردم

انتخاب کارگزاران نظام و مشروعیت حکومت

[حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی. پس از اهدای سلام و تحيیت، در چه صورت فقیه جامع الشرایط بر جامعه اسلامی ولایت دارد. أَدَمُ اللَّهُ ظَلْكُمْ عَلَى رُؤُسِ الْمُسْلِمِينَ.
نمایندگان حضرتعالی در دبیرخانه ائمۀ جمیع سراسر کشور، عباس خاتم یزدی - توسلی - عبایی - کشمیری - قاضی عسگر]

بسمه تعالی

ولایت در جمیع صور دارد. لکن تولی امور مسلمین و تشکیل حکومت بستگی دارد به آرای اکثیریت مسلمین، که در قانون اساسی هم از آن یاد شده است، و در صدر اسلام تعبیر می‌شده به بیعت با ولی مسلمین.

تولی امور مسلمین
و تشکیل حکومت
با آرای اکثیریت

روح الله الموسوى الخمينى.(۱)

۶۶/۱۰/۲۹

* * *

۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

سؤال: [یک دولت اسلامی چگونه تشکیل خواهد شد؟]

جواب: با طرحی که تدارک دیده‌ایم، تلاش می‌کنیم که عموم ملت از همه طبقات، آگاهانه و آزادانه نمایندگان خود را انتخاب کنند و سپس نمایندگان دولت را و مسئولین هر مقامی را انتخاب می‌کنند. (۲)

تشکیل دولت
اسلامی با انتخاب
آگاهانه و آزادانه
ملت

۵۷/۸/۱۶

* * *

سؤال: [...جمهوری ای که شما می‌خواهید تشکیل دهید، اسلامی خواهد بود، بنابراین آیا خواهید پذیرفت که در رأس آن قرار گیرید؟]

جواب: اولاًً این مردم هستند که باید افراد کاردار و قبل اعتماد خود را انتخاب کنند و مسئولیت امور را به دست آنان بسپارند. ولکن من شخصاً نمی‌توانم در این تشکیلات مسئولیت خاصی را بپذیرم و در عین حال همیشه در کنار مردم ناظر بر اوضاع هستم و وظيفة ارشادی خود را انجام می‌دهم. (۳)

انتخاب مسئولین
توسط مردم

۵۷/۹/۷

* * *

سؤال: [به چه دلیل دولت بختیار را غیرقانونی می‌دانید؟]

جواب: به دلیل مخالفت همه مردم. بختیار را شاه نصب کرده است و مردم همه با شاه مخالفند و او را عزل کرده‌اند. و در تظاهرات و راهپیماییهای مکرر این معنی را ثابت کرده‌اند. دولت قانونی باید از مردم و برای مردم باشد نه مخالف مردم. (۴)

دولت قانونی از
مردم و برای مردم

۵۷/۱۱/۷

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۵

ما می‌گوییم کسی که می‌خواهد یک مملکتی را اداره بکند، کسی که ما می‌خواهیم مقدراتمان را دستش بدهیم باید آدمی باشد که مردم انتخاب کنند و با انتخاب مردم پیش بیاید. قهرآ و قتی با انتخاب مردم پیش آمد صالح است. دنبال او همین طوری که الان ملاحظه می‌کنید که یک بز کچل یک ملت را کچل کرده یک آدم صالح، یک انسان، یک مملکت را به سلامت می‌کشد. (۵)

مسئولیت اداره
مملکت با انتخاب
مردم

۵۷/۱۰/۱۰

* * *

مطلوبی هست که می‌خواهم به عرض ملت برسانم و آن این است که نظر خودشان را درباره دولت آقای مهندس بازرگان^(۱) که دولت شرعی و اسلامی است اعلام کنند؛ هم به وسیله مطبوعات، هم تظاهرات «آرام» در شهرها و در دهات و هر جا که مسلمان هست، نظر خودشان را راجع به دولت اسلامی آقای مهندس بازرگان اظهار کنند. (۶)

اظهارنظر مردم
نسبت به دولت

۵۷/۱۱/۱۶

* * *

ما در طول تاریخ ایران یک حکومت مستند به ملت نداشتیم. زمان سلاطین سابق که اصلاً ملتها به حساب نمی‌آمدند، و باب باب قلدری بود! از زمان رضا شاه به این طرف هم که ما اطلاع داریم و در مشاهدات ما بوده، باز همین معنا بود. بنابراین یک حکومت ملی، یک سلطنت ملی، یک انتخابات ملی در این وطن نبوده است؛ از اینکه این انتخابات و مجالس مجالس ملی نبوده است.

حکومت مستند به
آرای ملت

۱. مرحوم مهندس مهدی بازرگان، نخست وزیر دولت مؤقت پس از انقلاب.

۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

دولتهای ناشی از این مجلس هم غیرقانونی است، و مستند به آرای ملت نبوده است. این شخصی هم که الان به جای محمد رضا خان و به امر محمد رضا خان به مسند وزارت نشسته است، ایشان هم [که] ادعا می‌کند من «ملی» هستم قانونی هستم، نه قانونی هست و نه ملی هست.(۷)

۵۷/۱۱/۱۹

* * *

یک مجلس شورای ملی - نه به آن معنایی که در زمانهای سابق پیدا می‌شد که مردم بی‌اطلاع بودند - یک مجلسی که به نظر خود مردم باشد، مردم خودشان نظر داشته باشند، مقدرات دست خود مردم باشد، اینها تحقق پیدا بکند.(۸)

مجلس با نظر مردم

۵۸/۲/۲۹

* * *

مجلس مؤسسات برای این است که مردم، منتخبات [و] منتخبین خودشان را تعیین کنند؛ و این فرق ندارد بین آنکه طرح فعلی دولت باشد، یا طرحهایی که اشخاصی که توجه ندارند، یا تحت تأثیر واقع شده‌اند، یا شیاطین به آنها چیزهایی را تزریق کرده‌اند، که تعویق بیندازد و استقرار حکومت اسلامی یکی - دو سال طول بکشد تا توطئه‌ها نضج بگیرند و اساس را از بین ببرند. آن طرحی که دولت داده است این است که همان مجلس مؤسسات با افراد کمتر، از خود ملت، به تصویب ملت، به انتخاب ملت، اشخاصی انتخاب بشوند؛ و آنها در قانون اساسی، که پیشنویس شده است، مطالعه کنند؛ و اشکالاتی که روشنگران و حقوقدانان و سایر مردم

نقش مردم در
مجلس مؤسسات و
قانون اساسی

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی ۷

به قانون اساسی، که پیشنویس شده است، طرح کنند؛ و منتخبین مردم مطالعه کنند؛ و بعد از اینکه آنها تصویب کردند، باز هم به رفراندم گذاشته شود.^(۹)

۵۸/۳/۲۵

* * *

مجلس شورا را باید ملت خودش وکلا تعیین کنند. وکلا هم همین جوری که عرض کردم وکلای ملی؛ وکلایی که مردم در بلاد

حق مردم در تعیین خودشان شناختند که اینها مردم صالحی هستند، اینها مردم نمایندگان مجلس اسلامی هستند، اینها گرایش به شرق و غرب، گرایش به مکتبهای فاسد ندارند، اینها را تعیین کنند. یک مجلس شورا داشته باشیم.^(۱۰)

۵۸/۲/۲۱

* * *

ملت ما [،] اگر وکلایشان خواستند برخلاف اسلام عمل بکنند، مردم مختارند که وکلا را عَزْلشان بکنند، بریزندشان دور. آنها خیال می‌کنند که نه، این خلاف آزادی است. شما دارید دیکتاتوری می‌کنید! شما دارید در مقابل ملت می‌ایستید. ملت اسلام را می‌خواهد، شما می‌گویید لازم نیست! ملت ولایت فقیه را می‌خواهد، که خدا فرموده است، شما می‌گویید خیر، لازم نیست!^(۱۱)

۵۸/۷/۱۲

حق مردم در عزل
وکلا

* * *

۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

این مجلس خبرگانی که همه ملت دسته‌ای را تعیین کردند، دیگر هر کس در محل خودش کسی را وکیل کرد. شما بی که می‌گویید دمکراسی، دمکراسی بهتر از این چه که شما پیدا کنید که در یک جایک کسی به زورگفته باشد تو رأی بده. در تمام ایران پیدا بکنید یک جا که الزام کرده باشد یک کسی را که رأی بده. حتی تبلیغات هم کم شد. ولی مردم می‌شناختند اینها را. هر کسی اهل بلد خودش را می‌شناخت، و رأی به او می‌داد. با آن اکثریت قاطع که پیدا کردند اینها، چرا دیگر مناقشه می‌کنند؟ چرا بعدش [دائماً] گفتند مجلس خوب؟ مجلس خوب این مجلسی است که مردم می‌خواهند. شما چکاره‌اید؟ این مجلسی که مردم خودشان اشخاصی را فرستادند، وکیل کردند. اینها وکیل مردم بودند. (۱۲)

۵۸/۸/۲۹

مصداق عینی
دموکراسی

* * *

هر چه آرا زیادتر باشد مسئولیت زیادتر است. اگر آرای شما پنج میلیون بود مسئولیتتان کمتر بود. حالا که سیزده میلیون بیشتر است، مسئولیت شما حجمش زیادتر است؛ برای اینکه شما جواب یکی‌یکی از این افرادی که به شما رأی دادند و شما را به عنوان رئیس جمهور اسلام، رئیس جمهوری کشور اسلامی تعیین کردند هر یک از اینها فردا می‌آیند شما را می‌گیرند، جواب از شما می‌خواهند. من شما را تعیین کردم رئیس جمهوری اسلامی باشید و اسلام را در این کشور تأیید کنید و پیاده کنید و - خدای نخواسته - شما نکردید، اقلالاً سیزده میلیون و هزار و چند صد نفر می‌آیند سراغ شما، ببینید که می‌توانید جواب این را پیش خدا بدهید؟ (۱۳)

۶۰/۵/۱۱

هر چه آرا زیادتر،
مسئولیت زیادتر

۹ حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □

خود این مردم یک رئیس جمهور درست کردند و نخست وزیر هم آن کسانی که وکیل آقایان بوده‌اند درست کرده‌اند و همه از خود این مردم، یک کسی را نیاورده‌اند که فلان سلطنه یا فلان دوله یا از امریکا آمده باشد یا از فرانسه آمده باشد. حالا الان همه حکومت و مجلس و چیز و اینها از خود این مردم است. (۱۴)

۶۰/۵/۱۹

حکومت از خود
مردم

جمهوری اسلامی ما وضعی دارد که خود ملت یک فردی را می‌آورند و خود ملت یک فردی را کنار می‌گذارند و خود ملت [اگر] فردی شهید شد، به جای او باز یکی را انتخاب می‌کنند و خود را از دولت می‌دانند و دولت را از خود می‌دانند و خود را از رئیس جمهوری مکتبی می‌دانند و رئیس جمهوری مکتبی را از خود می‌دانند. از این جهت، ولو اینکه رئیس جمهور شهید بشود، نخست وزیر شهید بشود و هر مقامی شهید بشود ملت ما هیچ خم به ابرو نمی‌آورند و کسان دیگر را به جای آنها انتخاب می‌کنند. (۱۵)

۶۰/۶/۹

دولت و مردم

اینجانب به پیروی از ملت عظیم الشأن و با اطلاع از مقام و مرتبت متفکر و دانشمند محترم جناب حجت الاسلام آقای سید علی خامنه‌ای^(۱) - ایده الله تعالیٰ - رأی ملت را تنفیذ و ایشان را به سمت ریاست جمهوری اسلامی ایران منصوب نمودم. (۱۶)

۶۰/۷/۱۷

تنفیذ رأی ملت

۱. مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای که در آن زمان عهده‌دار ریاست جمهوری بوده‌اند.

مردمی بودن مسئولان

حکومت اسلامی که ما می‌خواهیم یک همچو چیزی ما می‌خواهیم که آن کسی که در رأس است، آن هم با مردم رفیق باشد. و بنشیند و خودش را نگیرد؛ در بین مردم بنشیند با آنها صحبت بکند؛ هر کس حاجتی دارد به او بگوید، وقت داشته باشد با او صحبت بکند. آن هم که رئیس ارتش است و آن هم که رئیس شهربانی است و آن هم که رئیس ژاندارمری است، آن هم در بین مردم همان طور باشد. وارد بشود بین مردم، نه او از مردم وحشت کند؛ نه مردم از او وحشت بکنند. این باید دستور باشد برای همه حکومتها و ملتها. وقتی یک حکومت اینطور شد، ملت دن بالش است؛ ملت حافظش است. همان طور که او حافظ ملت است، ملت هم حافظ او هستند. و ما می‌خواهیم یک همچو چیزی پیدا بشود که ملت حافظ دولت به همه جهات باشد؛ دولت هم حافظ منافع ملت به همه جهات باشد. اگر یک همچو چیزی شد، یک مملکت آرامی [پدید می‌آید] که هیچ کس هم نمی‌تواند در آن تصرف بکند. (۱۷)

مسئولین حکومت
در میان مردم

۵۸/۴/۱۰

* * *

امروز روزی است که باید حفظ کنید شما اسلام را؛ اسلام را باید حفظ کنید. حفظ اسلام به این است که اعمالتان را تعدیل کنید؛ با مردم رفتار خوب بکنید؛ برادر باشید با مردم؛ مردم را اینطور حساب نکنید. رژیمهای سابق مردم را از خودشان جدا می‌دانستند. آنها در یک طرف بودند؛ مردم هم در یک طرف

جدا نبودن
حکومت از مردم

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی ۱۱

بودند. آنها مردم را می‌کوییدند؛ مردم هم آنها را اگر می‌توانستند می‌کوییدند. امروز که مردم جدا نیستند از پاسداران اسلام، حکومت اسلام که از مردم جدا نیست، تو مردم است، از همین مردم و از همین جمعیت است، شما هم از همین مردمید و از همین جمعیتید، شما کاری نکنید که مردم از شما بترسند. شما کاری بکنید که مردم به شما متوجه بشوند. شما کاری بکنید که مردم محبت به شما بکنند؛ پشتیبان شما باشند. اگر مردم پشتیبان یک حکومتی باشند، این حکومت سقوط ندارد؛ اگر یک ملت پشتیبان یک رژیمی باشند؛ آن رژیم از بین نخواهد رفت. (۱۸)

۵۸/۴/۱۲

* * *

اسلام سردارهایش هم توی مردمند. پیغمبر اسلام - صلی الله علیه و آله و سلم - خوب، سردار همه بود، بزرگ همه بود، توی مردم بود. با مردم می‌آمد می‌نشست، توی مسجد می‌نشست مثل سایر مردم. حضرت امیر - سلام الله عليه - آن وقت که حکومت یک مملکتی بود که چندین مقابله ایران بود، مصر بود، حجاز بود، عراق بود، ایران بود، سوریه بود - عرض کنم - یمن بود، همه اینها تحت سلطه او بود، مثل سایر مردم می‌آمد با مردم می‌نشست و معاشرت می‌کرد. برای اینکه از مردم نمی‌ترسید. ظلم نکرده بود به مردم تا بترسد، از آنها. خلافی نکرده بود که از مردم [بترسد]. برای مردم بود؛ مردم او را حامی خودشان می‌دانستند. (۱۹)

۵۸/۴/۱۲

معاشرت سرداران

اسلام با مردم

* * *

۱۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

شما به من بگویید که در کجای ممالک اسلامی و غیر اسلامی،
اینطور است که رئیس جمهور از همین مردم و در دامن همین مردم
باشد و هر روز و در ماه مبارک، هر شب بروند توانی جمعیت‌های
متفرق و مردم را ارشاد کنند، بدون اینکه خوفی در دلش باشد. ...
الآن رئیس جمهور که در رأس واقع شده است، در هر مجلسی که
او را دعوت کنند می‌رود و در هر شهری که از او تقاضا کنند،
می‌رود و مردم را ارشاد می‌کند، بدون اینکه یک ذره خوف در دل
او باشد؛ برای اینکه، ملت را از خودش می‌داند و ملت هم او را از
خودش می‌داند. برادر هستند. رئیس جمهور با ادنی شخصی که در
ایران زندگی می‌کند، برادر است و مردم با هم برادرند و پشتیبانی
می‌کنند. همین طور، در کدام مملکت، شما سراغ دارید که رئیس
مجلس منبر برود و مردم را هدایت کند و در ماه مبارک، شاید
بیشتر از سی تا منبر رفته باشد و مردم را هدایت کرده باشد؟ و در
کجا شما سراغ دارید که رئیس دیوانعالی کشور یک عالمی باشد
که برود مردم را هدایت کند و مردم هم از او هدایت بشوند؟ و
همین طور دادستان کل کشور و همین طور وزیرکشور و همین طور
سایر ارگانی که هستند، با کمال اطمینان، بدون اینکه از کسی خوف
داشته باشند؛ برای اینکه مبادی خوف در کار نیست، همه پشتیبان
هستند، همه برادر هستند.

نهادهای مردمی

در کجا سراغ دارید که مجلس شورای آنجا مثل مجلس
شورای اسلامی ما باشد؟ در سابق، زمان شاه مخلوع و رضاخان
مطروح، مجلس پر بود از «دوله»‌ها، «ممالک»‌ها، «سلطنه»‌ها،
«سلطان»‌ها، متمکنین، اشرف، طرفدارهای شرق و غرب،
نوکرهای ممالک اجنبی، ولی الآن در مجلس شورای ما یک چهره
پیدا نمی‌کنید که از این طبقه اشرف باشد، از این طبقه بالا باشد،

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی ۱۳

همه از همین مردمند که در بین بازار راه می‌روند، و از همین جمعیت هستند؛ عده‌ای شان از علماء و فقهاء هستند، عده‌ای شان از چهره‌های متدين هستند. مجلس شورای اسلامی ما آن در هیچ جا نظیر ندارد، چنانچه سایر ارگانهای دولتی ما اینطور است.

در کجا شما سراغ دارید که ارتشیش اینطور ملی و در بین مردم باشد که وقتی ارتش در بین مردم برود یا ژاندارمری برود یا سپاه پاسداران برود، گل بر او نثار کنند و تظاهرات کنند برای او؟ آنها هم از باب این است که از همین مردمند؛ از همین جمعیت هستند.

تمام جاهایی را که شما ملاحظه کنید، همه چون از خود ملتند، از این جهت، با ملت اینطور رو به رو می‌شوند. در کجای دنیا شما سراغ دارید که از باطن ملت، بدون اینکه هیچ‌کس دعوت کند، اینقدر کمیته، اینقدر دادگاه، اینقدر پاسدار، که خون خودشان را در راه این کشور و در راه اسلام فدا می‌کنند، بدون اینکه کسی آنها را دعوت کرده باشد؟ در سرتاسر کشور، این سپاه پاسداران، این کمیته‌ها، این دادگاهها، همه برای همین اسلام و برای همین کشور خدمت می‌کنند. (۲۰)

۵۹/۵/۲۱

* * *

من همه را نمی‌شناسم، لکن من چهره‌ها را می‌بینم که همه شان از همین ملت و از همین جمعیتی هستند که در این مملکت هستند. هیچ از آن بالاها نیامده‌اند اینجا تا بخواهند یک مقاصدی داشته باشند غیر مقاصد ملی و اسلامی. (۲۱)

چهره‌های مردمی با
مقاصد ملی و
اسلامی

۵۹/۵/۲۱

* * *

۱۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اگر شما شکل و شمایل وزرای این حکومت را تماشا کنید و سوابق زندگی آنها را، می‌بینید که حتی یک نفر از آنها شبیه به آن افرادی که در زمان طاغوت بود نیستند، اینها چهره‌هایی هستند از خود ملت و چهره‌هایی هستند که از توده مردم هستند. دیگر «سلطنه»‌ها نیست در کار و «ملک»‌ها در کار نیست، و امثال ذلک. (۲۲)

۶۰/۲/۷

وزرا توده مردم

* * *

رئیس جمهور هم مثل یکی از شماهاست. شماها او را قرار دادید رئیس جمهور. وقتی که - خدای نخواسته - او از بین برود، شما یکی دیگر را قرار می‌دهید. (۲۳)

۶۰/۵/۲۷

رئیس جمهور هم
یکی از افراد ملت

* * *

ما حکومتمان و افرادی که در رأس حکومت بودند چون از همین مردم هستند و از اشخاصی نیستند که از آن بالاها؛ یعنی، آن پایینها آمده باشند و حکومت کرده باشند بر ملت، از این جهت، ملت ما آرام است، دلش مطمئن است به اینکه وقتی که این شهدا نباشند، به جای آنها، داوطلبانی برای شهادت حاضر به صحنه هستند. (۲۴)

۶۰/۶/۹

افراد در رأس
حکومت، از خود
مردم

* * *

الآن شما در سرتاسر کشور ملاحظه بکنید از نخست وزیر و رئیس

جمهورش بگیرید تا آن پایینها هر جا هست، می‌بینید که یک مردمی هستند که از خود مردم هستند. رئیس‌جمهور یک طلبه‌ای بوده است سابق و بعد هم یک آقایی شده است و بعد شده است رئیس‌جمهور، نه دستگاهی آنها را دارند و نه افکاری آنها را دارد و همین طور همه وزرا، این وزرا، گاهی وقتها جمعیتی می‌آیند اینجا و مخلوط به هم هستند، آدم تمیز نمی‌دهد که این پاسدار هست یا وزیر. من حکومتهای کوچک را دیده‌ام که وضعیان چطور بود و با تحقق مردمی بودن مسئولان در ایران چه وضعی بیرون می‌آمدند؛ وقتی بیرون می‌آمدند، مردم همه صفت می‌کشیدند برایشان تعظیم باید بکنند، با بساط می‌آمدند بیرون، یک حکومت -فرض کنید که - جای کوچکی؛ اما حالا نخست وزیرش می‌آید، مردم با او مثل سایرین. این هم یک مسئله‌ای است که الان در ایران تحقق پیدا کرده است. جاهای دیگر نیست این مسائل که همه مردمی هست و همه هم با هم هستند و لهذا، هم مردم پشتیبان دولت‌اند. (۲۵)

۶۰/۱۰/۳۰

* * *

یکی از عنایات بزرگی که خدای تبارک و تعالیٰ به جمهوری اسلامی و این نهضت اسلامی عنایت فرموده این است که متصدیان امور، چه آنهایی که در مجلس خدمت می‌کنند و چه آنهایی که در دولت خدمت می‌کنند، چه آنهایی که در ارتش هستند، همه اینها از آن قشر مرغه نیستند... مردمی بودن متصدیان امور مانع از آسیب‌پذیری جمهوری اسلامی تا وضع این طوری است حکومت برقرار است، حکومت اسلامی برقرار است. تا وضع دولت، مجلس - نمی‌دانم - ارتش، رؤسای ارتش، فرماندهان؛ همه جا این وضع است که می‌بینیم

۱۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

الآن و مشاهده می‌کنیم، شما خوف از اینکه یک آسیبی این جمهوری اسلامی به آن برسد، از این خوف نداشته باشید.
شما هر چه خوف دارید، از خودتان بترسید. از اینکه مبادا
- خدای نخواسته - مسیر، یک مسیر دیگر بشود و راه، یک راه
دیگری باشد و توجه به این چیزی که الآن هست، از دست برود و
مردمی بودن از دستان برود. (۲۶)

۶۱/۶/۷

* * *

ایران همین است که می‌بینید. نخست وزیرش، وزیرخارجه اش،
رئیس جمهورش، رئیس مجلسش، همه یک مردم عادی هستند و
با مردم رفیق‌اند. باید با مردم آشنا شد. دولتها باید با مردم آشنا
 بشوند. (۲۷)

دولت رفیق مردم

۶۲/۱۱/۱۸

* * *

از اهم مسائلی که باید تذکر بدهم، مسئله‌ای است که به همه روحا نیت و دست‌اندرکاران کشور مربوط می‌شود، و همیشه نگران آن هستم که مبادا این مردمی که همه چیزشان را فدا کردند و به اسلام خدمت نموده و به ما منّت گذاشتند، به واسطه اعمال ما از ما نگران بشوند، زیرا آن چیزی که مردم از ما توقع داشته و دارند و به واسطه آن دنبال ما و شما آمده‌اند و اسلام را ترویج نموده و جمهوری اسلامی را بپا کردند و طاغوت را از میان بردنده، کیفیت زندگی اهل علم است. اگر خدای نخواسته، مردم ببینند که آقایان وضع خودشان را تغییر داده‌اند، عمارت درست کرده‌اند و

ساده‌زیستی
کارگزاران نظام

رفت و آمدهایشان مناسب شأن روحانیت نیست، و آن چیزی را که نسبت به روحانیت در دلshan بوده است از دست بدھند، از دست دادن آن همان و از بین رفتن اسلام و جمهوری اسلامی همان. البته من این نکته را عرض کنم، یک دسته‌ای که در معرض خطر هستند باید خودشان را حفظ کنند، ولی همین‌ها هم باید مواطن باشند که زاید بر میزان نباشد. شما گمان نکنید که اگر با چندین اتو میل بیرون بیایید وجهه‌تان پیش مردم بزرگ می‌شود، آن چیزی که مردم به آن توجه دارند و موافق مذاق عامه است، اینکه زندگی شما ساده باشد، همان‌طوری که سران اسلام و پیغمبر اسلام و امیرالمؤمنین و ائمه ما زندگی‌شان ساده و عادی بود بلکه پایین‌تر از عادی. آنها هم که جمهوری اسلامی را بپا کردند، مردم عادی هستند، و کسانی که بالا بالاها نشسته‌اند، هیچ دخالتی در این مسائل نداشته و ندارند. این مردم بازار و کشاورز و کارگران کارخانه‌ها و طبقات ضعیف - به حسب دنیا و قوی به حسب آخرت - هستند که این توقع را دارند که اگر خدای نخواسته، نفوس این مردم از ما منحرف بشود، ضرر آن برای ما تنها نیست، بلکه برای اسلام است. و ما باید حفظ کنیم آنها بی را که اسلام و جمهوری اسلامی را نگه داشته‌اند و بعد از این هم نگه خواهند داشت، و حفظ آن به این است که زندگی ما ساده و عادی باشد. (۲۸)

۶۴/۴/۲۵

* * *

من امیدوارم که خداوند همه آقایان را موفق به خدمت کند.
خداوند به ما منت گذاشته است که سفرا و دولت ما همه از

۱۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اشخاصی هستند که درد جامعه را می‌فهمند، زیرا بسیاری از آنها روحانی هستند که با مردم رابطه داشته‌اند و می‌دانند مردم چه وضعی داشته‌اند و درد آنها را ادراک می‌کنند. ولی سابق وضع نزدیکی و ارتباط با این طور بود که افراد حکومت هیچ ارتباطی با مردم نداشتند و نمی‌فهمیدند که بر مردم چه می‌گذرد. ولی اکنون خدا خواسته مردم است که حکومت مستضعفین تشکیل بشود که بحمدالله تاکنون عملکرد او خوب بوده است و امیدوارم از این به بعد بهتر باشد. (۲۹)

۶۴/۸/۱۱

* * *

شما ببینید که این ملت برای اینکه دولتش مردمی است، از خود همین مردم است؛ یکی بازاری بوده آمده نخست وزیر شده است، یکی - فرض کنید - کشاورز بوده آمده چیز شده، در دنیا کجا یک همچو مسائلی شما پیدا می‌کنید؟ کجا پیدا می‌کنید طلبه‌ای بباید رئیس جمهور بشود، یک بازاری هم بباید نخست وزیر بشود، یک کشاورز هم بباید چه بشود؟ این یک نمونه است. دنیا این نمونه را ندارد. (۳۰)

الگوی دولت
مردمی

۶۴/۱۱/۲۲

* * *

در حکومت اسلامی بهای بیشتر و فزونتر از آنِ کسی است که تقوا داشته باشد، نه ثروت و مال و قدرت و همه مدیران و کارگزاران و رهبران و روحانیون نظام و حکومت عدل موظفند که با فقرا و مستمندان و پابرهنه‌ها بیشتر حشر و نشر و جلسه و مراوده و

حشر و نشر با
مستمندان

معارفه و رفاقت داشته باشند تا متمکنین و مرفهین، و در کنار مستمندان و پابرهنه‌ها بودن و خود را در عرض آنان دانستن و قرار دادن، افتخار بزرگی است که نصیب اولیا شده و عملاً به شباهات و القایات خاتمه می‌دهد، که بحمدالله در جمهوری اسلامی ایران، اساس این تفکر و بینش در حال پیاده شدن است. (۳۱)

۶۶/۵/۶

* * *

امکان تصمیم‌گیری و مشارکت در اداره امور حکومت

امروز در جهان آن چیزی که مقصود ما از جمهوری اسلامی است دیده نمی‌شود. هیچ یک از خصوصیات اصولی جمهوری اسلامی در حکومت عربستان سعودی دیده نمی‌شود. آیا مگر ملت ایران برای تعیین سرنوشت خویش باید ببیند که دولتها غربی چه چیزی را می‌پسندند؟ مگر سایر دولتها در تعیین خط مشی سیاسی خودشان و یا تعیین نوع حکومتشان به آرای ملت ایران مراجعه می‌کنند؟ در جمهوری اسلامی، زمامداران مردم نمی‌توانند با سوءاستفاده از مقام، ثروت‌اندوزی کنند و یا در زندگی روزانه امتیازی برای خود قائل شوند. باید ضوابط اسلامی را در جامعه و در همه سطوح به دقت رعایت کنند و حتی پاسدار آن باشند. دقیقاً باید به آرای عمومی در همه جا، احترام بگذارند. هیچ گونه تسلط و یا دخالت اجنب را در سرنوشت مردم، نباید بپذیرند. مطبوعات در نشر همه حقایق و واقعیات آزادند. هرگونه اجتماعات و احزاب از طرف مردم در صورتی که مصالح مردم را به خطر نیندازند آزادند و

احترام به آرای
عمومی و آزادی
احزاب

۲۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اسلام در تمامی این شئون حد و مرز آن را تعیین کرده است. (۳۲)

۵۷/۸/۱۱

* * *

سؤال: [شما تصريح فرموده‌اید که راغب ایجاد حکومت اسلامی هستید، همانند حکومتی که در ایام علی - رضی الله عنه - وجود داشت. آیا معنی آن این است که به هنگام سقوط خاندان پهلوی، حکومت خلافت اسلامی را بربرا خواهید داشت؟]

جواب: حکومت «جمهوری اسلامی» مورد نظر ما از رویهٔ پیامبر اکرم (ص) و امام علی - علیه السلام - الهام خواهد گرفت و مตکی به آرای عمومی ملت اسلام است. آنچه در این حکومت اسلامی از این آرای عمومی ملت خواهد بود و شکل حکومت با مراجعت به آرای ملت تعیین خواهد گردید. (۳۳)

۵۷/۸/۱۵

* * *

سؤال: [دولت پیشنهادی شما چگونه خواهد بود و چه کسی آن را اداره خواهد کرد؟]

جواب: راجع به چگونگی دولت و رژیم، پیشنهاد ما جمهوری اسلامی است و چون ملت، ملت مُسلم است و ما را هم خدمتگزار خود می‌داند، از این جهت حدس می‌زنیم به پیشنهاد اداره دولت تابع آرای مودم

ما رأی دهد. ما از طریق رفراندم با ملت، یک جمهوری اسلامی تشکیل می‌دهیم. و اما شخص؛ این تابع آرای مردم است و الان شخص معینی در نظر نیست. (۳۴)

۵۷/۸/۱۵

* * *

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی ۲۱

از حقوق اولیه هر ملتی است که باید سرنوشت و تعیین شکل و نوع حکومت خود را در دست داشته باشد. طبیعی است که چون ملت ایران بیش از نود درصد مسلمانند، باید این حکومت بر پایه‌های موازین و قاعدة اسلامی بنا شود. (۳۵)

تعیین شکل و نوع
حکومت از حقوق
اولیه هر ملت

۵۷/۸/۱۶

* * *

سؤال: [به فرض اینکه شاه بپذیرد کنار رود و یا مجبور به کناره‌گیری شود، چه راهی را باید دنبال کرد تا به جمهوری اسلامی رسید؟ فکر می‌کنید که در طی این راه به هیچ مشکلی برنخواهید خورد؟]

جواب: همان مردمی که دست در دست هم دادند و دلیرانه عرصه را بر شاه تنگ کردند، همانها با هدایت کسانی که همیشه دلسوز آنان بوده‌اند، نوع حکومت دلخواه خود را انتخاب می‌کنند. و بدیهی است که چون مسلمانند در همه مراحل کار، اسلام تنها ملاک و ضابطه نظام اجتماعی و نوع حکومت خواهد بود. و براین اساس من جمهوری اسلامی را پیشنهاد کرده‌ام و به رأی عمومی می‌گذارم. و بدیهی است که هر کاری هرچه مهمتر با مشکلاتی بزرگتر رو به رو خواهد شد. (۳۶)

انتخاب نوع
حکومت دلخواه از
سوی مردم

۵۷/۸/۱۶

* * *

تعیین نظامی سیاسی، با آرای خود مردم خواهد بود. ما طرح جمهوری اسلامی را به آرای عمومی می‌گذاریم. اینک کشور بر سر دو راهی مرگ و حیات، آزادی و اسارت، استقلال و استعمار،

تعیین نظام سیاسی
با آرای خود مردم

۲۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

عدالت اقتصادی و استثمار قرار گرفته است. این حکومت، حیات ملی را باید نجات دهد. به مردم کشور، آزادی و به کشور استقلال را باز گرداند و به جای نظام استشماری، عدالت اقتصادی را برقرار سازد.

سؤال: [چه کسی باید در ایران که یک کشور در حال توسعه با کوششی به سوی صنعتی شدن است، خواست ملت را به قدرت سیاسی مبدل کند؟ در چنین اجتماعی، با اکثریت شیعی، تکلیف اقلیتها چه می شود؟]

جواب: خواست ملت را نمایندگان منتخب او به تصمیم و تدبیر سیاسی و رهبری سیاسی دور از فساد و خدمتگزار مردم تبدیل می کنند. اقلیتها مذهبی به بهترین وجه از تمام حقوق خود برخوردار خواهند بود. (۳۷)

۵۷/۸/۱۶

* * *

سؤال: [حضر تعالی می فرمایید که بایستی در ایران، جمهوری اسلامی استقرار پیدا کند و این برای ما فرانسوی‌ها چندان مفهوم نیست. زیرا که جمهوری می‌تواند بدون پایه مذهبی باشد. نظر شما چیست؟ آیا جمهوری شما بر پایه سوسیالیسم است؟ مشروطیت است؟ بر انتخاباتی استوار است؟ دموکراتیک است؟

جمهوری اسلامی
انتخاب ملت
چگونه است؟]

جواب: اما جمهوری، به همان معنایی است که همه جا جمهوری است. لکن این جمهوری بر یک قانون اساسی‌ای متکی است که قانون اسلام است. اینکه ما جمهوری اسلامی می‌گوییم برای این است که هم شرایط منتخب و هم احکامی که در ایران جاری

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۲۳

می شود اینها بر اسلام متکی است، لکن انتخاب با ملت است و طرز جمهوری هم همان جمهوری است که همه جا هست.(۳۸)

۵۷/۸/۲۲

* * *

سؤال: [حضرت آیت‌الله، جنبشی که شما معرفی می‌فرمایید و ارزش‌های روحی و مردمی که از آن برخوردار است، آیا به تنها می‌تواند به اسم اکثریت ایرانی و بدون چیزها و بدون مخالفین سنتی، حکومت را در دست بگیرد؟ و اگر امروز بر اساس شعارهایی که شما مطرح می‌فرمایید رفراندمی در ایران صورت گیرد، نسبت درصد آرایی را که ممکن است به دست آورید چقدر خواهد بود؟]

جمهوری اسلامی
خواست اکثریت
قاطع ملت مسلمان

جواب: اکثریت قاطع ملت ایران مسلمان است و به آنچه که ما بخواهیم رأی می‌دهد. همه ملت ایران شاه را نمی‌خواهند. آیا نو درصد مردم ایران که مسلمانند به عنوان اکثریت یک جامعه نمی‌تواند یک جمهوری اسلامی تشکیل دهد؟(۳۹)

۵۷/۸/۲۲

* * *

سؤال: [بیس از سرنگونی رژیم شاه، چه نوع حکومتی را پیشنهاد می‌کنید؟ آیا شما در صدد حفظ نظام سلطنتی در چارچوب قانون اساسی و همچنین حفظ سلطنت پهلوی هستید؟ شما چه نوع حکومتی را ترجیح می‌دهید؟]

جمهوری اسلامی
متکی به آرای ملت

جواب: ملت ایران خواستار حکومت اسلامی است، و من جمهوری اسلامی متکی به آرای مردم را پیشنهاد کرده‌ام. و

۲۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

سلطنت پهلوی و یا نظام شاهنشاهی چیزی است که ملت ایران طی بیش از یک سال گذشته عموماً آن را نفی کرده‌اند و هرکس با آن موافق باشد، خائن به ملت ایران است. (۴۰)

۵۷/۸/۲۴

* * *

سؤال: [حکومت آینده‌ای که بتواند مورد تأیید و قبول حضرت عالی

باشد چه ترکیبی باید داشته باشد؟]

حکومت متکی به

آرای مردم و قانون

اسلام

جواب: حکومت جمهوری، متکی به آرای عمومی و اسلامی، متکی به قانون اسلام. این را جمهوری اسلامی می‌گوییم و این مورد نظر ماست. (۴۱)

۵۷/۹/۹

* * *

سؤال: [در صورتی که حضرت آیت‌الله در سرنگونی شاه موفق

شوند، چه نوع حکومتی را جانشین خواهند کرد؟ آیا یک

حکومت نظامی خواهد بود؟]

جمهوریت و

اسلامیت حکومت

جواب: یک حکومت جمهوری اسلامی. اما جمهوری است برای اینکه به آرای اکثریت مردم متکی است. و اما اسلامی، برای اینکه قانون اساسی اش عبارت است از قانون اسلام. (۴۲)

۵۷/۹/۱۳

* * *

سؤال: [حضرت آیت‌الله، شما فرموده‌اید که علاقه‌ای به قدرت

سیاسی یا شرکت در یک حکومت جدید را در ایران ندارید،

بنابراین در صورت رفتن شاه فکر می‌فرمایید چه نوع حکومت سیاسی در ایران استقرار خواهد یافت؟ آیا دولتی پارلمانی که دارای نخست وزیر باشد یا به چه صورت دیگری؟ ممکن است توضیحات بیشتری بفرمایید؟]

مجلس مตکی به آرای عمومی

جواب: این حکومت، حکومت جمهوری اسلامی مตکی به آراء عمومی است. در حکومت جمهوری، مجلس تشکیل خواهد شد، بعد مجلس جزئیات نوع جمهوری و مسائل مربوط به آن را تعیین خواهد نمود. (۴۳)

۵۷/۹/۳۰

* * *

قهرآ و قتی یک دولت صالح پیش آمد، مردم را آزاد می‌گذارند برای انتخابات؛ قهرآ و قتی انتخابات آزاد شد مردم - مردم که همه غیرصالح نیستند، مردم اکثرشان صالحند، مردم خوبی‌اند، دلشان می‌خواهد مملکتشان صحیح باشد، سالم باشد، اقتصادشان صحیح باشد، همه چیز را دلشان می‌خواهد، از خدا می‌خواهند که چلخایی بالای سرشان باشد - قهرآ و قتی که انتخابات آزاد شد و این اشخاص غیرصالح دخالت در آن نکردند، در مجلس اشخاص صالح می‌روند. وقتی اشخاص صالح در یک مجلسی رفتند، دولتِ صالح بپا شد، رئیس جمهور صالح شد، این مخالف مصلحت مملکت عمل نخواهد کرد...

رجوع به آرای عمومی

برنامه ما این است که رجوع کنیم به آرای عمومی، به آراء مردم. قوای انتظامی را کنار بگذاریم؛ خود مردم را، محول کنیم تنظیم انتخابات را به دست خود جوانهای مردم. در هر شهری جوانها خودشان؛ که قوای انتظامی، شهریانی، شهرداری همه کنار

بروند. آن کسی که دخالت می‌خواهد بکند برای حفظ صندوق آرا و امثال ذلک، خود ملت باشد. در هر شهری به حساب اقتضای آن شهر عده‌ای را معتمدین آن شهر، مطلعین و دلسوزهای برای مملکت، عده‌ای را تعیین کنند که نظارت کنند در این. حفاظت کنند این صندوقها را و نظارت کنند آرا را. مردم یکی را تعیین کنند برای اینکه رئیس جمهور باشد، ما هم رأیمان را علناً به مردم اظهار می‌کنیم که آقا آنکه من می‌خواهم این است؛ شما میل دارید به این رأی بدھید، میل دارید هم خودتان آزادید. قهرآ مردم وقتی آزاد هستند یک نفر صالح را انتخاب می‌کنند و آرای عمومی نمی‌شود خطابکند. یکوقت یکی می‌خواهد یک کاری بکند اشتباه می‌کند، یکوقت یک مملکت سی میلیونی نمی‌شود اشتباه بکند. کسی بگوید خوب لعل یک آدم غلطی را گذاشتند؛ اگر غلطی را گذاشتند، قدم اول را که برداشت همین ملت عزلش می‌کنند تمام می‌شود. ما می‌گوییم که باید رئیس یک مملکتی را خود ما، خود جمعیت، خود ملت تعیین کند. قهرآ وقتی که یک ملتی می‌خواهد یک کسی را برای سرنوشت مملکت خودش تعیین کند، این یک آدم صحیح را تعیین می‌کند نه یک آدم فاسدی را؛ و قهرآ اشتباه در سی میلیون جمعیت نخواهد شد... ما می‌خواهیم یک همچو مملکتی پیش بباید که به دست خود مردم مقدرات باشد؛ نتواند یک رئیس جمهوری، اگر هم یکوقتی فرض کنید اول صالح بود و قرار دادند بعد وقتی که رسید به [قدرت] چه بشود، نتواند. برای اینکه همین رئیس جمهور دست مردم است اختیارش؛ هر روزی مردم گفتند نه، نه می‌شود. مثل حالا نیست که سرنیزه باشد. (۴۴)

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۲۷

سؤال: [چه نوع حکومتی را مایلید در ایران ببینید؟ آیا شما خواستار چنین حکومتی هستید که اکنون در ایران روی کار آمده و یا مایلید در چنین حکومتی شرکت کنید؟]

رأی ملت به شیوه

جواب: ما جمهوری اسلامی را اعلام کرده‌ایم و ملت با راهپیمایی‌های مکرر به آن رأی داده است. حکومتی است متکی به آرای ملت و مبنی بر قواعد و موازین اسلامی. (۴۵)

راهپیمایی

۵۷/۱۰/۱۸

* * *

سؤال: [لطفاً نظرتان را در مورد دولت اسلامی مشخص‌تر بیان کنید.]

دموکراسی حقیقی
در دولت اسلامی

جواب: دولت اسلامی که ما می‌خواهیم یک جمهوری است که به آرای ملت درست می‌شود و احکام اسلام هم در او اجرا می‌شود. قانون اساسی همان قانون اسلام است و قانون اسلام مسبب آزادیها و دموکراسی حقیقی است و استقلال کشور را نیز تضمین می‌کند. (۴۶)

۵۷/۱۰/۲۲

* * *

آنچه مهم است ضوابطی است که در این حکومت باید حاکم باشد که مهمترین آنها عبارت است از اینکه اولًاً متکی به آرای ملت باشد، به گونه‌ای که تمامی آحاد ملت در انتخاب فرد و یا افرادی که باید مسئولیت و زمام امور را در دست بگیرند شرکت داشته باشند؛ و دیگر اینکه در مورد این افراد نیز خط مشی سیاسی و اقتصادی و سایر شئون اجتماعی و کلیه قواعد و موازین اسلامی

مشورت زمامداران
بانمایندگان ملت
در تصمیم‌گیریها

۲۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

مراعات شود. در این حکومت به طور قطع باید زمامداران امور دائماً با نمایندگان ملت در تصمیم‌گیریها مشورت کنند و اگر نمایندگان موافقت نکنند نمی‌توانند به تنها یی تصمیم‌گیرنده باشند. افرادی که به عنوان نمایندگان یا مسئولین دولت در جمهوری اسلامی انتخاب می‌شوند شرایطی دارند که با رعایت آن شرایط، حقیقتاً نمایندگان واقعی مردم انتخاب می‌شوند نه نمایندگان طبقهٔ خاصی که به ضرر اکثریت ملت عمل کنند. خطوط اصلی در قانون اساسی این حکومت را اصول مسلم اسلام که در قرآن و سنت بیان شده تشکیل می‌دهد. (۴۷)

۵۷/۱۰/۲۳

* * *

برای مجلس شورا، که در این وقت همه آزادانه رأی می‌دهید، و مرد و زن آزاد رأی می‌دهند. مثل زمان سابق نیست که فقط کلمه «آزادمردان و آزادزنان»! بود و همه در اختناق به سر می‌بردند. آزادی در دادن رأی اسلام شما را آزاد کرده است؛ اسلام مرد و زن را آزاد فرموده است و همه آزادانه باید رأی بدھید. منتها اشخاصی را انتخاب کنید که برای اسلام، برای کشور متنج باشند، نافع باشند؛ خائن نباشند. (۴۸)

۵۸/۱/۱۷

* * *

مطبوعاتی که بر ضد انقلاب کشور هستند، اینها خائن هستند. مطبوعات باید منعکس کننده آمال و آرزوی ملت باشند. مسائلی که ملت می‌خواهد، آنها را منعکس بکنند. البته آزادند که یک

مطلوب دیگری هم که کسی می‌گوید منعکس کنند؛ لکن در توطئه آزاد نیستند. ما از بعض مطبوعات، توطئه می‌فهمیم؛ برای اینکه می‌بینیم که مسائلی که به ضد انقلاب است، با آب و تاب و با طول تفسیر می‌نویسند، و مسائلی که بر وفق انقلاب است، یا نمی‌نویسند، یا با اشاره رد می‌شوند. اینطور مطبوعات مورد قبول ملت نیست. مردم نمی‌خوند یک همچو روزنامه‌هایی را. و اگر گفته بشود بهشان که این روزنامه اینطور است، مردم خودشان نمی‌خوند. این مردم آزادند در اینکه نخوند چنین روزنامه‌ای را. وقتی روزنامه خریده نشد، روزنامه بسته می‌شود. همان طوری که بعضی روزنامه‌ها وقتی مردم خریدند خودش بسته می‌شود. (۴۹)

۵۸/۲/۲۵

مقبولیت مطبوعات

با نظر مردم

* * *

مجلس متشكل از نمایندگان مردم با توجه به همه پیشنهادهای مفیدی که رسیده است مواد قانون اساسی را به صورت نهایی بررسی و تنظیم نمایند. و سعی شود که در آن کلیه حقوق و آزادیها و فرصتها رشد و تعالی و استقلال این ملت بر مبنای موازین اسلامی -که ضامن حقوق حقه همه افراد است و اکثریت قریب به اتفاق مردم ایران بدان رأی مثبت داده است - پیش‌بینی گردد. پس از آنکه این قانون اساسی در جمع نمایندگان صاحب‌نظر مردم مورد بررسی نهایی قرار گرفت، به رأی گذارده شود و طی یک همه‌پرسی نهایی، همه آحاد ملت قبول یا رد خود را مستقیم درباره آن ابراز نمایند. (۵۰)

همه پرسی نهایی

۵۸/۳/۴

* * *

۳۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

حکومت اگر حکومت ملی باشد به دست ملت یک حکومتی وجود پیدا بکند، چون از خودشان است اگر یک وقتی از بین برود، همه ناراحت می‌شوند اگر بخواهد از بین برود، همه پشتیبان‌اند لکن حکومت اگر چنانچه پایه قدرتش بر دوش ملت نباشد، به این وضع در می‌آید که آن روزی که می‌گویند رفت، خیابانها آنطور شد که دیدید - من نبودم لکن نقل می‌کنند - شادیها آنطور شد که دیدید. (۵۱)

۵۸/۳/۶

* * *

خودتان باید تکلیف معین کنید. شما باید، همین ملت، همین مردم محروم دانشگاه، جوانهای محروم دانشگاه، همین جوانهای محروم مدرسهٔ فیضیه، همین جوانهای محروم در ارتش، همین جوانهای محروم در بازار، همین جوانهای محروم در کارخانه‌ها و در کشاورزی، اینها باید رأی بدهند. بهانه‌ها را کنار بگذارید؛ از خدا بترسید؛ با ملت شوخی نکنید؛ رأی مردم را هیچ حساب نکنید؛ مردم را به حساب بیاورید.

میزان، خود

مردمند
...میزان شما هستید. آن کسی هم که اینها خودشان قبول دارند - ولو دروغ می‌گویند بعضی شان - دکتر مصدق هم وقتی که مطلبی پیش آمد، که من حالا یاد نیست، آمد بالا ایستاد و گفت من با خود مردم صحبت می‌کنم؛ به وکلا کار ندارم؛ وکلا صدای مردمند؛ من با خودشان صحبت می‌کنم. ما از خودتان رأی می‌خواهیم. ما اگر چنانچه هیچ هم وکیل نگیریم، شما هستید میزان. (۵۲)

۵۸/۳/۲۵

پس، الان آن چیزی که بر ما لازم است این است که همه برادرها، همه خواهرها، همه قشرهای ملت، در این امری که الان راجع به اصل مطلب است، -و آن قانون اساسی است، اساس یک مملکت قانون آن مملکت است - راجع به این همه قوا را روی هم بگذاریم. الان که طرح شده است قانون اساسی و به دسترس مردم گذاشته شده است، کسانی که صاحبینظرند، مسلمانهایی که صاحبینظرند، علمایی که صاحبینظرند، اسلام‌شناسهایی که می‌دانند اسلام چه هست، آنها بررسی کنند، نظر بدهند، بنویسند، در روزنامه‌ها منتشر کنند، نگذارند که دیگران مشغول بشوند به نوشتن، و سرنوشت ما را دیگران درست کنند.

خود شماها، همه: اشخاصی که می‌توانند قانون را بفهمند و می‌توانند اسلام را بفهمند که این آیا فلان ماده‌اش منطبق با قوانین اسلام است یا نه؛ و آیا صلاح برای مملکت اسلامی چه است. الان این چیزی که مهم است این معناست که همه شما با هم نظر کنید به قانون اساسی، و اهل نظرتان، حقوقدانهای مسلم، روشنفکرهاي متعهد به اسلام، مهندسین، روحانیین، همه اینها، الان نظر بدهند راجع به قانون اساسی، نگذارند که دیگران نظر بدهند و بعد ببینند چه خواهد شد. حالا خودشان نظر بدهند. هر ماده‌ای از این مواد قانون اساسی را که روحانیون تشخیص دادند که این برخلاف اسلام است، سایر طبقات هم، آنهایی که می‌دانند که خلاف اسلام است، آنها هم نظر بدهند. و آنها که اطلاع از این معنا ندارند تبعیت کنند و بخواهند که باید این جور باشد. (۵۳)

اظهارنظر همه
قشرها نسبت به
قانون اساسی

۳۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

این قانون اساسی ای که الان بنا هست بر آن دو دفعه در اختیار مردم است: یک دفعه اینکه مردم این اشخاصی را که اطلاعات دارند از قوانین، اطلاعات دارند از اسلام، اطلاعات دارند از آن، برای مردم هستند، دلسوzenد برای مردم، امین هستند، یک همچو اشخاصی را تعیین کنند برای بررسی قانون اساسی و درست کردن و اینطور چیزهایش. به این اکتفا نکنند، باز یک دفعه دیگر در اختیار مردم بگذارند که حالا بعد از اینکه نمایندگان شما این را تصویب کردن، یا تصدیق کردن به اینکه این بسیار خوب است و صحیح است و موافق با اسلام است و موافق با مصلحت کشور است، ثانیاً بیایند به مردم بگویند آقا - اینی که - کسانی که شما تعیین کردید، تأیید کردند، بیایید خودتان هم باز بفرمایید. (۵۴)

قانون اساسی در
اختیار مردم

۵۸/۳/۳۱

* * *

حالا باید آن چیزی را که اینجا عرض کنم و برای هم آقایانی که در حزب جمهوری اسلامی هستند و هم آقایانی که در [خبرگان] هستند؛ این است که ما حالا باید تهیه قضیه مجلس شورای اسلام مهمن آن است. اگر چنانچه مجلس شورای اسلام خواست اسلام تحقیق پیدا کرد، ما هم می‌رویم سراغ کارمان؛ آنها هم مشغول کارشان می‌شوند، کارشان را انجام می‌دهند، دیگر ما نمی‌توانیم هی تا آخر در زحمت باشیم. ملت خودش دارد کار خودش را انجام می‌دهد، دیگر هر که می‌خواهد هر صدایی بکند، هر داد و فریادی بکند، خوب، ملت خودش می‌خواهد. من یکوقت گفتم اگر ملت خواست بگوید که نه، ما دیکتاتور می‌خواهیم، همه ملت

اسلام خواسته ملت

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۳۳

گفتند ما دیکتاتور می خواهیم، شما چه حقی دارید بگویید نه. اگر فرض کنید چون غرب دیکتاتوری نیست - و هست، بدتر از اینها هست - لکن ملت ما اسلام را می خواهند و در اسلام اصلاً دیکتاتوری در کار نیست، هیچ، ابداً، هیچ وقت نبوده، و هیچ وقت نیست؛ و هیچ وقت نخواهد بود. و باید ما کوشش کنیم به اینکه انشاءالله یک مجلس صحیحی [درست شود] و از این حرفها هم هیچ نترسید. شما هر چه بهترش را درست کنید، آنها بیشتر اشکال می کنند! (۵۵)

۵۸/۶/۲۳

* * *

همین ملتی که یک همچو نهضتی کرد و یک همچو پیروزی برایش حاصل شد، باید این مملکت را خود ملت اداره بکند. هر کس به هر اندازه‌ای که می تواند. البته یک قشر نمی تواند؛ دو قشر نمی تواند، روحانیت نمی تواند... اداره مملکت به دست خود مردم در هر صورت، مملکت باید با دست خود مردم، با دست خود اشخاص، اداره بشود. و شهرها باید به توسط خودتان اداره بشود؛ توسط خودتان آباد بشود. ننسینید کنار بگویید که شورای شهر درست شد، و برویم کنار. (۵۶)

۵۸/۸/۲

* * *

دیدند همه ملت تقریباً موافق با این قانون اساسی هستند، حالا می خواهند با قلدری کار را پیش ببرند. یعنی خیال می کنند که در مقابل یک ملت که همه این ریشه‌های فساد را دارد می کند و کنده

۳۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

است، باز می شود که یک عده‌ای قلدری کنند و بگویند که ما نمی خواهیم این را. چطور می شود در مقابل یک ملت چند نفر بگویند ما نمی خواهیم؟ اختیار دست شما نیست که نخواهید یا بخواهید، بخواهید یا نخواهید. این قانون اساسی تصویب شد و مردم به آن رأی دادند. قریب به اتفاق به آن رأی دادند. و دیگر دست و پا کردن صحیح نیست. (۵۷)

اختیار دست ملت
است، نه یک عده
قلدر

۵۸/۹/۱۵

* * *

بعد که خواستید رأی بدھید باز کارشکنی می کردند. در رأی دادن هم کارشکنی می کردند. این قدر تبلیغات کردند که یک دسته از برادرهای ما قهر کردند. مع ذلک نود درصد رأی دادید. یک دمکراسی باصطلاح آنها! حالا ما با اصطلاح آنها می گوییم یک «democracy»! یعنی دو دفعه به رأی عمومی گذاشتند. یک دفعه خبرگان را خود ملت تعیین کرد. یک دفعه بعد از اینکه خبرگان تعیین شدند و به رأی ملت تعیین شدند، خود قانون را رأی ملت تصویب کرد. در عالم یک همچو دمکراسی ما نداریم. در عالم ما نداریم که تبلیغات نشده کار انجام بگیرد. تبلیغاتی نتوانستند بکنند، نکردند [و] نگذاشتند. (۵۸)

۵۸/۱۰/۱

* * *

با نمایندگان مردم است تا نسبت به آزادی گروگانها و امتیازاتی که در قبال آنان باید بگیرند تصمیم گیرند؛ زیرا این مردمند که باید در

تصمیم‌گیری و
دخالت مردم در
حریانات سیاسی

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۳۵

جريانات سیاسی دخالت داشته باشند.(۵۹)

۵۸/۱۲/۴

* * *

دیدید که چیزی که ملت خواست متحقق می‌شود. ملت ما خواست که نظام جائز سلطنتی نباشد و به جای او یک نظام انسانی- اسلامی باشد. این را خواست و این شد.(۶۰)

تحقیق خواسته‌های

ملت

۵۹/۱۰/۲۹

* * *

اینجا آراء ملت حکومت می‌کند. اینجا ملت است که حکومت را در دست دارد. این ارگانها را ملت تعیین کرده است. و تخلف از حکم ملت برای هیچیک از ما جایز نیست و امکان ندارد.(۶۱)

عدم جواز تخلف
از حکم ملت

۵۹/۱۲/۱۰

* * *

از افتخارات این انقلاب است که در ظرف یک سال همه این چیزها درست شد، این را از دست بگیرند، بگویند حالا نشد، دوباره از سر! دوباره از سر!؛ آراء [آراء] مردم است. خوب، اگر میزان آراء مردم است، آراء مردم است اینها که هستند. اینها که از اروپا نیامده‌اند! اینها آراء همین مردم‌اند؛ همین مردم‌اند که به مجلس رأی دادند، وکیل تعیین کردند؛ همین مردم‌اند که به جمهوری اسلامی رأی دادند و همین مردم‌اند که به قانون اساسی رأی دادند و همین مردم‌اند که همه چیز را خودشان ایجاد کردند. حالا ما دوباره از سر برویم سراغ چه مردمی؟ باز برگردیم به این

میزان، آرای ملت
است

۳۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

مردم! این مردم همان مردم‌اند که اگر پنجاه دفعه هم [نظام] به هم بخورد، همین است. اینها این اشتباه را دارند که خیال می‌کنند که اگر این دفعه به هم بخورد - مثلاً - فلان جمعیت توکار می‌آید. اینها نمی‌دانند که اگر این دفعه به هم بخورد، یکی از اینها هم نمی‌آید! این دفعه مردم فهمیدند که چه اشخاصی به اسلام اعتقاد دارند و چه اشخاصی به اسلام اعتقاد ندارند یا خیلی پاییند نیستند. اگر این دفعه به هم بخورد و رفرازندم بشود، رفراندمش تمام اینها را کنار می‌گذارد. یک اشخاص دیگری را می‌آورد در کار که آن اشخاص مطلوب مردم باشد، نه [اینکه] اشخاصی بیایند که غیر مطلوب باشند. لکن مسئله این است که آنها احتیاط کردند؛ ما این احتیاط را بکنیم، بلکه ان شاء الله، به هم بخورد این اوضاع، باز یک دو سالی تزلزل بشود، یک راه مفری برای امریکا پیدا بشود که ما را درست بتوانند تربیت کنند، ما که نمی‌توانیم خودمان را اداره کنیم، بیایند ما را اداره بکنند! (۶۲)

۶۰/۳/۲۴

* * *

آزادی مردم در
انتخابات

مردم در سراسر کشور در انتخاب فرد مورد نظر خود آزادند؛ و احدهی حق تحمیل خود یا کاندیداهای گروه یا گروهها را ندارد. هیچ مقامی و حزبی و گروهی و شخصی حق ندارد به دیگران که مخالف نظرشان هستند توهین کنند، یا خدای نخواسته افشاگری نمایند؛ گرچه همه حق تبلیغات صحیح برای خود یا کاندیداهای خود یا دیگران را دارند، و هیچ کس نمی‌تواند جلوگیری از این حق نماید. و البته لازم است تبلیغات موافق مقررات دولت باشد. و احدهی شرعاً نمی‌تواند به کسی کورکورانه و بدون تحقیق رأی

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۳۷

بدهد. و اگر در صلاحیت شخص یا اشخاصی تمام افراد و گروهها نظر موافق داشتند ولی رأی دهنده تشخیصش بر خلاف همه آنها بود، تبعیت از آنها صحیح نیست، و نزد خداوند مسئولیت دارد. و اگر گروه یا اشخاص صلاحیت فرد یا افرادی را تشخیص دادند و از این تأیید برای رأی دهنده اطمینان حاصل شد، می‌تواند به آنها رأی دهد.

و بالجمله، حکومت حکومت اسلام و مردم است؛ و مجلس از مردم است، و رأی نیز از آن مردم است؛ و احدی تحت فرمان مقام از مقاماتی نیست. (۶۳)

۶۲/۱۱/۲۲

* * *

از اموری که لازم است امروز تذکر بدhem شاید بعد دیر بشود، قضیه انتخابات است. همان طوری که مکرر من عرض کرده‌ام و سایرین هم گفته‌اند، انتخابات در انحصار هیچ کس نیست، نه در انحصار روحانیین است، نه در انحصار احزاب است، نه در انحصار گروههای است. انتخابات مال همه مردم است. مردم سرنوشت خودشان دست خودشان است. و انتخابات برای تأثیر سرنوشت شما ملت است. (۶۴)

انحصاری نبودن
انتخابات

۶۲/۱۲/۹

* * *

در سابق مردم نه دولت را از خودشان می‌دانستند، نه انتخابات را از خودشان می‌دانستند...
امروز مردم این طور نیست که دولت را از خودشان جدا بدانند

فرمایشی نبودن
انتخابات

۳۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

یا انتخابات را انتخابات فرمایشی بدانند و از غیر بدانند. امروز مردم می‌دانند که دولت از خودشان است و انتخابات هم از خودشان است. (۶۵)

۶۲/۱۲/۱۴

* * *

همین طور شرکت دادن مردم را در امور، این را کراراً گفتم، شما هم خودتان گفتید که یک کشوری را که بخواهید اداره بکنید، یک دولت تا شرکت مردم نباشد نمی‌شود اداره صحیح بشود. وقتی بنا شد که مردم شرکت کردند در کارها، شما شرکت دادید مردم را، آنهایی که الان خدمت می‌کنند و سابق هم خدمت کردند به شما، به ما، به همه، به اسلام و شما را رسانندند به اینجا، آنها را کنار نگذارید، رد نکنید، آنها را وارد کنید در کار. وقتی وارد کردید در کار و آنها دیدند که شما می‌خواهید همکاری کنید با آنها، آنها هم همکاری می‌کنند با شما. و بی همکاری امثال بازار، کارگرها نمی‌دانم - زارعین، بدون این قشرهای مختلفی که هستند کار از پیش نمی‌رود، باید آنها هم وارد باشند در کار و کمک کنند. کارهایی که آنها می‌توانند کارهای بازرگانان متعهد، نه هرچیز، آنهایی بازرگانانی که می‌توانند کارهای بازرگانان متعهد، نه هرچیز، آنها را در صدد این اند که برای کشور خدمت بکنند، آنها را دستشان را باز بگذارید خدمت بکنند.

مشارکت مردمی

و دنبال این نباشید که هی هر چیزی را دولتی اش کنید. (۶۶)

۶۴/۸/۹

* * *

مردم را در همهٔ امور شرکت بدهیم. دولت به تنها بی نمی‌تواند که این بار بزرگی که الان به دوش این ملت هست بردارد. همان طوری که ملاحظه می‌کنید چنانچه این شور و شعف ملت و جوانهای عزیز نبود، هیچ دولتی نمی‌توانست مقابله کند با این قدرتها بی که همهٔ قدرتشان را، قوه‌شان را پهلوی هم گذاشتند و به ما حمله کردند. بدون اینکه این ملت همراهی کند ما نمی‌توانستیم کاری بکنیم. هر چی داریم از اینهاست و هر چی هست مال اینهاست، دولت عامل اینهاست، قوهٔ قضائیه عامل اینهاست، قوهٔ اجراییه عامل اینهاست. قوهٔ مقننه عامل اینهاست؛ ادای تکلیف باید بکنند، شرکت بدهند مردم را در همهٔ امور. همان طوری که با شرکت مردم در این جنگ، شما بحمد الله پیروز شدید و پیروزتر هم خواهید شد، با شرکت اینها شما می‌توانید اداره کنید این کشور را. مردم را در امور شرکت بدهید، در تجارت شرکت بدهید، در همهٔ امور شرکت بدهید. مردم را در فرهنگ شرکت بدهید، مدارسی که مردم می‌خواهند درست کنند کارشکنی نکنید برایشان، البته نظارت لازم است، انتقاد هم لازم است، لکن کارشکنی نکنید...

مشارکت مردم در
همه امور

قوی باشید و پشت هم باشید، دولت و ملت با هم باشد، ملت پشتیبان دولت در امور باشد، دولت خدمتگزار ملت باشد در امور. شرکت بدهند مردم را در همهٔ امور. دانشگاهها باید مردم درش دخالت داشته باشند. مردم خودشان به طور آزاد باید دانشگاه داشته باشند، منتهاً دولت نظارت باید بکند. نظارت دولت حتمی است، لکن این طور نباشد که خیال کنید که خود دولت می‌تواند همهٔ کارها را انجام بدهد، می‌بینید که نمی‌تواند، اعتراف دارند همهٔ بر این، دولت اعتراف دارد، همهٔ اعتراف دارند بر اینکه بدون

۴۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ملت ما نمی‌توانیم. این ملت را از دست ندهیم، نگهش دارید. (۶۷)

۶۵/۳/۱۹

* * *

همان طور که بارها گفته‌ام، مردم در انتخابات آزادند و احتیاج به قیم ندارند، و هیچ فرد و یا گروه و دسته‌ای حق تحمیل فرد و یا افرادی را به مردم ندارند. جامعه اسلامی ایران، که با درایت و رشد سیاسی خود جمهوری اسلامی و ارزش‌های والای آن و حاکمیت قوانین خدا را پذیرفتند و به این بیعت و پیمان بزرگ وفادار مانده‌اند، مسلماً قدرت تشخیص و انتخاب کاندیدای اصلاح را دارند. البته مشورت در کارها از دستورات اسلامی است. و مردم با متعهدین و معتمدین خویش مشورت می‌نمایند. و افراد و گروهها و روحانیون در حد تذکرات قبلی در حوزهٔ خود می‌توانند کاندیداً معرفی نمایند؛ ولی هیچ کس نباید موقع داشته باشد که دیگران اظهار نظر و اظهار وجود نکنند. (۶۸)

۶۷/۱/۱۱

* * *

حکومت در خدمت مردم

آقا دولت مال مردم است؛ بودجهٔ مملکت از جیب مردم است؛
دولت خدمتگزار
شما نوکر مردم هستید؛ دولتها خدمتگزار مردمند. هی لفظاً نگویید
مردم
من خدمتگزار، و عملاً تو سر مردم بزنید و این اربابهای بیچاره‌تان
را پایمال کنید. (۶۹)

۴۳/۱/۲۶

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی ۴۱

در تمام زمینه‌ها، ما در جهت منافع مردم خودگام برمی‌داریم و با آنچه صلاح آنان و پاسخگوی آرمان اسلامی آنان باشد عمل می‌کنیم. (۷۰)

عمل در جهت
منافع مردم

۵۷/۸/۱۶

* * *

دولت در حکومت اسلامی در خدمت ملت است، باید خدمتگزار ملت باشد. و ملت چنانچه نخست وزیر هم یک وقت ظلم کرد، در دادگاهها از او شکایت می‌کند و دادگاهها او را در دادگاه می‌برند؛ و جرم او اگر ثابت شد، به سزای اعمالش می‌رسد. (۷۱)

دولت در خدمت
ملت

۵۸/۱/۱۲

* * *

ما با این تعالیم پیشرفت کردیم و ملت ما شهادت را استقبال کرد برای این مقصد. و چون شهادت مورد هدف او بود، با مشت و خون بر تمام قوای جهنمی، بر دبابات،^(۱) بر مسلسلها، بر ابرقدرتها، که در پشت شاه سابق صفت کشیده بودند، غلبه کرد. ما و می‌خواهیم که این رمز در بین تمام حکومتها و ملتها باشد. حکومتها باید خدمتگزار ملتها باشند؛ چنانچه در اسلام این سیره بود که حکومت در خدمت مردم بود و ارتش در خدمت مردم بود. حکومتها از مردم انسا می‌شدند و ارتش نیز از آنها. و اگر حکومتها و ملتها به سیره رسول اکرم و ائمه مسلمین عمل می‌کردند، آرامش در همه جای ارض بود؛ این اختلافات و خونریزیها نبود. (۷۲)

حکومتها
خدمتگزار ملتها

۵۸/۲/۴

۱. جمع دبابة به معنی تانک.

۴۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

باید خودشان را اصلاح کنند. همه رسانه‌های تبلیغاتی باید
رسانه‌ها در مسیر خودشان را اصلاح کنند که خدای نخواسته برخلاف مسیر ملت
ملت نرونده. گمان نکنند که باز می‌شود آن دستگاه سابق را برگرداند.
دیگر گذشت آن مسائل و آنها دفن شده‌اند. (۷۳)

۵۸/۲/۲۶

* * *

کوشش کنید که پایگاه ملی برای خودتان درست کنید. این به این است که گمان نکنید که شما صاحب مقام هستید، منصب هستید باید به مردم فشار بیاورید. هرچه صاحب منصب ارشد باشد باید بیشتر خدمتگزار باشد. مردم بفهمند که هر درجه‌ای که این بالا می‌رود با مردم متواضع‌تر می‌شود...

این یک مسئله کلی است برای همه ما که فکر این باشیم - که برای ملتمن - بفهمد ملت که ما خدمتگزار ملت هستیم؛ ملت ادراک کند که ما خیر او را می‌خواهیم، وقتی آن را ادراک کرد که ما همه خیر ملت را می‌خواهیم، ملت هم پشتیبان ماست. ان شاء الله خدا همه شما را حفظ کند. همه موفق باشید و همه خدمتگزار باشید و در این خدمتگزاری بدانید که هم رضای خدا را تحصیل کردید؛ و هم رضای ملت - که رضای خدادست - تحصیل کردید. (۷۴)

۵۸/۳/۶

* * *

ملت احساس کند که دولت از خود اوست؛ دولت خدمتگزار اوست. ملت‌ها احساس کنند که ارتش از خود آنهاست. ارتش که در

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۴۳

خیابان می‌آید برای آن گل بربزند؛ نه از آن فرار کنند! عمدۀ در برنامه‌های حکومتی، در برنامه‌های دولتی، این معناست که محیط اخلاقی درست کنند. محیط برادری درست کنند. این در رأس همه برنامه‌هاست. اگر این برنامه درست شد، اگر دولت بخواهد کاری بکند، همه ملت با او همراهی می‌کنند. اگر دولت بخواهد برنامه‌ای را ... اجرا بکند، ملت در خدمت آن هست. (۷۵)

۵۸/۳/۲۱

احساس ملت
نسبت به
خدمتگزاربودن
دولت

ما موظفیم حالا که جمهوری اسلامی رژیم رسمی ما شده است، همه بر طبق جمهوری اسلامی عمل کنیم. جمهوری اسلامی یعنی رژیم به خواست مردم، و احکام احکام اسلام. رژیم به خواست مردم تحقق پیدا کرد و از صد، ۹۹ رأی دادند؛ و الآن رژیم رسمی ما جمهوری اسلامی است. مانده است اینکه احکام، احکام اسلامی بشود. مجرد بودن رژیم اسلامی، این، مقصد نیست. مقصد این است که در حکومت اسلامی اسلام حکومت کند، قانون حکومت کند، اشخاص به رأی خودشان به فکر خودشان حکومت نکنند. (۷۶)

۵۸/۴/۴

عمل به خواست
مردم

دولتها اگر چنانچه با مردم تفاهم کنند و خدمتگزار مردم باشند، مردم پشتیبان آنها هستند و شکست برای آنها دیگر نیست، لکن مع الأسف هم دستهای خارجی نمی‌گذارد، و هم عدم رشد خود آنها. (۷۷)

۵۸/۴/۱۹

تفاهم دولت با
مردم

۴۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

من سفارش می‌کنم به آنها بی که خدای نخواسته یک آرایی دارند
بر خلاف مسیر ملت، من سفارش می‌کنم به آنها، که طرحشان را و
آرایشان را بگذارند برای یک وقت دیگری و یک وقتی دیگری
این کارها را بکنند، حالا وقت این نیست که آرائی که خلاف مسیر
ملت است اظهار بکنند و حیثیت خودشان را در بین ملت از بین
بپرسند. من میل ندارم حیثیت آقایان از بین برود در بین ملت. اگر در
این مجلس یک چیزهایی و یک حرفهایی زده بشود که برخلاف
مسیر ملت است، اینها وجاها خودشان را از بین ملت می‌برند و
خدای نخواسته بعدها برایشان خیلی نفع ندارد.

همان مسیری که ملت داشتند، همین چیزی که اگر می‌خواهید
مطابق با میل خودتان دمکراسی عمل بکنید، دمکراسی این است
که آراء اکثریت، و آن هم این طور اکثریت، معتبر است؛ اکثریت
هر چه گفتند آرای ایشان معتبر است ولو به خلاف، به ضرر
خودشان باشد. شما ولی آنها نیستید که بگویید که این به ضرر
شماست ما نمی‌خواهیم بکنیم. شما وکیل آنها هستید؛ ولی آنها
نیستید. بر طبق آن طوری که خود ملت مسیرش هست.

شما هم خواهش می‌کنم از اشخاصی که ممکن است یک
وقتی یک چیزی را طرح بکنند که این طرح برخلاف مسیر ملت
است، طرحش نکنند از اول، لازم نیست، طرح هر مطلبی لازم
نیست. لازم نیست هر مطلب صحیحی را اینجا گفتن. شما آن
مسائلی که مربوط به وکالتان هست و آن مسیری که ملت ما دارد،
روی آن مسیر راه را بروید، ولو عقیده‌تان این است که این مسیری
که ملت رفته خلاف صلاحش است. خوب، باشد. ملت
می‌خواهد این طور بکند، به ما و شما چه کار دارد؟ خلاف
صلاحش را می‌خواهد. ملت رأی داده؛ رأیی که داده متّبع است.

عدم اظهارنظر

برخلاف مسیر

ملت

در همه دنیا رأی اکثربت، آن هم یک همچو اکثربتی، آن هم یک فریاد چند ماهه و چند ساله ملت، آن هم این مصیبتهایی که ملت ما در راه این مقصد کشیده‌اند، انصاف نیست که حالا شما بیایید یک مطلبی بگویید که برخلاف مسیر است. یعنی انصاف نیست، که نمی‌شود هم، پیش نمی‌رود. اگر چنانچه یک چیزی هم گفته بشود، پیش نمی‌رود؛ برای اینکه اولاً مخالف با وضع وکالت شما هست و شما وکیل نیستید از طرف ملت برای هر چیزی. و ثانیاً برخلاف مصلحت مملکت است، برخلاف مصلحت ملت است؛ برخلاف مصلحت خود آقایان است. (۷۸)

۵۸/۵/۲۷

* * *

ما بنای بر این نداریم که یک تحمیلی به ملتمنان بکنیم. و اسلام به ما اجازه نداده است که دیکتاتوری بکنیم. ما تابع آرای ملت هستیم. ملت ما هر طور رأی داد ما هم از آنها تعییت می‌کنیم. ما حق نداریم. خدای تبارک و تعالی به ما حق نداده است، پیغمبر اسلام به ما حق نداده است که ما به ملتمنان یک چیزی را تحمیل بکنیم. بله ممکن است گاهی وقتها ما یک تقاضایی از آنها بکنیم؛ تقاضای متواضعانه، تقاضایی که خادم یک ملت از ملت می‌کند. (۷۹)

عدم تحمیل بر
ملت

۵۸/۸/۱۹

* * *

ما حق نداریم که چیزی که خود ملت تعیین کرده است مaha [در آن] دخالت بکنیم. ما هم تابع ملت هستیم. ملت آقایان را تعیین

دولت تابع ملت

۴۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

کرده است. آقایان هم آن قانون را نوشتند. تصویب کردند. و آقایان هم اهل خبره هستند. و آن طوری که ملت می خواستند، اینها را تمام کردند. (۸۰)

۵۸/۸/۲۴

* * *

حکومت یک ملت - خصوصاً در آنجاهایی که دعوی دموکراسی و امثال ذلک می کنند - برای خدمت مردم است نه برای سرکوبی مردم. لکن ما می بینیم حکومتها اینطور نیستند. این حکومتهایی که ما با ایشان مواجه بودیم و دیدیم، که همه می دانید وضعشان چه بوده، و این حکومتهای همچو اینها هم می دانید که همه اینطور هستند که یک دسته اقلیتی با قدرت و سرنیزه و پشتیبان داشتن از خارج می آیند و یک ملتی را سرکوب می کنند، تا آن اندازه ای که بتوانند؛ و ملتها بیدار بشونند. از آن جمله مسئله ایران بود، که ایران مبتلا بود به یک حکومتی که با سرنیزه انگلیسها اول، و با سرنیزه این قوای ثالثه؛ این متفقین، و در ادامه اش با سرنیزه امریکا به این ملت مسلط شد و رساند کار را به آنجایی که همه دیدند. (۸۱)

۵۸/۱۰/۱۴

* * *

امید آن است که رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان کشور	عدم مسامحه
که قسمت اعظم ملت مظلوم را در بر می گیرد در رأس برنامه ها	دولت در رسیدگی
قرار گیرد، و در نخستین مجلس شورای اسلامی طرحهایی جدی	به محرومین
در رفاه حال این طبقه محروم داده شود، و از طرف دولت منتخب	
شما بدون مسامحه به مورد اجرا گذاشته شود تا در پیشگاه	

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۴۷

خداوند متعال، بعضی از دیون خودتان را به این طبقه عزیز - که
جان خود را برای اسلام و آزادی و استقلال کشور در طبق اخلاق
گذاشته و پیروزی را برای انقلاب اسلامی به ارمغان آوردهند -
اداکرده باشید. (۸۲)

۵۹/۳/۷

* * *

در هر صورت مثل این ملتی که الان ما داریم، کم نظیر است،
بی نظیر است. باید گفت که در جایی الان گمان ندارم هیچ کدام از
شما سراغ داشته باشید که یک ملتی با دولت خودش این طور
باشد که کارها را مشترکاً انجام بدهنند. سابق که طاغوت بود که
هر چه می توانستند کارشکنی می کردند. هیچ همراهی تو کار نبود،
برای اینکه مردم دیده بودند که دولت به فکر آنها نیست. شما باید
آن طوری که به حسب واقع هم همین طور است به مردم حالی
کنید که ما برای خدمت آمدیم، ادارات برای خدمت آمدند، مردم
با دل راحت بیایند تو ادارات. (۸۳)

۵۹/۱۰/۱۶

* * *

من لازم می دانم که به شما آقایان که در رأس بعضی از
کشورهای اسلامی هستید نصیحت کنم. شما کوشش کنید که
حکومت بر قلوب کشورهای خودتان بکنید؛ نه حکومت بر
ابدان، و قلوب از شما کناره بگیرند. مسلمین اگر بخواهند موفق
 بشوند و از زیر تعهدهای اجنب و سلطه آنها بیرون بیایند،
حکومتهای آنها باید کوشش کنند که قلوب ملت خودشان را

دولت برای خدمت
آمده است

۴۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

به دست بیاورند. (۸۴)

۵۹/۱۲/۱۳

* * *

این ملت حق دارد، دست شما را گرفته آورده این بالا نشانده، شما باید خدمت کنید به این مردم؛ شما، ما، همه باید خدمتگزار اینها باشیم. و شرافت همه ما به این است که خدمت به خلق خدا بکنیم. اینها بندگان خدا هستند، خدای تبارک و تعالی، علاقه دارد به این بندگان و ما مسئولیم، باید خدمت بکنیم. (۸۵)

شرفت ما خدمت
به خلق خدا

۶۰/۵/۱۱

* * *

الآن این تحولی که در ایران است، این مسئله را از بین برده. مسئله این [است] که ما رئیس جمهوری داریم که باید حتماً به مردم حکومت کند و نخست وزیر و هیأت دولتی داریم که همه امور دست اینهاست. و «ملت چه کاره است، ما هستیم که هستیم»، این مسئله در ایران مطرح نیست. و یکی از تحولات بزرگی است که ایران به خواست خدای تبارک و تعالی به دست آورده و این تحول موجب این شده است که کارهای شما پیش برود. شما نمی‌توانید کارهایی که الآن در ایران هست انجام بدھید، الا با هماهنگی با ملت. هماهنگی با ملت هم این است که شما توجه کنید به خواستهای اینها. (۸۶)

توجه به
خواستهای ملت

۶۰/۸/۲۳

* * *

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۴۹

شما باید توجه به این معنا بکنید که ما را اینها آورده‌اند و وکیل
کرده‌اند، آورده‌اند و وزیر کرده‌اند، رئیس جمهور کرده‌اند. اینها
ولی نعمت ما هستند، و ما باید ولی نعمت خودمان را از آن
قدرتانی کنیم و خدمت کنیم. (۸۷)

قدرتانی و خدمت
به ولی نعمت

۶۰/۱۱/۱۹

* * *

باید تمام اموری که انجام می‌دهید متوجه باشید که در محضر
خداست و مسئولیت شما دارید. مسئولیت اینجا هم دارند، لکن
آن مهمش مسئولیت الهی است. یا در فرض بفرمایید که هر یک از
این ادارات دولتی که هست که می‌خواهند خدمت کنند به مردم، از
آن کسی که دم در هست، پیشخدمت هست تا آنجایی که - مثلاً -
همه خدمتگزار و
اجیر مردم
جای رئیس هست، باید توجه داشته باشند که همه خدمتگزار این
مردم هستند، همه اجیر این مردم هستند، اجرت از اینها دارند
می‌گیرند برای خدمت و باید با مردم رفتارشان رفتار انسانی،
اسلامی باشد؛ اینطور نباشد که یک کسی حالا احتیاج پیدا کرده که
پیش این - فرض کنید - رئیس برود، از دم در نامالایم ببیند. (۸۸)

۶۱/۵/۱۷

* * *

باید اخلاق اسلامی، آداب اسلامی درست مرااعات بشود؛
همانطوری که شیوه ائمه ما و اولیای خدا و انبیای خدا بوده است
حسن رفتار با مردم
که خودشان را خدمتگزار مردم می‌دیدند و با حسن معاشرت و با
رفتار انسانی، با رفتار الهی رفتار می‌کردند و کارهایی را که باید
انجام بدهند، با همین حسن رفتار انجام می‌دهند و شما هم بندگان

۵۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

همان خدا و امت همان پیغمبر و شیعه همان امیرالمؤمنین هستید و
شیوه‌های شما باید به همان‌طور باشد. (۸۹)

۶۱/۸/۱۳

* * *

دولت کارها را انجام می‌دهد، ملت پشتیبانش باشد. و استاندارها در نقاطی که هستند و فرماندارها هرجا هستند، خدمت بکنند و مردم پشتیبانشان باشند. وقتی که ما خدمتگزار شدیم به ملت و ملت هم پشتیبان شد، طمع خارجیها دیگر بکلی قطع می‌شود. همیشه آنها بنایشان بر این است که از داخل فاسد کنند، داخل را فاسد کنند. این را توجه باید داشت.

ملت ما هم باید این توجه را داشته باشد که از اختلافات و ایجاد اختلاف و اینها پرهیز کند و نگذارد که یک اختلافی پیدا بشود. اگر یک اختلافی شد فوراً اشخاصی که صالح هستند، بروند و ترمیم کنند. اختلاف نگذارند بشود که یک وقت ریشه‌دار بشود و اسباب این بشود که در کشور ما سستی پیدا بشود. این مسائل، مسائل اسلامی سست بشود. خدای تبارک و تعالیٰ به ما منت گذارد و یک همچه کاری را کرد. و ما آن بحمد الله تحت هیچ قدرتی نیستیم. الا اسلام، و هیچ کس بر ما نفوذ ندارد، الا احکام اسلام. و ما باید اسلام و احکام اسلام را حفظ کنیم تا این محفوظ بماند. اگر ما اسلام را، احکام اسلام را تا این قدری که قدرت داریم، دنبالش باشیم و تحکیمش کنیم و تبعیت بکنیم، خدای تبارک و تعالیٰ هم به ما کمک خواهد کرد، انشاء الله و تا این مسئله هست، و عنایات خدای تبارک و تعالیٰ هست، دیگر ما از چیزی نباید بترسیم؛ از هیچ قدرتی، از هیچ جایی نباید بترسیم. هر کسی

باید، هر کشوری باید از خودش بترسد که در داخل خودش چه می‌گذرد. خارج تابع این است که در داخل چه بشود، آنها تصرف کنند. همیشه بنابراین بوده. این طور نبوده است که یک کشوری [را] از خارج بیایند، بگیرند؛ اینطور نبوده. اول داخلش را خراب می‌کردند، وقتی داخلی خراب می‌شد، آنها هم عمال داخلیشان را وادار می‌کردند. اکثراً اینطور است، عمال داخلی را وادار می‌کردند. آن عمال داخلی کارهای آنها را انجام می‌دادند. و ما بحمدالله، نداریم اینطور مسائل را. این مسائل جزئی هم که بود بحمدالله، رفع شد، آنها هم رفتند سراغ کارشان، فاسدها و مفسدها. و ان شاء الله بعدها هم دیگر نمی‌توانند سریلنگ کنند... خدمت به سایر کارهایی که مردم احتیاج بهش دارند خدمت به اسلام است. وقتی که بنابراین است که ما به اسلام خدمت بکنیم، خدای تبارک و تعالیٰ ما را نمی‌گذارد، ما را نمی‌گذارد - خدای نخواسته - یک وقت گرفتار بشویم.

همیشه گرفتاریها از خود آدم است. تا در باطن انسان یک گرفتاری پیدا نشود، از خارج نمی‌شود. تا در داخل خود یک ملت یک کرمزدگی پیدا نشود، خارجیها تصرف نمی‌کنند. آنها از داخل می‌خواهند کارها را انجام بدھند. الان بحمدالله، از داخل دیگر اطمینان داریم. وقتی این اطمینان را داریم، ما باید خدمت بکنیم. حالا دیگر نباید ما بگوییم حال انقلاب است. حال انقلاب تمام شد. الان حال آرامش است، حال خدمت به مردم است، حال خدمت به جامعه است، حال خدمت به اسلام است، حال این است که مردم مطمئن باشند راجع به همه چیزشان. (۹۰)

۵۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

همه می‌دانید و باید بدانیم مادامی که ملت، پشتیبان مجلس و دولت و قوای مسلح هستند و دولت و مجلس و قوای مسلح در خدمت ملت بویژه قشراهای محروم می‌باشند، و جلب رضای خداوند را در این خدمت متقابل، می‌نمایند، هیچ قدرتی توانایی آسیب رساندن به این نظام مقدس را ندارد، و اگر خدای نخواسته یکی از این دو یا هر دو از خدمت متقابل دست بردارند شکست جمهوری اسلامی و اسلام بزرگ، اگرچه در درازمدت، حتمی است. بنابراین، ترک این خدمت متقابل که به شکست اسلام و جمهوری اسلامی منتهی می‌شود از بزرگترین گناهان کبیره است که باید از آن اجتناب شود، چنانچه این خدمت از واجبات بزرگ است که باید به آن قیام نمایند. (۹۱)

خدمت متقابل
دولت و ملت

۶۲/۱/۱۲

* * *

آنها در صف مقدم جامعه‌اند. مستمندان و فقرا و دورافتاده‌ها در صف مقدم جامعه هستند، و همینها و همین زاغه‌نشینان و همین حاشیه‌نشینان و همین محروم‌مان بودند که این انقلاب را به ثمر رسانندند. اینها بودند که از همه چیز خودشان در راه اسلام عزیز در رژیم سابق گذشتند و الآن همه مشغول‌اند...

محرومین و
زاغه‌نشینان در
صف مقدم جامعه

آنها لایق این هستند که ما با تواضع به خدمت آنها برویم و برای آنها خدمت کنیم؛ همه ما خدمتگزار آنها باید باشیم. آنها به ما منت دارند که ما را از این قیدی که ابرقدرتها به دست و پای ما بسته بودند نجات دادند. آنها برکشور ما منت دارند که اسلام عزیز را در این کشور حاکم کردند...

پس آنها به ما منت دارند و ما باید خدمت به آنها بکنیم؛ دولت

حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی □ ۵۳

باید خدمتگزار آنها باشد. (۹۲)

۶۲/۲/۱۸

* * *

خوب خدمت کنید، به مستضعفان برسید. شما در دورdst ها مسئولیت دارید به مستمندان که در طول تاریخ زیر فشار و رحمت بودند برسید و جدیت نمایید تا راه چاره‌ای که آنها را به جایی برساند پیدا کنید، در عمران و راهسازی برای آنان جدیت کنید. امروز به مستضعفان و مستمندان و زاغه نشینان که ولی نعمت ما هستند خدمت کنید. پیش خدای تبارک و تعالیٰ کمتر خدمتی است که به اندازه خدمت به زاغه نشینان فایده داشته باشد. (۹۳)

۶۲/۵/۱۲

خدمت به
زاغه نشینان

در هر صورت آنی که برای شما مهم است خدمت کردن به همه طبقات خصوصاً مستضعف‌ها، خصوصاً محرومینی که در طول تاریخ محروم بوده‌اند این بیچاره‌ها. باید خدمت کنید و خدمتتان را بگویید به آنها، و وقتی گفته می‌شود، عمل دنبالش باشد. و ان شاء الله امیدوارم که اگر انگیزه اینطور باشد و شما موفق بشوید و ان شاء الله و موفق می‌شوید ان شاء الله به اینکه خدمت کنید به این ملت. (۹۴)

۶۲/۶/۷

مهم خدمت کردن
است

- دولت واقعاً باید با تمام قدرت آن طوری که علی - علیه السلام -

* * *

۵۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

برای محرومین دل می‌سوزاند، این هم با تمام قدرت دل بسوزاند
برای محرومین، مثل یک پدری که بچه‌هایش اگر گرسنه بمانند،
چطور با دل افسرده دنیا این می‌رود که آنها را سیر بکند، یک
دولت تابع امیرالمؤمنین باید اینطور باشد. الحمد لله هستند، خیلی
البته من نمی‌گویم که کسی می‌تواند مثل حضرت امیر باشد. (۹۵)

۶۲/۷/۴

دلسوزی دولت
نسبت به محرومین

باید افراد متوجه این معنا باشند، کسانی که واقعاً دلشان برای
اسلام می‌تپد و برای کشورشان، متوجه این باشند که پست، میزان
نیست، مقام میزان نیست، مقام ریاست جمهوری، این میزان
نیست. مقام نخست وزیری یا رئیس دولت بودن یا رئیس مجلس
بودن، اینها چیزی نیستند، این مقامات تمام می‌شود؛ آنی که هست
خدمت است. آدم متعهد در هرجا باشد، اگر دید خدمتش خوب
است آن جا، بیشتر دلگرم است. ممکن است که یک نفر؛ مثلاً،
فرض کنید که نخست وزیر بوده است، لکن اگر این نخست وزیر
ببیند که در یک جایی کار بهتر می‌کند، آدم متعهدی است می‌رود
آن جا. یک نفر در دادستانی مقام داشته است، وقتی دید که یک
کسی از خودش بهتر می‌تواند کار کند برود آنجا، برایش فرق
نکند؛ یعنی، هدفش این باشد که خدمت بکند، نه هدفش این
باشد که مقام داشته باشد. (۹۶)

۶۴/۶/۱۲

هدف خدمت
است، نه پست و
مقام

جوری عمل بکنید که مردم از شما انتزاع این را بکنند که شما

می خواهید خدمت بکنید.

وقتی مردم دیدند که شما در صدد خدمت به آنها هستید، طبیعی است که آنها هم کمک به شما می کنند، و این به این است که همه وزارتخانه ها، هر کسی که متصدی یک وزارتخانه است، وزارتخانه خودش را بنابر این بگذارد که اصلاح کند به نفع مردم، به جوری که مردم وقتی که در آن وزارتخانه وارد می شوند با رضایت خاطر، با اطمینان خاطر بیرون بیایند. اگر اینطور بشود، بلا اشکال مردم حاضرند. مردم، مردم خوبی هستند. ما از مردم تشکر باید بکنیم، ما همه مرهون آنها هستیم. عمدۀ این است که ما هم بتوانیم خدمت متقابل بکنیم.

و باید ما از مرحله لفظ و شعار بیرون برویم و به مرحله عمل برسیم؛ یعنی هر وزیری در وزارتخانه خودش واقعاً بین خودش و خدا، خودش را موظف بداند به اینکه آن پرسنل آنجا را، هر کس در تحت نظر او هست، آنها را بسیج کند به اینکه با مردم رفتار خوب بکنند و با مردم رفتار سالم داشته باشند. (۹۷)

۶۴/۸/۹

* * *

ما الآن تکلیف زیاد داریم. ما مواجه هستیم با یک ملتی که همه چیز خودش را در طبق اخلاص گذاشته است و برای اسلام دارد صرف می کند... شکر این نعمت به این است که ما مردم را شریک بزرگ بدانیم در این حکومت. حکومت نیست، باید همه خدمتگزار باشیم برای این ملت، برای این جوانها و برای این پیرها و زنها و مردها. (۹۸)

۶۵/۳/۱۹

خدمت از مرحله

شعار به مرحله

عمل

شریک دانستن

مردم در حکومت

۵۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

وظیفه ما و همه دست‌اندرکاران است که به این مردم خدمت کنیم و در غم و شادی و مشکلات آنان شریک باشیم که گمان نمی‌کنم عبادتی بالاتر از خدمت به محرومین وجود داشته باشد. راستی وقتی که پابرهنه‌ها و گوشناسینان و طبقات کم‌درآمد جامعه‌ما امتحان و تقييد خود را به احکام اسلامی تا سر حد قربانی نمودن چندين عزيز و جوان و بذل همه هستى خود داده‌اند و در همه صحنه‌ها بوده‌اند - و انشاء الله خواهند بود - و سر و جان را در راه خدا می‌دهند، چرا ما از خدمت به این بندگان خالص حق و اين را دمدان شجاع تاريخ بشريت افتخار نکنیم! ما مجدداً می‌گوییم که يك موی سر اين کوشناسینان و شهیددادگان به همه کاخ و کاخ‌نشینان جهان شرف و برتری دارد. (۹۹)

۶۶/۵/۶

شرافت
کوشناسینان بر
کاخ‌نشینان

* * *

به مجلس و دولت و دست‌اندرکاران توصیه می‌نماییم که قدر این ملت را بدانید و در خدمتگزاری به آنان خصوصاً مستضعفان و محرومی و ستمدیدگان که نور چشمان ما و اولیای نعم همه هستند و جمهوری اسلامی رهوارد آنان و با فدایکاریهای آنان تحقق پیدا کرد و بقای آن نیز مرهون خدمات آنان است، فروگذار نکنید و خود را از مردم و آنان را از خود بدانید و حکومتهاي طاغوتی را که چپاولگرانی بی‌فرهنگ و زورگویانی تهی مغز بودند و هستند را همیشه محکوم نمایید، البته با اعمال انسانی که شایسته برای يك حکومت اسلامی است. (۱۰۰)

۶۸/۳/۱۵

توصیه به مجلس،
دولت و
دست‌اندرکاران

* * *

فصل دوم

مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی

- حضور مردم در صحنه و پشتیبانی از نظام و دولت
- قیام و استقامت مردم در مبارزه با طاغوت
- حفظ وحدت و هوشیاری نسبت به توطئه‌ها
- نظارت همگانی بر امور جامعه

تبعیت مردم از
علمای اسلام

ملت ایران نیز با این نحو تصویب‌نامه‌ها مخالف است؛ به دلیل آنکه در دو - سه ماه قبل که فشار و ارعاب قدری کمتر بود، تبعیت خودشان را از علمای اسلام به وسیله تلگرافات و مکاتیب و طومارها از اطراف و اکناف ایران اعلام نموده، و لغو تصویب نامه غیرقانونی دولت را راجع به انتخابات انجمنهای ایالتی و ولایتی خواستار شدند. (۱۰۱)

اسفند ۴۱

* * *

همراهی ملت با
اعتصابیون

بر ملت شریف ایران است که در موقعی که کارگران و کارمندان شرکت نفت و سایر مؤسسات و ادارات دولتی دست به اعتصاب می‌زنند، از آنان با کمال احترام پشتیبانی کنند و ضررهای آنان را به بهترین وجه جبران نمایند و آنان را در اعتصبات مقدسشان، که برای اظهار تنفر از شاه خائن و خاندان کثیفش و پشتیبانی از مبارزات همگانی مردم است، تشویق و تقدیر کنند. (۱۰۲)

۵۷/۸/۲۴

۶۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

خدمت عموم ملت مبارز و شجاع ایران - ایدهم الله تعالی
در این موقع بسیار حساس که سرنوشت کشور و اسلام عزیز
تعیین می‌گردد، هموطنان عزیز با شوری بیشتر از گذشته در
رفراندم شرکت نمایند. امروز اهمال در شرکت در رفراندم و
سردی و سستی در این امر حیاتی، موجب هدر رفتن خون
شهیدان و به تباہی کشیدن کشور و اسلام عزیز است. دوستان آگاه
من! روز رفراندم موقع نتیجه گرفتن از خدمات چندین ساله
است. (۱۰۳) شرکت در رفراندم

۵۸/۱/۴

* * *

ملت وظیفه دارد که در جمهوری اسلامی پشتیبانی از دولتها بکند
که به خدمت ملت هستند. (۱۰۴) پشتیبانی از دولت
خدمتگزار

۵۸/۱/۱۲

* * *

من از شما خواستارم که به دولت کمک کنید، به ژاندارمری کمک
کنید و فقط این نباشد که متظر باشید دولت همه کارها را بکند؛
دولت نمی‌تواند همه کارها را انجام بدهد. شماها باید پشتیبانی
کنید، هم از ارتش، هم از ژاندارمری و هم از قوای انتظامی و
کلانتریها؛ و همه با هم جلو مفسدۀ جویان را بگیرید. (۱۰۵) پشتیبانی از دولت
در مقابله با
تفسدۀ جویان

۵۸/۱/۲۲

* * *

این باید یک سرمشق و یک الگو باشد که ببینیم که یک قدرت

بزرگ وقتی پایگاه ملی ندارد، این قدرت نمی‌تواند بایستد سرپای خودش. یک قدرت ولو بزرگ نباشد اگر پایگاه ملی داشته باشد، این غلبه می‌کند. (۱۰۶)

۵۸/۳/۶

* * *

ملت شریف و مبارز ایران!

دشمنان اسلام و نهضت، در خارج و داخل، تبلیغات زهرآگین خود را شروع کردند، و چنین وانمود می‌کنند که مردم در این انتخابات بی‌تفاوتند و به سردی و سستی گراییده‌اند. می‌خواهند شما را متهم کنند که از جمهوری اسلامی رو برگردانیده‌اید. از شما ملت مبارز انتظار دارم که با شرکت همگانی خود یاوه‌سرايان را رسوا کنید. و نیز اطلاع دادند که در اطراف دانشگاه - که محل اقامه نماز جمعه است - گروهی برای اخلال در شرکت در انتخابات بپاخته‌اند. دولت موظف است از آنان جلوگیری کند، و مردم موظفند به تبلیغات آنان احتنا نکنند.

شرکت همگانی
مردم در انتخابات

ملت عزیز مسلمان! از اسلام و کشور اسلامی پاسداری کنید، و به سوی صندوق آرا هیجوم آورید. (۱۰۷)

۵۸/۵/۱۲

* * *

پشتونه یک حکومتی ملت است. اگر یک ملتی پشتونه حکومتی نباشد این حکومت نمی‌تواند درست بشود. این نمی‌تواند برقرار باشد. (۱۰۸)

برقراری حکومت
با پشتونه مردم

۵۸/۱۰/۷

۶۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اینچنان از ملت شریف ایران تقاضا می‌کنم که در این امر مهم
حیاتی،^(۱) سستی و بی‌تفاوتوی از خود نشان ندهند. و انتظار دارم
همان طوری که با شور و شعف به پای صندوقهای رأی برای
تصویب جمهوری اسلامی رفتند، در این امر نیز با جدیت و علاقه
به اسلام، شرکت کنند.^(۱۰۹)

شرکت جدی مردم
در امر مهم حیاتی

۵۸/۱۰/۱۴

* * *

باید شماها توجه داشته باشید که نگاه نکنید هی به اینکه اداره چه
می‌کند، دولت چه می‌کند. آنها مشغولند، متنهای نمی‌توانند آنقدری
که ایران احتیاج دارد آنها عمل کنند. ایران مال خود شماست و
خود شما باید او را بسازید. و اگر همه ملت در این امر، در امر
سازندگی همت نکند کارها زمین می‌ماند.^(۱۱۰)

مشارکت همه مردم
در امر سازندگی

۵۸/۱۰/۱۷

* * *

امروز مسئولیت به عهده ملت است. ملت اگر کنار بنشینند،
اشخاص مؤمن، اشخاص متعهد کنار بنشینند، و اشخاصی که
نقشه کشیده‌اند برای این مملکت از چپ و راست، آنها وارد
 بشوند در مجلس، تمام مسئولیت به عهده ملت است. هر قدمی که
بر ضد اسلام بردارند، در نامه اعمال ملت نوشته می‌شود. هر
کاری که انجام بدھند مسئولیتش متوجه ملت است. امروز
سرنوشت اسلام و سرنوشت مسلمین در ایران و سرنوشت کشور
ما به دست ملت است. و اگر مسامحه کنند در این امر، اهمال کنند،

تمام مسئولیت به
عهده ملت

۱. انتخابات مجلس خبرگان.

نروند و رأی ندهند، مسئولیت متوجه خود آنهاست عیناً. و اگر بروند و در تشخیص مسامحه کنند و اشخاص متعهد مسلم، کسانی که برای کشور و برای اهالی کشور ارج قائل هستند، کسانی که نمی‌خواهند زمام امور کشور ما به دست چپ بیفتد یا به دست راست بیفتد، این اشخاص را چنانچه تعیین کنند، به تکلیف خودشان عمل کرده‌اند. و چنانچه مسامحه در این امر کنند و آنها پیش ببرند، آنایی که می‌خواهند ما را به زنجیر چپ و راست بپیوندند و ما را اسیر کنند در دست قدرتهای بزرگ، اگر آنها پیش ببرند و شما ساكت باشید، تمام مسئولیت متوجه شماست... اگر مؤمنین کنار بروند، آنایی که متعهد به اسلام هستند کنار بروند و اینها بسایند و قبضه کنند، مثل صدر مشروطه که رفتند کنار اشخاصی که متعهد بودند، و قبضه کردند مشروطه را آنایی که متعهد به اسلام نبودند. اسلام را به آنجا کشانند که همه دیدید. اگر در صدر مشروطه علماء آمده بودند در میدان، مؤمنین آمده بودند، روشنفکرهای متعهد آمده بودند و مسلمانهای متعهد آمده بودند و قبضه کرده بودند مجلس را، و نگذاشته بودند که دیگران بسایند مجلس را بگیرند، ما به این روزگار نمی‌رسیدیم. ما مملکتمان خراب نمی‌شد. ما عزتمان از بین نمی‌رفت. لکن شیاطینی که در آن وقت بودند، بیخ گوش اینها خوانده‌اند که شما در سیاست داخل نشوید. سیاست است این. شما را به سیاست چه و آنها باور کردن که خیرخواهند. امروز هم همین مسائل ممکن است در یک قشرهایی پیش بیايد، که بگویند ما چه کار داریم به این کارها. این کارها مال اشخاصی است که خودشان می‌کنند. باید همه بدانند که همه‌تان مسئولید. (۱۱۱)

۶۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

سران همه با هم مجتمع باشند، ایراد نگیرند به هم [که] آن به او اشکال کند، او به آن اشکال کند در یک همچو موردي، در یک همچو موقعی که ما داریم، کارها همه اصلاح می شود.

امیدوارم که خداوند هدایت کند همه ما را و همه شما را و همه ملت ما را و ان شاء الله تعالی، پیروز باشید و شما همه برای خدا ان شاء الله، عمل کنید. همه تان با هم باشید. پشت و پناه هم باشید، ملت خوب است، ملت یک ملت روشنی است، یک ملت خوبی است. شماها هم همه با هم مجتمع بشوید. دولت و ملت، ارکان دولت، رئیس جمهورش، نخست وزیرش، مجلسش، همه اینها با هم مجتمع باشند در یک همچو موقع خطیری که همه گرفتار هستید. اگر پیروز بشوند، نه نخست وزیری باقی می ماند و نه رئیس جمهوری باقی می ماند و نه مجلسی باقی می ماند و نه روحانی باقی می ماند و نه بازاری. باید با هم باشید تا اینکه کار را پیش ببرید. (۱۱۲)

با هم بودن
دولت و ملت

۵۹/۸/۲۵

* * *

و الآن هم بحمد الله ملت پشتیبان همه هستند. پشتیبان همه ارگانهای دولتی هستند. هم راجع به دولت و هم راجع به ارتش و همه، مردم الآن از خودشان اینها را می دانند. شما احتمال این را می دادید که اگر یک جنگی پیش بیاید، همه ایران دنبال این باشند که کمک بکنند؟ همچو چیزی در آن وقت نبود. اگر یک چیزی پیش می آمد از همه طرف، اگر نمی کردند یک کاری که دولت را از بین ببرند، همراهی دیگر نمی کردند. الآن می بینید بچه، بزرگ، پیرزن، می آورند چیزهایی که دارند، تمام آن چیزی که دارند

پشتیبانی ملت از
همه ارگانهای
دولتی

می‌آورند می‌گویند اینها را برای جنگزده‌ها. اینها برای ارتش، اینها برای چه. اینها یک چیزهای نمونه‌ای است که آنهایی که چشم و دلشان باز است - نه آنهایی که کوردل هستند - این را باید ببینند. می‌گویند جمهوری اسلامی عین سابق [است]. حالا شما یک همچو چیزی در تمام طول تاریخ، آن هم در تمام دنیا یک همچو چیزی را که مردم با روی گشاده، خودشان برای لشکر شان، برای ملت‌شان، برای دولتشان همه‌شان دست به هم بدهند، عمل بکنند.

جمهوری اسلامی بهتر از این چی؟^(۱۱۳)

۵۹/۱۰/۱۶

* * *

شما امروز قوای انتظامیِ مملکت اسلامی هستید؛ و رهبر همه شما و همه ما وجود مبارک بقیة الله است. باید ماهها و شماها طوری رفتار کنیم که رضایت آن بزرگوار را - که رضایت خداست - به دست بیاوریم. شما در سرتاسر کشور با تعهد باید از داخل، شهرها را حفظ کنید. امروز با شما ملت هم موافق هستند و پشتیبان شما هستند. و شما با پشتیبانی ملت می‌توانید که این شرارت‌هایی که گاهی در سطح شهرها می‌شود جلویش را بگیرید با نصیحت، و البا قدرت.^(۱۱۴)

۵۹/۱۲/۴

* * *

این نحوی که در ایران ملت از ارتش پشتیبانی می‌کند. در دنیا شاید بی‌نظیر باشد و شاید در طول تاریخ هم نظیری برایش نتوانیم پیدا بکنیم که بچه‌های کوچک و جوانهای نیمسال و زنها،

نقش پشتیبانی
ملت در جلوگیری
از شرارت‌ها

حضور ملت در
صحنه جنگ

۶۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

پیرزنها، نوعروسانها، نوادامادها، همه با هم در این جبهه حاضرند و صحنه جنگ، صحنه‌ای است که ملت همه در آن حاضر هستند. (۱۱۵)

۶۰/۱/۱۶

* * *

شماها باید در سرتاسر کشور، جوانها و پیرها و زنها و مردها و کودکان باید با اجتماعات خودتان و با حضور خودتان در صحنه دست قدرتهای بزرگ را همان‌طور که قطع کردید اجازه ندهید که ثانیاً، بتوانند در این کشور یک کاری انجام بدهند. (۱۱۶)

۶۰/۱/۲۲

حضور سراسری
ملت در صحنه
عامل قطع دست
قدرتها بزرگ

من از همه ملت ایران تقاضا دارم که همان طور که از اول در میدان مبارزه با کفر، همه حاضر بودید و در صحنه این مبارزه همه حاضر بودید، باز هم ادامه بدهید که ادامه این نهضت برای اسلام است و اسلام عزیز این حق را به ما همه دارد که در راه او هر جانفشنایی که می‌توانیم و هر اقدامی که می‌توانیم بکنیم. (۱۱۷)

۶۰/۱/۲۶

تداوم حضور ملت
در صحنه مبارزه
موجب ادامه
نهضت

و بر ملت عزیز رزمنده است که از قوای مسلح پشتیبانی کنند و در همکاری و کمک به آنان از پای ننشینند و آنان را در این فدایکاری و عبادت ارزشمند روحیه دهند، که فتح و ظفر ان شاء الله تعالى نزدیک است. شرف و عزت از آن شما و ننگ و خذلان از آن

پشتیبانی از قوای
مسلح

دشمنان اسلام است.(۱۱۸)

۶۰/۳/۱۵

* * *

باید همه شما با تمام جدیت در این، همه اشخاصی که در هر جا هستند، اهل علمی که در هرجا هستند، با کمال جدیت، مردم را دعوت کنند به دخالت. دخالت کنند در مسئله، حاضر بشوند. اگر شماها حاضر نشوید و یک رئیس جمهوری مثل سابق برایتان بتراشند و بازی بدhenد همه‌مان را، همه‌مان مسئول هستیم... من تکلیف خودم را دارم ادا می‌کنم. همه مکلفاند، از من طلبه که اینجا نشسته‌ام تا شما علمای اعلام و تا همه روستاهما و همه جا، مکلف هستند به اینکه در این امر حیاتی دخالت کنند، بی‌تفاوت نباشند. می‌خواهند شما را بی‌تفاوت کنند. دستهایی‌الآن در کار است که از حالا مشغول‌اند به اینکه نگذارند شما اصلاً وارد بشوید در صحنه، نگذارند که ملت ما وارد بشود در صحنه. باید وارد بشوید؛ چاره ندارید! اسلام است؛ حفظ اسلام است!(۱۱۹)

توصیه به عدم
بی‌تفاوتی مردم

۶۰/۴/۱۰

* * *

من دیروز راجع به تکلیفی که به همه ملت متوجه است، به زن و مرد و آن کسی که به حد رأی دادن قانونی رسیده واجب است این مسئله که در پای صندوقهای تعیین رئیس جمهور حاضر بشوند و رأی بدhenند. چنانچه سستی بکنید، کسانی که می‌خواهند این کشور را به باد فنا بدhenند، ممکن است پیروز بشوند.(۱۲۰)

تکلیف حضور در
پای صندوقهای
رأی

۶۰/۴/۱۱

همین شما هستید که باید با دولت همکاری بکنید. دولت تنها نمی‌تواند که این جنگ را اداره کند. شما ملتید که در صحنه حاضرید و همین شما هستید که باید با دولت همکاری بکنید. دولت تنها نمی‌تواند که این جنگ را اداره کند. شما ملت هستید که می‌توانید دنبال او باشید و از پشت جبهه‌ها کمک کنید و باید بکنید. کشور خودتان است، کشور اسلامی است، اسلام در خطر است، وقتی این طور است همه ما باید و موظفیم که کمک کنیم به آنها؛ هرکس به اندازه‌ای که می‌تواند کمک بکند به آنها. آوارگانی که از جنگ آمده‌اند در جاهای دیگر زندگی می‌کنند، شما بنشینید بگویید دولت همه کار را بکند، یا هلال احمر همه کار را بکند، نمی‌توانند بکنند همه کارها را. کار آسانی نیست، شما هم باید کمک بکنید همه باید کمک بکنند و ان شاء الله، می‌کنند. (۱۲۱)

۶۰/۵/۱۹

لزوم همکاری با
دولت

باید ملت ما توجه داشته باشد با همان قدرت ایمانی که داشت، با همان قدرت اسلامی که داشت که خودش را برای خدا می‌داند و خودش را فدای اسلام می‌کند، بایستد و متوجه باشد که اگر در صحنه باشید و بایستید و هر کدام وظیفه خودتان بدانید که حفظ بکنید کشور خودتان را و برادران خودتان را حفظ بکنید، هیچ قدرتی نمی‌تواند این کار را بکند. مهم این است که شما ایستاده باشید و قایم به امر باشید و حکومت را از خودتان جدا ندانید و ننشینید به اینکه همه کارها را باید حکومت بکند یا باید ارتش بکند. خیر، ارتش هم وظیفه دارد، شما هم دارید، من هم دارم، حکومت هم وظیفه دارد، معممین هم وظیفه دارند، مکلاًها هم

عدم جدایی ملت
از حکومت در
انجام وظیفه

* * *

مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی □ ۶۹

وظیفه دارند؛ همه دارند. حفظ اسلام، دیگر ننوشته تو پیشانی ارتش که باید او حفظ کند. (۱۲۲)

۶۰/۵/۲۷

* * *

مردم زندگی شان سر جای خودش و به زندگی خودشان، روزمره خودشان دارند ادامه می‌دهند و همه هم حاضر در وقوعه هستند و در صحنه هستند و کشور را از خودشان می‌دانند و دولت را از خودشان می‌دانند و همه چیزها به دست خودشان است و هر وقت هم هر یک از شما آقایان - خدای نخواسته - تخلیقی بکنید، خود مردم به حساباتان می‌رسند. این مردم‌مند که در صحنه هستند. (۱۲۳)

حضور مردم در
 صحنه

۶۰/۶/۱۶

* * *

ما قبل از هر چیز، همگی باید از خداوند تعالی تشكر کنیم که ملت ما را توفیق این خدمتگزاری‌های به اسلام را عطا فرموده است و از ملت تشکر کنیم که در همه مراحل، از قبل از انقلاب تا زمان انقلاب و تا پیروزی انقلاب، یکدل و یک جهت برای اقامه عدل اسلامی و برای دفع اشرار و رژیمهای فاسد و اقامه رژیم جمهوری اسلامی، کوشش کردند و از زمانی که بپا خاستند تاکنون در صحنه بوده‌اند و با تمام توان خود و بذل مال و جان و فرزند و خاندان، برای پیدا شدن عدل الهی و مستقر شدن احکام آسمانی کوشش بوده‌اند و در صحنه الان هم بیش از پیش حاضرند. و دلیل اینکه بیش از پیش است این مراتب آرا در رؤسای جمهوری است که

حضور ملت در
 همه مراحل انقلاب

هر کدام از دیگری بالاتر [است] و این رأی اخیر رأی است که من گمان نمی‌کنم در دنیا سابقه داشته باشد که به اینطور، بدون اینکه تبلیغات دامنه‌داری شده باشد، با فرصت کم و بدون اینکه یک خوف یا طمعی در کار باشد، همه قشرهای ملت از مراجع بزرگ اسلام و علمای اعلام بلاد و قشرهای دیگر مستضعف و بپاخته به پای صندوقها رفته‌اند و رأی خودشان را داده‌اند؛ یعنی، رأی به اسلام.

ما مرهون این خدمات و این خدمات هستیم. همه ما و همه آقایانی که حاضر هستند، چه کشوری و چه لشکری، همه ما مرهون خدمات این ملت هستیم. (۱۲۴)

۶۰/۷/۱۷

* * *

چنانچه همه ما، همه شماها، همه ملت و خصوصاً روحانیت و خطبا در صحنه نباشیم و حاضر نباشیم در قضایایی که می‌گذرد، مطمئن باشید که با عدم حضور شما، به سرانقلاب آن خواهد آمد - ولو حالا در دراز مدت هم باشد - که بر سر مشروطه آمد. حفظ اسلام یک فرضیه الهی است، بالاتر از تمام فرایض؛ یعنی، هیچ فرضیه‌ای در اسلام بالاتر از حفظ خود اسلام نیست. اگر حفظ اسلام جزء فرضیه‌های بزرگ است و بزرگترین فرضیه است، بر همه ما و شما و همه ملت و همه روحانیون حفظ این جمهوری اسلامی از اعظم فرایض است. اگر بنا باشد که روحانیون کنار بروند و همین گاهی با یک قلمی - فرض کنید که - اشکالات را بگویند و در رفع اشکالات کوشش نکنند و خطبا در منابر خودشان، مسائل روز را فراموش کنند و مسائل انقلاب را فراموش

کنند، این انقلاب صدمه خواهد دید.(۱۲۵)

۶۰/۸/۴

* * *

امروز دیگر همه ملت موظف است به وظیفه الهی که در صحنه حاضر باشد. اگر غفلت کند از این باب، گرگها خواهند آنها را خورد. باید در صحنه حاضر باشند. ائمۀ جمیع و جماعت مردم را ارشاد کنند و حضور آنها را در صحنه گوشزد کنند و بحمدالله خود مردم حاضرند. توجه کنند به اینکه ما در نیمه راه هستیم، ما راه را طی نکردیم. راه ما آن روز تمام می شود که همه احکام اسلام جاری بشود و آن روز به کمال می رسد که مستضعفین جهان از زیر بار مستکبرین خارج بشوند.(۱۲۶)

حضور در صحنه
یک وظیفه الهی

۶۰/۹/۱۸

* * *

آنچه که باید عرض کنم این است که هیچ کاری در این کشور نمی شود به خوبی انجام بگیرد، الا با تشریک مساعی. اگر بخواهد ملت ایران بنشیند تا دولت کاری را انجام بدهد، این امری است که نخواهد شد و اگر دولت بنشیند که ملت کاری را انجام بدهد، آن هم نخواهد شد. امروز ملت و دولتی در کار نیست، همه ملتند و همه دولت. عمدۀ، احساس وظیفه است که ما احساس کنیم که در هر امری از امور که برای اصلاح این کشور عزیز است موظف هستیم به اینکه کمک کنیم.(۱۲۷)

همه ملتند و همه
دولت

۶۰/۱۰/۷

* * *

۷۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

از ملت هم تشکر می‌کنم به اینکه الحمد لله در صحنه حاضرند و تا
در صحنه حاضرند این کشور آسیب نخواهد دید ولو هر چه حالا
فساد بکنند، هر چه کارهای خلاف بکنند. خداوند همه‌تان را حفظ
کند. (۱۲۸)

حضور ملت در
صحنه مانع از
آسیب کشور

۶۰/۱۲/۳

* * *

می‌خواهیم خودمان بایستیم روی پای خودمان، باید مردم را
دعوت کنیم به اینکه استقامت کنند؛ دعوت کنیم به اینکه در
صحنه حاضر باشند. (۱۲۹)

استقامت و حضور
مردم در صحنه
موجب استقلال

۶۱/۲/۸

* * *

حفظ اسلام یک تکلیف شرعی است برای همهٔ ما. حفظ مملکت
توحیدی یک تکلیفی است برای همهٔ قشرهای ملت. و چنانچه
همه با هم نباشند و در صحنه حاضر نباشند و رأی به وکلا ندهند و
رأی به مجلس خبرگان ندهند و وکلایی که باید تعیین بشود و
کسری دارند رأی کم بیاورند، این [ها] برخلاف تکلیف عمل
کرده‌اند. باید همه در صحنه باشند و همه وارد باشند. و من به قشر
روحانیت هم عرض می‌کنم که کناره‌گیری موجب این می‌شود که
همانطوری که در زمان سابق از [این] کناره‌گیری علمای مذاهب،
اسباب این شد که ملت ما و بزرگانشان جدا شدند و هر کاری
خواستند دولتها کردند و دولتها را به حال خود گذاشتند و هر طور
سرکشی خواستند کردند، چنانچه شما از صحنه بیرون بروید و
علماء، دانشمندان از صحنه بیرون بروند، این اسباب این می‌شود که

کناره‌گیری علماء و
روحانیت موجب
سرکشی دولت

باز آن مسائل سابق پیش بیاید. امروز تکلیف است؛ مجلس خبرگان تکلیف است برای همه که هم در آن که می‌خواهد خبره بشود باید برود اسم‌نویسی کند، آن که لایق است برود و اسم‌نویسی کند و ملت به آنها رأی بدهند. در هر صورت، چنانچه ما همه‌مان در صحنه نباشیم و همه به فکر این نباشیم که این کشور را از شرّ مفسدان نجات بدهیم، اگر به فکر نباشیم - خدای نخواسته - اگر در وضع حاضر هم خیلی تأثیر نکند، در وضع آینده ملت باز تأثیر می‌کند و - خدای نخواسته - دوباره ملت ما را گرفتار آنطور اشخاص می‌کند که بر صغیر و کبیر ما رحم نکنند. (۱۳۰)

۶۱/۸/۲۷

* * *

باید شما و ملت [باید] بدانند که این مجلس^(۱) پشتونه کشور است برای حفظ امنیت کشور و حفظ استقلال کشور و حفظ آزادی برای کشور و اگر مسامحه در این امر بشود، یک تقصیری است که ممکن است جبران بعدها نشود این تقصیر. باید همانطوری که اعلام می‌کنند و آن روزی که اعلام می‌کنند که آقایان برونده و افرادی را که تعیین کرده‌اند بزرگان به آنها رأی بدهند و کسانی هم که خودشان میل دارند که رأی بدهند، برونده و شرکت بکنند. در آراء آزادند؛ هرکس را می‌خواهند انتخاب کنند، ولیکن شرکت داشته باشند. اینطور نباشد که - خدای نخواسته - آمال و آرزوی استعمار را در ایران انجام بدهند. شرکت نکردن در این امر مورد آمال آن کسانی است که می‌خواهند این کشورها را و کشور اسلامی ما را به انحراف بکشانند و هر چه ذخایر دارند ببرند. از

مسامحه در امر
انتخابات موجب
انحراف کشور

۱. مجلس خبرگان.

۷۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

این جهت، من به همه ملت سفارش می‌کنم، به زن و مرد سفارش می‌کنم که هر کس به حد قانونی رسیده است، در این مجلس، در این انتخاب شرکت کند و افرادی که پیشنهاد می‌شود و انتخاب شده است؛ یعنی، پیشنهاد شده است، هر یک را که خواستند، به او رأی بدهند، لکن شرکت کنند. (۱۳۱)

۶۱/۹/۶

* * *

علمای بلاد، ائمه جمعه و جماعات، مبلغین، مردم را دعوت کنند به حضور در صحنه. تاکنون هر چه برکات به این جمهوری اسلامی رسیده است و هر چه پیروزی نایل این ملت مظلوم -که در طول تاریخ مظلوم بود- عاید شده است، از حضور ملت و همه قشرهاست [که] در صحنه‌اند و از اینکه جمهوری اسلامی را از خود می‌دانند، چنانچه از خودشان است. اسلام اختصاص به شخصی دون شخصی ندارد. اسلام، اسلام همه است و جمهوری اسلامی خدمتگزار به همه است و مال همه است.

من عرض می‌کنم که هم علمای این مطلب را همیشه به مردم گوشزد کنند و هم مبلغین گوشزد کنند که این حضور شما در صحنه و پشتیبانی از نظام رمز پیروزی قضائیه و از ارتش و از سپاه پاسداران و همه، این رمز پیروزی است که عاید شما شده است و به شکرانه نعمت پیروزی، مردم را دعوت کنید به اینکه در صحنه باشند و مردم دنبال این باشند که مشکلاتی که برای دولت یا برای مجلس یا برای ارتش پیش می‌آید، نشینند و نگاه کنند و ناظر باشند؛ در صحنه باشند و فعالیت کنند. به فعالیت شماهاست که این جمهوری زنده مانده است و انشاء الله، با

حضور در صحنه و
پشتیبانی از نظام
رمز پیروزی

فعالیتهای شما هم زنده و شکوفا خواهد بود. (۱۳۲)

۶۱/۹/۱۱

* * *

و همین طور مدامی که ما منسجم هستیم با هم، دستهایمان تو هم است و دعای وحدت می‌خوانیم، هستیم. آن روزی ما از بین خواهیم رفت که این دستها از بین هم بیرون برود، این به او بد بگوید، او به او بد بگوید، او اشکال به او کند، او اشکال به او بکند، آن روز است. و ما بحمد الله الآن یک ملتی داریم که دستشان در دست هم است و کسی نمی‌تواند به این ملت آسیب بزند. این پشتیبانی از هم و این کمک کردن، حوزه‌ها به دولت، به قوه قضائیه، به مجلس کمک کنند، مجلس به آنها کمک کند، دولت به همه کمک کنند، مردم به هم کمک کنند. این باری که الآن به دوش دولت هست نمی‌تواند تنهایی این بار را بردارد. این یک مسئله واضحی است، اگر پشتیبانی این ملت نباشد، اگر پشتیبانی همه قشرها نباشند همه به هم می‌خورد و هیچ کاری نمی‌شود کرد. اینکه تا الآن شما پیروز شدید برای این است که پشتیبان شما خود ملت هست. و خدای تبارک و تعالی این ملت را بعث کرده است به اینکه پشتیبان شما باشد. وقتی شما خوب کار کنید برای ملت، آنها هم پشتیبان اند. وقتی دولت خوب کار کند برای ملت،

[پشتیبان اند]

پشتیبانی مردم
از ملت و دولت
موجب پیروزی

وقتی مجلس خوب کار کند برای مردم، پشتیبان هستند. مردم باید پشتیبان ملت و پشتیبان دولت باشند، پشتیبان مجلس باشند، پشتیبان قوه قضائیه باشند و همه به هم خدمت کنند. همه حسن نیت داشته باشند. (۱۳۳)

۶۲/۱/۱

مردم را در صحنه حاضر نگه دارید که آنچه انقلاب واپران را حفظ کرده حضور مردم در صحنه است. در تمام دنیا مردمی به خوبی مردم ایران پیدا نمی شود. امروز مردم پشتیبان انقلاب اسلامی و دولت هستند. پشتیبانی مردم از دولت به خاطر این است که دولت را اسلامی می دانند و می دانند که طرفداری از دولت، طرفداری از اسلام است؛ تنها به این خاطر است که از دولت پشتیبانی می کنند، این پشتیبانی را باید حفظ کنید. (۱۳۴)

پشتیبانی مردم
موجب حفظ
انقلاب و دولت

۶۲/۳/۴

* * *

دوره اول مجلس در مشروطه بد نبود و شاید هم خوب بود، ولی بعدها کم کم رسید به جایی که خودشان افرادی را انتخاب می کردند. پس ما باید سعی کنیم مرتبه دوم بهتر از اول باشد، مردم بهتر شرکت کنند، مردم در صحنه حاضر باشند و تحت تأثیر کسی واقع نشوند. مردم با علما و اشخاص مورد اعتمادشان مشورت کنند، بعد به هر کس که خواستند رأی دهند. مردم نباید کنار بروند، اگر مردم کنار بروند همه شکست می خوریم. خود مردم نگذارند قدرها دخالت کنند، افراد نالایق دخالت کنند. اگر عده ای جمع شدند و افراد نالایق را انتخاب کردند، مردم به آنها رأی ندهند، اگر مردم هم متوجه نشدند. مجلس آنها را قبول نکند. تمام مردم موظفند که در انتخابات حاضر باشند و تحت تأثیر هیچ کس قرار نگیرند. بعد از اینکه مشورت کردند که برای اسلام مفید است رأی دهند. اگر کسی مورد شک بود و یا اگر کسانی منحرف، خودشان را معرفی کردند، به آنها رأی ندهند. ما باید مجلسمان را نگه داریم و کاری کنیم که برای دولتی خوب اساس باشد. مردم

کناره گیری مردم
موجب شکست

اگر از من گله دارند، از اسلام سرد نشوند. من خلاف کرده‌ام، به اسلام چه. مردم اگر اسلام را، استقلال و آزادی را، نبودن تحت اسارت شرق و غرب رامی خواهند، همه در انتخابات شرکت کنند و در صحنه حاضر باشند. اگر یک ظالم خلاف کرد، اسلام که نکرده است. پس باید کاری کنیم که ظلم نباشد و ظالم از بین برود. اگر دیدیم در این دوره خلاف شده و به افرادی ظلم شده باید تلاشمان را بیشتر کنیم تا خلاف و ظلم را از بین ببریم نه اینکه کنار رویم و از صحنه خارج شویم. زیرا اگر از صحنه خارج شویم ظلم بیشتر می‌شود. پس باید اجتماعمان را بیشتر کنیم و بیشتر در صحنه حاضر باشیم. خداوند به شما قدرت و سعادت عنایت فرماید. (۱۳۵)

۶۲/۹/۲۰

* * *

مردم هم خودشان مکلفند به اینکه هم شرکت کنند در انتخابات. نرونده کنار، تکلیف است، حفظ اسلام است، رفتن کنار خلاف تکلیف است، خلاف مصالح اسلام است... مردم اگر حضور نداشته باشند و خدای نخواسته، لطمہ‌ای به اسلام وارد بشود، مسئول هستند. ان شاء الله خداوند همه شما را موفق کند. (۱۳۶)

۶۲/۱۰/۱۳

مسئولیت و تکلیف
مردم نسبت به
اسلام

مهم این است که در این طور مسائل چون مسائلی است که مربوط به اسلام است، همه مردم شرکت دارند، امروز کارهایی که در

۷۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ایران می شود، کارهایی که مربوط به جمهوری اسلامی است، از باب اینکه مردم از خودشان می دانند و جدا نمی دانند هیچ نهادی را از خودشان، از این جهت فعالاند در کارها، و ما باید هرچه بیشتر مردم را حفظ کنیم، و مردم باید هر چه بیشتر در صحنه حضور در صحنه برای معرفی اسلام حاضر باشند. ما الان در بین راه هستیم. یعنی آن چیزی را که اسلام از آحاد ما خواسته است، و او اینکه اسلام را آن طوری که هست معرفی کنیم به همه جا آن را، ما الان در اول راه هستیم که باید این کار را انجام بدھیم. (۱۳۷)

۶۲/۱۲/۱۳

* * *

مردم ما شرکت کنند و در مقابل قدرتهای بزرگی که چشم دوخته‌اند به اینکه ملت ایران دیگر از اسلام برگشته و از مسائل اسلامی برگشته، آنها بفهمند مسئله این طور نیست، فرضًا که ما بد باشیم اما اسلام که خوب است، اسلام را که قبول دارند همه، این یک وظیفه اسلامی است که ما حفظ کنیم جمهوری اسلامی را. اگر مجلس لطمه‌ای بر آن وارد بشود به جمهوری اسلامی لطمہ وارد می شود. اگر مجلس یک مجلس قویی باشد برای خاطر اینکه پشتوانه اش همه ملت باشد، این مجلس می تواند با دنیا که در مقابل ایران واقع شده است کارهایش را بشاستگی عمل بکند، و این تابع این است که قوی باشد، و قوتش هم تابع این است که شماها رأی بدھید. (۱۳۸)

۶۳/۲/۲۵

* * *

و وصیت من به ملت شریف آن است که در تمام انتخابات، چه انتخاب رئیس جمهور و چه نمایندگان مجلس شورای اسلامی و چه انتخاب خبرگان برای تعیین شورای رهبری یا رهبر، در صحنه باشند و اشخاصی که انتخاب می‌کنند روی ضوابطی باشد که اعتبار می‌شود مثلاً در انتخاب خبرگان برای تعیین شورای رهبری یا رهبر، توجه کنند که اگر مسامحه نمایند و خبرگان را روی موازین شرعیه و قانون انتخاب نکنند، چه بسا که خساراتی به اسلام و کشور وارد شود که جبران‌پذیر نباشد. و در این صورت همه در پیشگاه خداوند متعال مسئول می‌باشند.

گناه عدم حضور و
سامحه در
انتخابات

از این قرار، عدم دخالت ملت از مراجع و علمای بزرگ تا طبقه بازاری و کشاورز و کارگر و کارمند، همه و همه مسئول سرنوشت کشور و اسلام می‌باشند؛ چه در نسل حاضر و چه در نسلهای آتیه؛ و چه بسا که در بعض مقاطع، عدم حضور و مسامحه، گناهی باشد که در رأس گناهان کبیره است. (۱۳۹)

۶۸/۳/۱۵

* * *

قیام و استقامت مردم در مبارزه با طاغوت

وظیفه ملت غیور ایران است که از منافع امریکا و اسرائیل در ایران جلوگیری کرده و آن را مورد هجوم قرار دهنده، هر چند به نابودی آن بیانجامد. وظیفه علمای اعلام و مبلغین است که جرایم اسرائیل را در مساجد و محافل دینی به مردم گوشزد کنند. علمای اعلام و ملت شریف ایران باید در این امر ساكت باشند؛ و لازم است از هر طریق ممکن شاه را وادار کنند که در صفت مسلمانان قرار گیرد

جلوگیری از منافع
امریکا و اسرائیل
در ایران

۸۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

و از خیانت بیشتر به قرآن و پیروان آن بپرهیزد؛ و جنایات این عفریت خونخوار را بیش از پیش بر ملا سازند تا چهره باطنی او بهتر روشن گردد. و اگر یهود ایران برای کمک به اسرائیل مشغول فعالیت باشند (چنانکه هستند و بی شک از کمک شاه هم برخوردار می باشند) بر ملت ایران است که از آن جلوگیری کنند؛ و برای مجاهدینی که در آتش و خون به سر می برنند صندوق اعانه ای باز نمایند و از هیچ کوششی خودداری نورزنند. (۱۴۰)

۵۲/۷/۲۲

* * *

هیچ اسلحه ای با ایمان نمی تواند مقابله بکند، هیچ اسلحه ای با قیام ملت نمی تواند مقابله بکند. امروز همه اسلحه ها نمی توانند مقابله کنند با قیام مردم؛ هر چه بکشند باز نمی توانند. (۱۴۱)

۵۷/۲/۲۳

عدم توانایی اسلحه
در مقابل ایمان و
قیام مردم

شاه و دولت او که قیام مسلحانه بر ضد ملت حق طلب و بر ضد قانون اساسی و بالاتر بر ضد احکام آزادیبخش اسلام نموده اند قهقهه خائند و اطاعت از آنان اطاعت از طاغوت است؛ به آنان مجال ندهید و با اعتراض و اعتراض دنیا را از اعمال وحشیانه آنان آگاه کنید. (۱۴۲)

۵۷/۶/۱۵

عدم اطاعت از
طاغوت

ملت مسلمان ایران! بیدار باشید و زلزله و سیل و سایر عوامل،

شما را از مسیر خود منحرف نکند؛ و به تبلیغات اغفال کننده دستگاه شاه گوش ندهید و نهضت اسلامی را ادامه دهید، و تا برچیده شدن دستگاه قلدری و استبداد، از قیام خود دست نکشید. (۱۴۳)

ادامه نهضت و قیام
تا برچیده شدن
استبداد

۵۷/۶/۲۷

* * *

سؤال: [اوضاع کنونی ایران را چگونه ارزیابی می فرمایید؟]
جواب: رژیم فاسد شاه با اجرای سیاستهای غلط و ویرانگر خود باعث ورشکستگی مملکت شده است. با اعمال زور و شکنجه و اعمال خلاف انسانی هزاران نفر را از بین برده است، اما مردم ما علی رغم همه این فشارها علیه شاه و خاندان او قیام کرده‌اند و نهضت عظیم اسلامی مردم ما تا سرنگونی رژیم سلطنتی ادامه خواهد یافت. (۱۴۴)

ادامه نهضت تا
سرنگونی رژیم
سلطنتی

۵۷/۸/۱۵

* * *

سؤال: [آیا حضرت‌عالی سلطنت مشروطه را قانونی قبول خواهد کرد و اگر شاه استعفا بدهد و فرزندش جای او بنشیند مورد قبول شما خواهد بود؟]
جواب: هرگز سلطنت مشروطه مورد قبول ما و ملت نخواهد بود، بلکه رژیم سلطنتی باید از بین برود؛ و این سلسله هم بخصوص

تنفر ملت از رژیم
سلطنتی

مورد تنفر این ملت است و باید از بین برود و مردم خودشان رژیمی را انتخاب کنند. (۱۴۵)

۵۷/۸/۱۵

۸۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

سؤال: [...] با سفارش کردن به مردم ایران در مورد مبارزه با رژیم شاهنشاهی، آیا نتایج مهم این برخورد را که خون زیادی خواهد ریخت می‌پذیرید؟ اگر این برخوردها شدت یابد، در نظر دارید که باز مبارزه‌تان را ادامه دهید؟ اگر شورش خونین در ایران راه بیفتد، بدون قید و شرط از آن پشتیبانی خواهید کرد؟]

جواب: ملت ایران برای رهایی از چنگال دیو استبداد و استعمار و رسیدن به حکومت اسلامی، نهضت مقدس اسلامی خود را آغاز کرده و به یاری خدای تعالی تا رسیدن به پیروزی ادامه خواهد داد. بدیهی است که چون دشمنان قسم‌خورده مردم، یعنی شاه و حامیانش به آسانی حاضر به کنار رفتن نیستند، لهذا لجاجت دشمنان ملت و مقاومت دلیرانه مردم مسلمان در مقابل آنان، ضایعاتی برای آنان به بار خواهد آورد. ولکن مسلمان می‌داند که اگر کشته شود در صف شهدای کربلاست و چیزی را از دست نمی‌دهد و بدین مناسبت تا پیروزی نهایی به قیام خود ادامه می‌دهد. (۱۴۶)

مقاومت و ادامه
قیام تا پیروزی
نهایی

۵۷/۸/۱۶

* * *

سؤال: [یه فرض اینکه خیزش ایرانیان گسترش نیابد و اینکه شاه واقعاً اقدام به آزادی کند و در طی یک رفراندم ایرانیان رأی به ماندن حکومت سلطنتی یامشروعه سلطنتی بدهند، چه خواهد کرد؟]

تنفر مردم از
حکومت مشروطه
سلطنتی و ادامه
نهضت اسلامی

جواب: انقلاب ایران یک نهضت اسلامی است که ادامه دارد و با رفتن یا ماندن شاه نیز ادامه دارد. اگر شاه لجاجت کند و کنار نرود، نهضت همچنان ادامه خواهد داشت. اصولاً حکومت مشروطه

مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی □ ۸۳

سلطنتی، مورد تنفر شدید مردم است. از طرفی شاه محال است به مردم ستمدیده ایران آزادی دهد. آیا تظاهرات و اعتصابات سراسر ایران رفراندمی علیه شاه نیست؟ (۱۴۷)

۵۷/۸/۱۶

* * *

سؤال: [آیا اگر همه مخالفین شاه با هم - متحداً - علیه شاه فشار بیاورند، آیا امکانپذیر نیست که اوضاع ایران بدون دست زدن به جهاد مسلحانه حل شود؟ اگر نیست، چه گروه از مردم - اعم از کارگران، سربازان، محصلین، کشاورزان و ... را می‌توان در این جهاد مسلحانه به حساب آورده؟]

مشارکت همه
اقشار ملت در
نهضت

جواب: ما امیدواریم که مسائل ایران بدون قیام مسلحانه، با همین نهضتی که اکنون تمام اقشار ایران را فراگرفته است و با همین فشارهایی که ملت بر شاه وارد می‌کند، حل شود اگر چنانچه حل نشد و احتیاجی به قیام مسلحانه پیدا شد، تمام اقشار ملت در آن شرکت خواهند کرد و یک طبقه معینی در آن انحصار نخواهد داشت. (۱۴۸)

۵۷/۸/۱۷

* * *

حکومت اسلامی و خواست ملت ما، برای همین است که نفوذ غرب و همه کشورها را در ایران از بین ببرد. وقتی یک ملت با تمام اقشار آن برای یک هدف قیام کردند، هیچ نفوذی نمی‌تواند خلاف آن را تحمیل کند. (۱۴۹)

قیام تمام اقشار در
برابر نفوذ غرب

۵۷/۸/۱۸

۸۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ما از مردم باید بفهمیم که ملت چه می‌گویند، و همه دیدید که ملت
تظاهرات سراسری در این تظاهراتی که کردند در شهرها، الان هم تظاهراتی که
ملت علیه سلسه می‌کنند در همه شهرها، آنکه فریاد می‌زنند همین فریاد است که ما
این سلسه را نمی‌خواهیم. گاهی هم [می‌گویند] ما شاه را
شاهنشاهی نمی‌خواهیم. بنابراین ابهام در این اصل هیچ نیست. (۱۵۰)

۵۷/۸/۲۹

* * *

بحمدالله الآن ملت ایستاده است؛ و ما امیدواریم که این
ایستادگی اش باقی باشد و عملده این است که توجه به خدا باشد.
باید همه شما، همه ما، همه ملت، و چهه نفیسان خدای تبارک و
تعالی باشد؛ انحراف پیدا نشود از قیام، الهی باشد. آن تقوّمُوا لِلَّهِ مُثْنی
و فُرَادِي؛ إِنَّمَا أَعِظُّكُمْ بِواحِدَةٍ أَن تَقُومُوا لِلَّهِ. (۱) برای خدا قیام کنید؛ این
ایستادگی ملت در
نهضت الهی باشد ان شاء الله؛ انحراف از آن نباشد که - خدای
قیام الهی
نخواسته - با انحراف شکست بیاید؛ الهی باشد. و اگر الهی باشد
پیروزی است ان شاء الله. همه توجه به این معنا داشته باشید که
مقصد مقصد الهی [باشد]. برای خاطر خدا و برای خاطر نجات
یک ملتی که بندگان خدا هستند قیام کنید و مطمئن باشید که
ان شاء الله با این وضع پیش خواهد برد. (۱۵۱)

۵۷/۹/۲

* * *

اکنون با در نظر گرفتن رفراندم تاسوعا و عاشورا - که غیر رسمی

۱. «ای رسول ما بگو به امت که من به یک سخن شما را پند می‌دهم و آن سخن این است که شما خالص برای خدا دو نفر دو نفر با هم یا هر یک یک تنها در امر دیتان قیام کنید». (سوره سباء، آیه ۴۶)

بودن شاه و دولت را به جهانیان ثابت نمود - بر ملت است که به حکم اسلام و قانون، از اطاعت شاه و دولت سرپیچی کنند: مالیات نپردازنده و کلیه اعتصابات ادارات و مؤسسات و شرکتهای دولتی، خصوصاً اعتساب شرکت نفت را تا رفتن شاه و دولت ادامه دهنده و بر ملت است که با گسترش اعتصابات خود از آنان پشتیبانی نمایند. (۱۵۲)

ادامه اعتصابات و
سرپیچی از اطاعت
شاه

٥٧/٩/٢٣

* * *

بیش از یک سال است که ملت ایران مکرراً خواسته‌های خود را، حتی در برابر آتش مسلسل و توب و تانک، بیان کرده است. در رفرازندم تاسوعاً و عاشوراً با اکثریتی که در تاریخ رأی‌گیریهای دنیا کمنظیر است، خواستار سرنگونی سلسلهٔ پهلوی و از بین رفتن رژیم سلطنتی و استقرار جمهوری اسلامی شده است؛ بنابراین در این خواستها هر که تردید کند خود را از ملت جدا کرده است. (۱۵۳)

خواسته‌های مکرر
ملت

٥٧/١٠/٢٣

* * *

ملت ایران با مجاهدتها بیدریغ خود و کشته دادنهای بیشمار خود بالاخره شاه را از ایران بیرون می‌کند و نظام شاهنشاهی را برچیده و حکومت عدل اسلامی را جایگزین آن خواهد کرد. (۱۵۴)

مجاهدتها بیدریغ
ملت

٥٧/١٠/٢٥

* * *

ما مصمم هستیم. ملت ما مصمم است که، تا تمام ریشه‌های

تصمیم بودن ملت
در قطع ریشه‌های
استعمار و استبداد

۸۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

استعمار و استبداد فاسد را از جای نکند از پای ننشینند.(۱۵۵)

۵۸/۲/۱۷

* * *

قیام همگانی و برای اسلام؛ قیام برای خدا؛ قیام برای جمهوری اسلام. این قیام در تمام اقشار ملت ما ریشه کرد و تمام اقشار را به هم پیوند داد؛ و ایمان در همه ظهور پیدا کرد؛ یک تحول روحی؛ یک تحول فکری، با اراده مصمم. از بچه‌های کوچک تا مردهای بزرگ، از دخترهای کوچک تا خانمهای بزرگ، همه اقشار، با هم قیام کردند و استقامت کردند **آن تَقْوُمُوا لِلَّهِ**؛ قیام برای خدا، جمعاً و فردآً.(۱۵۶)

قیام همگانی اقشار

۵۸/۲/۲۱

* * *

شما ملت شاهد همه این مصیبتها و جنایتها و خیانتها بودید. و شما ملت به خواست خدای تبارک و تعالی قیام کردید، قیام مردانه، قیام همه جانبه، قیام برای خدا. اگر قیام برای خدا باشد و برای اسلام و برای دین باشد، هیچ وقت شکست ندارد. پیشبرد شما برای همین وحدت کلمه و قیام برای خدای تبارک و تعالی و خواستار بودن جمهوری اسلامی شد. شما تا اینجا رساندید نهضت را، و از این به بعد باید دنبال کنید.(۱۵۷)

پیشبرد نهضت با
وحدة کلمه

۵۸/۳/۲

* * *

قیام برای خدا، و استقامت دنبال آن قیام. در وصیت خدا به وسیله

پیغمبر برای امت؛ این است که قیام کنید برای خدا، یکی یکی قیام کنید، جمع جمع قیام کنید؛ لکن قیام برای خدا. در این آیه است که استقامت کنید.

شما ملت قیام کردید، و بحمدالله قیام شما برای خدا بود، همه فریاد می‌زدید که ما «جمهوری اسلامی» می‌خواهیم. برای احکام اسلام قیام کردید. امر اول را که فرموده‌اند قیام کنید برای خدا اطاعت کردید؛ باقی مانده است امر دوم: **فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَ مِنْ تَابَعَكَ**؛^(۱) استقامت کنید، این قیام را حفظ کنید. این تحول روحی که برای شما ملت حاصل شده است حفظ کنید. استقامت کنید. (۱۵۸)

۵۸/۳/۴

قیام و استقامت

ملت با تمام قوا باید در مقابل دشیشه‌ها مقاومت کنند، توطئه‌ها را بشکنند؛ با کمال مراقبت انقلابی این جنایتکاران را شناسایی کنند و به دادگاههای انقلابی معرفی کنند. (۱۵۹)

۵۸/۳/۵

مقاآمت در مقابل
دشیشه‌ها و
توطئه‌ها

ملت شریف با نهضت عظیم خود و قیام مردانه، با ایثار جان و خون و از دست دادن دهها هزار شهیدان ارجمند و به جا گذاشتن دهها هزار معلول و مصدوم، کشور را از لوث وجود خیانتکاران و اجانب پاک، و با رفراندم بیمانند خود به جمهوری اسلامی رأی مثبت داد که حکومت عدل اسلامی برقرار و احکام مترقی اسلام اجرا شود، و از این جهت، جمهوری صدرصد اسلامی است و

.۱. سوره هود، آیه ۱۱۲.

قیام در مقابل
خیانتکاران جهت
اجراه احکام
مترقی اسلام

□ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

قانون اساسی آن باید به هیچ وجه مخالف با احکام اسلام نباشد. (۱۶۰)

۵۸/۵/۹

* * *

من نمی‌دانم از کجا شروع کنم. تسلیت به ملت ایران برای فجایعی که در طول این مدت دیدند، و شهادایی که دادند، یا بر فجایعی که در ۱۵ خرداد به بار آمد، یا فجایعی که ۱۷ دی، ۱۹ دی. ما تمام ایام سالمان، در این دو سال اخیر، ایامی بوده است که مصیبت برای ملت بوده است، لکن توأم با سرفرازی شهادت در راه اسلام. خون دادن در راه استقلال؛ ما هم سرفرازیم در عالم، برای اینکه قیام کردیم بر ضد طاغوت. و ملت ما، تمام قشرها، بانوان، آقایان، تمام قشرهای ملت، قیام کرد و بر همه قوای شیاطین غلبه کرد. (۱۶۱)

قیام تمام قشرها بر ضد طاغوت و غلبه بر قوای شیاطین

۵۸/۱۰/۱۹

* * *

نهضت ملت شریف ایران برای قطع ایادی دشمنان ادامه دارد؛ و تا امریکا و سایر ابرقدرتها به ستمکاری و جنایات خود ادامه می‌دهند ملت ما به مقابله و مبارزه خود با آنان ادامه می‌دهد، و استقلال همه جانبه خود را با تمام قوا حفظ می‌کند. (۱۶۲)

ادامه مقابله و مبارزه با ابرقدرتها

۵۸/۱۲/۲۰

* * *

ملت عزیز ما آن روز که جز مشت خالی و خون پاک هیچ نداشت،

مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی □ ۸۹

بر قدرتهای عظیم شیطانی با فریاد «الله اکبر» غلبه کرد؛ و امروز بحمد الله تعالیٰ جوانان رزمی از خواهان و برادران دارد که با تعلیمات نظامی در سرتاسر کشور قدرت تفکر را از دشمنان ایران و اسلام سلب و با اعتماد به قدرت الهی و فداکاری در راه اسلام بر همه مشکلات و همه قدرتهای شیطانی غلبه خواهد کرد. (۱۶۳)

۵۹/۶/۱۶

فداکاری ملت در
راه اسلام

شما بی که به همه ابرقدرتها می‌گویید «ما ایستادیم و مقابله می‌کنیم» و مشستان را گره می‌کنید که ما امریکا و شوروی و کذا را [شکست می‌دهیم]، شما باید همچو قدرتمند باشید اگر پشت این خانه‌هایتان هم - خدای نخواسته - سرباز اجانب آمد، باز هم همان مشت گره کرده بروید و با هم در بیفتید و جنگ تن به تن بکنید. (۱۶۴)

۵۹/۸/۱۴

ایستادگی و مقابله
با ابرقدرتها

ملتی که بخواهد شرافت خودش را حفظ کند، اسلام را که مبدأ همه شرافتهاست بخواهد حفظ کند، این ملت باید علاوه بر جهاد، استقامت در جهاد داشته باشد. استقامت معناش این است که اگر گرفتاریهایی پیدا شد در جهاد، اگر در جنگهایی که پیش می‌آید برای یک ملتی که می‌خواهد شرافتمند باشد، می‌خواهد اسلام را و نهضت اسلامی را به ثمر برساند، از مشکلات هراس نداشته باشد. در مشکلات سستی نکند. این امر خدادست. خدای تبارک و تعالیٰ، که دفاع را بر همه ملت و بر همه مسلمین واجب کرده است، و ما هم الان در آن امر واقع شده‌ایم که دفاع می‌کنیم از

استقامت در جهاد

۹۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

شرافت خودمان، دفاع می‌کنیم از اسلام عزیز... در طول تاریخ نظری ندارد که یک ملت سی و چند میلیونی به یک قدرت‌های بزرگ چند صد میلیونی با آن همه ابزار غلبه کرده است و دست آنها را کوتاه کرده است. چه می‌خواهد دیگر بشود، بالاتر از این امر چیست؟ امروز روز استقامت است. امروز روز پایداری است. برادران و خواهران باید پایدار باشند و استقامت کنند، و این نهضت را - ان شاء الله - به پیروزی نهایی برسانند. (۱۶۵)

۵۹/۱۰/۸

* * *

یک انقلابی بود که خود ملت انجام داد و قیام کرد و خود ملت هم از خودش دانست این انقلاب را، همان طوری که اسلام را از خودش می‌داند و این اسباب این شد که در سرتاسر کشور خود ملت در همهٔ حوایج اقدام کرد و حاضر در صحنه بود؛ بی‌تفاوت نبود، این طور نبود که رها کنند؛ بعد از اینکه انقلاب کردند، رها کنند و بروند سراغ کارشان. (۱۶۶)

۶۰/۲/۷

تداوی در انقلاب

مردمی

* * *

امريکاي جهانخوار باید بداند که ملت عزيز و خميني تا نابودي كامل منافعش او را راحت نخواهند گذاشت و تا قطع هر دو دست آن به مبارزه خدائي خود ادامه خواهند داد. ملت ما همان گونه که نشان داده‌اند، تحمل تمام کمبودها را برای حفظ شرف و آبروی خويش خواهد نمود. (۱۶۷)

۶۰/۳/۱۶

تحمل کمبودها و

ادame مبارزه

شما یک سلطنت ۲۵۰۰ ساله جبارانه را بکلی ریشه کن کردید و یک رژیمی که تمام قدرتهای بزرگ دنیا دنبالش بودند و طرفدارش بودند، شما تمام قدرتهای دنیا را کنار زدید و رژیم را به کلی از بین بردید و یک حکومت اسلامی در ایران اعلام کردید. این مطلب، یک مطلبی نیست که شما خیال کنید که یک کار کوچکی شده است و حالا ضایعات دارد، این کار، کار بسیار بزرگی است. شما یک ملت، در مقابل تمام قدرتهای عالم ایستادید و مقابله دارید با تمام قدرتهای دنیا و همه بر ضد شما هستند و مع ذلک، شما ایستادید و همه را کنار زدید. غافل نباشید از اینکه شما کاری انجام دادید که در طول تاریخ کم نظیر بوده است یا بی نظیر بوده است. (۱۶۸)

ایستادگی و مقابله
با تمام قدرتهای
عال

۶۰/۵/۱۹

* * *

ملت ما عموماً، چه قوای مسلحه و چه کسانی که دست‌اندرکار هستند در یکی از پستها و چه سایر قشراهای میلیونی ملت، باید این جهت را همیشه توجه داشته باشند که شما در مقابل همه قدرتها ایستاده‌اید. تمام قدرتهایی که شرق و غرب، در شرق و غرب زندگی می‌کنند، شرقی یا غربی هستند و تمام وابستگان آنها امروز با این جمهوری اسلامی به اعتبار اینکه برنامه این جمهوری، اسلام است و اسلام برای جلوگیری از همه ظلمها و ستمها و تعدیها و چپاولها آمده است، تمام اینها با ملت ما مخالفاند. و شما در مقابل همه آنها ایستاده‌اید و مشت خودتان را گره کرده‌اید و از اول گفتید: «نه شرقی و نه غربی»، نه به طرف شرق ما می‌رویم و نه به طرف غرب، ما استقلال داریم، آزادی، آن‌طوری که در

ایستادگی در مقابل
شرق و غرب

۹۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اسلام است داریم و جمهوری اسلامی را می خواهیم. (۱۶۹)

۶۰/۵/۲۷

* * *

سالروز هفدهم شهریور که گزارشگر جنایات شاهنشاهی ضدانسانی و اسلامی است و از ایام الله و نشانگر مقاومت و شجاعت و ایستادگی ملت در مقابل ستمگران و جنایتکاران است، در خاطرۀ ملت مبارز ایران زنده است و زنده خواهد بود.

ملت شجاع و رزمnde ایران در آن روز و روزهای اختناق و جنایت به دست دژخیمان شاه مطروح، نشان داد که تا رسیدن به هدفهای انسانی - اسلامی خود چون سدی آهنین ایستاده و از قتل عامها و کشتارهای وحشیانه دسته جمعی هراس به خود راه نداده و راه خود را شجاعانه ادامه می دهد. از هفدهم شهریور تا امروز سالروز افتخارآمیز آن، هرگز سستی و فتوری در اراده آهنین ملت انقلابی ایران حاصل نشده، بلکه هر واقعه و فاجعه‌ای او را مصمم‌تر و منسجم‌تر می کند. (۱۷۰)

۶۰/۶/۱۷

اراده آهنین ملت
انقلابی

اکنون بر ملت شریف و مبارز ایران است که در مقابل تمام توطئه‌ها و شرارت‌ها بایستند و همان‌طور که با قیام و انقلاب خود دست قدرتهای بزرگ و تفاله‌های آنان را از ایران قطع کردند، برای ادامه انقلاب اسلامی خود و برای اقامه عدل الهی از هیچ قدرتی و شرارتی هراس به خود راه ندهند. (۱۷۱)

۶۰/۶/۲۷

عدم هراس از
قدرت‌های بزرگ

از اول انقلاب تا حالا هیچ شما سستی به خودتان راه ندادید. این قشر توده میلیونی مردم، این توده مستضعف و این زاغه‌نشینان و متوسطین در این میدان حاضر و ناظر بوده‌اند و هستند و ایستاده‌اند و در مقابل همه قدرتها تا آخر ایستاده‌اند. و زن و مرد ایران با اینکه شهدای بسیار داده است و نمی‌شود گفت در شهری نیست که شهید نداشته باشیم، شهدا نداشته باشیم، مع ذلک، به قدرت آنها افزوده شده است و قیام و انقلاب آنها زیاد شده است و ان شاء الله تعالیٰ، صفها فشرده‌تر خواهد شد و تا آنجایی که ظلمها و ریشه‌های فاسد ظلم را و قدرتها و ریشه‌های فاسد قدرت را از این کشور بیرون کنند و قطع کنند، ایستاده‌اند. (۱۷۲)

ایستادگی و عدم
سستی در مقابل
قدرتها فاسد

۶۰/۷/۲۶

* * *

مراتب تشکر و سپاس خود را متواضعانه تقدیم ملت بزرگوار متعهد ایران نموده و از خداوند تبارک و تعالیٰ تشکر می‌کنم که در عصر حاضر، که عصر حکومت شیطان بر زمین است، چنین ملت آگاهِ رشید جان‌نثاری در راه عقیدت و ایمان و عاشق لقاء الله و مجاهد فی سبیل الله به این کشور طاغوت‌زده و غارت شده عنایت فرموده که با مجاهدات خویش بدون تکیه بر قدرتها چپ و راست، بر طاغوتیان غلبه نموده است و دست آنان را از کشور عزیز و مخازن آن کوتاه کرده و منحرفان و منافقان را منزوی نموده یا از کشور رانده است. و از درگاه خداوند متعال عاجزانه خواستار است که آنان را در صراط مستقیم اعانت فرموده و در مقابل پیشامدها و مشکلات اجتناب ناپذیر دنباله انقلاب، استقامت عطا فرماید. و ملت عزیز بدانند که «استقامت» آنچنان اهمیت ویژه

اهمیت استقامت

۹۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

دارد که از پیامبر اسلام - صلی الله علیه و آله و سلم - منقول است که فرموده: سوره هود مرا پیر کرد [آنجا] که فرموده است تو و پیروانست استقامت کن. ما و شما که افتخار پیروی آن حضرت و ادعای آن را داریم باید در حفظ دین مقدس و اسلام عزیز و جمهوری اسلامی استقامت کنیم و مشکلات را با استقبال و استقامت انقلابی رفع نماییم. (۱۷۳)

۶۰/۱۱/۲۲

* * *

مهم این است که انقلاب اسلامی ما انقلابی است که به دست مردم صورت گرفته، مردم انقلاب کرده‌اند و مردم باید آن را به آخر برسانند. مردم قیام کرده‌اند، شاه را بیرون کرده و رژیم او را سرنگون نموده و نظام اسلامی را که به نفع مستضعفین است جایگزین آن کرده‌اند؛ پس، مردم باید پای کاری که کرده‌اند بایستند. هر چه عمل بزرگ باشد، دشمنش بیشتر و بزرگتر است. (۱۷۴)

۶۳/۶/۱۸

* * *

شما ملت عزیز با قدرت خودتان، با ایمان خودتان، با تحولی که درتان واقع شد، دست تبهکاران را در داخل و دست غارتگران را که از خارج دراز شده بود قطع کردید. شما یک حکومت طاغوتی را برداشتید و به جای او یک حکومت اسلامی گذاشتید. شما بی کار را کردید باید دنبالش باشید تا نگهش دارید، نمی‌شود که انسان یک کاری بکند و نیمه کاره

به آخر رساندن
انقلاب

حفظ حکومت
اسلامی در مقابل
حکومت طاغوت

رهایش کند.(۱۷۵)

۶۳/۶/۲۳

* * *

مشکلات پس از جنگ یکی پس از دیگری رخ می‌نمایاند، و نظام
نوپای ما انشاء الله در مقابل آنها چون کوه ایستاده است؛
و مردم عزیز زیر فشار چرخهای زندگی و اقتصادی همان گونه که
تابه حال برای خدا و دین او مقاومت کرده‌اند، بعد از این نیز با تمام
توان استقامت می‌کنند؛ و الا همهٔ زحمات این سالیان پردرد و
اضطراب و افتخار از بین خواهد رفت.(۱۷۶)

استقامت و
مقاومت مردم برای
خدا و حفظ دین

۶۷/۱۰/۲۰

* * *

حفظ وحدت و هوشیاری نسبت به توطئه‌ها

لازم است نهضت شریف اسلامی خود را تا برچیده شدن رژیم
ظامانه و قدری ادامه دهید؛ و به وعده‌های پوچ دولت غیرقانونی
توجه نکنید، و از اختلاف در این موقع حساس احتراز کنید؛ و
همپیوستگی خود را به رژیم ثابت کنید؛ و با هوشیاری خدעהهای
شیاطین را خنثی نمایید؛ و مطمئن باشید که پیروزی و سرفرازی
شما نزدیک است.(۱۷۷)

همپیوستگی و
هوشیاری

۵۷/۶/۶

* * *

حالا هم صفاتی ما باید فشرده‌تر بشود. یک قشر نمی‌تواند این

۹۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

خرابیها را ترمیم کند. همه با هم، تمام اقشار با هم
به پیش! اگر چنانچه از این به بعد سستی بشود، خدای نخواسته
این نهضت رو به سستی برود، آنها در کمینند؛ و دشمنهای ما
دست برنداشته‌اند. (۱۷۸)

و حدت اقشار و
عدم سستی در
مقابل دشمن

۵۷/۱۲/۱۱

* * *

ای امید من، ای امیدهای من، ای نویدهای من، ای فرزندان عزیز
اسلام، رمز پیروزی را دریافتید. دریافتید که در این دو سال اخیر با
و حدت کلمه ریشه استبداد، ریشه سلطنت استبدادی ۲۵۰۰ ساله
را از بیخ کنید. دریافتید که نفتحواران مفتحوار را عقب زدید.
دریافتید که با وحدت کلمه و وحدت غرض و هدف و آن ایمان و
هدف اسلام، هدف جمهوری اسلام، دریافتید که این رمز شما را
به پیروزی رساند. این رمز را از دست ندهید، صفاتی خود را
فسرده‌تر کنید، روابط خود را با همه قشرها خصوصاً با روحانیین
زیاد کنید. شما آمال و آرزوی ما هستید. ملت ایران با این وحدت
کلمه آمال و آرزوی اسلام است. باید با وحدت کلمه همه
چیزهایی که پیش آمده است حفظ کنید. (۱۷۹)

حفظ وحدت کلمه

۵۷/۱۲/۱۷

* * *

شما ملت مؤمودید که با هوشیاری جلو این تفرقه‌ها را بگیرید.
جوانان عزیز ما در دانشگاه و در سایر مدارس موظفند که از این
توطئه‌ها جلوگیری کنند.
عزیزان من! این توطئه‌گریها بر ضد انقلاب است و اینها که

هوشیاری در مقابل
توطئه‌های
ضد انقلاب

مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی □ ۹۷

توطئه می‌کنند بر ضد انقلاب هستند؛ تهمتها که می‌زنند برای تفرقه، ضد انقلاب است. (۱۸۰)

۵۸/۱/۳۰

* * *

نگذارید خائنان در صفوف فشرده شما نفوذ کنند، نگذارید آنها بی‌کاری این تفرقه افکنند به بهانه‌های بیجا در بین شما تفرقه بیندازند؛ جلو این تفرقه‌ها را بگیرید. برای اسلام خدمت کنید؛ اسلام مأمور کرده ما را به وحدت کلمه. تفرقه‌اندازان از اسلام بیرونند. (۱۸۱)

جلوگیری از تفرقه

۵۸/۲/۵

* * *

ما اگر خدای تبارک و تعالی توفیق بدهد و ملت ما این رمز را حفظ کند، امیدواریم که بتوانیم استقرار بدھیم حکومت اسلامی را و احکام اسلام را. لکن احتیاج به وحدت کلمه دارد، که ملت ما باید وحدت کلمه داشته باشند. ملت ما که در سایر بلاد هستند، باید با ما تشریک مساعی کنند. همه با هم یکصدا و یک ندا به سوی جمهوری اسلامی و احکام مقدس اسلام. (۱۸۲)

استقرار جمهوری
اسلامی با وحدت
کلمه و تشریک
مساعی

۵۸/۲/۷

* * *

مملکت ما امروز یک آشفتگی‌هایی دارد. البته نه آشفتگی که نشود اصلاحش کرد. اینها چیزی نیستند. اینها بی‌کاری که حالا دارند آشوب می‌کنند آن چیزی نیستند، لکن اگر ما غفلت کنیم ممکن است این [ها] چیزی بشوند. من حالا آن از اینها هیچ خوفی ندارم؛

وحدت و
همبستگی همه
اقشار ملت

۹۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

برای اینکه یک ملتی همه اقشارش با هم بودند و همه یک مطلب را خواستند همان طور که دیدید که همه ملت که با هم بودند، نتوانستند قدرتهای خارجی این ملت را از آن کاری که دارد منحرف کنند. (۱۸۳)

۵۸/۳/۱

* * *

تکلیف همه ملت این است که همان طوری که این نهضت را با وحدت کلمه و وحدت مقصد که همه مقصدشان اسلام بود، همه با هم فریاد اسلام می‌زدند، حالا هم همان را حفظ بکنند؛ اجتماعات خودشان را حفظ بکنند؛ مساجد را پر بکنند از جمیعیتها. جاهایی که اجتماعات عمومی می‌شود و در جای اجتماعات عمومی، اجتماع بکنند و مطالب را، آن مطالبی که مقصدشان است و آن اینکه همه احکام اسلام در ایران جاری بشود، اینها را باز در نظر بگیرند. و با این اجتماعات و با اینطور گرم نگه داشتن نهضت، این را گرم نگه دارند تا این مسائل بعدی که باید بگذرد و این حکومت انتقالی مبدل به یک حکومت مستقر بشود، مستقل بشود، مجلس شورا پیدا بشود، رئیس جمهور معلوم بشود؛ تا اینکه بساط آن احزاب و آنهایی که مخالفتهایی با رژیم اسلامی دارند، اینها از بین بروند. (۱۸۴)

گرم نگه داشتن
نهضت با حفظ
وحدت

۵۸/۴/۱۱

* * *

امروز بر همه ما، بر همه ملت، بر بانوان، بر برادران، بر علماء، بر دانشگاهیها، بر وکلا، بر وزرا، بر همه قشرهای ملت است که

مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی ۹۹

احتراز کنند از اختلاف، و احتراز کنند از کارهایی که مخالف با نهضت اسلامی است؛ مخالف با جمهوری اسلامی است. دست از اختلافات بردارید. در یک امور جزئی با هم اختلاف نکنید. امروز روز اختلاف نیست. (۱۸۵)

۵۸/۴/۱۵

* * *

الآن یک مملکتی است، دست ملت است. این ملت موظف است این مملکت اسلامی را سروسامان به آن بدهد. سرو سامان به آن دادن این است که هر اختلافی هر جا می خواهد پیدا بشود، خفه کنند آن اختلاف را. نگذارند اختلاف پیدا بشود. هر جا می خواهند این اشخاص فساد بکنند، بشناسانند آنها را. بگیرندشان، تسليمشان کنند به دادگاه. یک مسئله‌ای است عمومی باید انجام بگیرد. (۱۸۶)

۵۸/۱۰/۱۹

* * *

امید است عموم ملل مستضعف جهان و بخصوص ملتهاي اسلامي با اتحاد و همبستگي كامل و رفع اختلافات خود در برابر قدرتهاي پوشالي استعمارگران قيام نموده و سلطه آنان و بخصوص اريکاي جهانخوار را از كشورهاي خويش قطع نموده، استقلال واقعي خود را باز يابند. (۱۸۷)

۵۹/۱/۱۷

* * *

جلوگيري از
اختلاف

اتحاد و همبستگي
ملل اسلامي

۱۰۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ملت عزیز باید در این وقتی که قدرتهای جهانی در پیکار با اسلام و کشور ما بسیج شده‌اند و مفتیان درباری به کمک صهیونیسم جهانی و قدرتهای شیطانی در تفرقه‌افکنی بین مسلمانان بپا خاسته‌اند، با اتکال به قدرت بپایان حق تعالی و هوشیاری، وحدت خود را حفظ کنند و با شور انقلابی به پیش روند. (۱۸۸)

هوشیاری، حفظ
وحدة و شور
انقلابی

۵۹/۶/۱۵

* * *

ما یک ملتی می‌خواهیم که برای اسلام همدست بشوند. مطمئن باشید که وقتی یک ملت در یک امر اسلامی همدست شدند - که چنانچه می‌بینید شدند - هیچ قدرتی نمی‌تواند شما را عقب بزند. آنها هم این معنا را فهمیده‌اند. (۱۸۹)

همدست‌شدن برای
اسلام

۵۹/۸/۲۵

* * *

اگر ملت عراق بخواهند از گرفتاری که دارند و داشتنند و از تحت ستم این ستمکاران خارج بشوند، چاره ندارند جز آنکه همان نحو که ایران اجتماع کرد و ملت متحد شد و با اتحاد کلمه و اتکال به خدای تبارک و تعالی آن حکومت جائز را ساقط کرد، با اینکه آن حکومت قدرتش بسیار بیشتر بود از این حکومت بعضی صدام بسیار خبیث، مع ذلك، ملت ایران توانست با اینکه سلاح نداشت این جرثومه فساد و این سلسله خبیث سلاطین را که در طول تاریخ مجرمترین افراد انسانها بودند، منقرض کند و به جای او جمهوری اسلامی را مستقر نماید؛ عراق هم چاره‌ای

اتحاد کلمه و اتکال
به خدا

جز این ندارد.) (۱۹۰)

۶۰/۱/۲۰

* * *

آن روزی که در بین مردم یک اختلاف پیدا شود، بین مردم و حکومت اختلاف پیدا شود، بین خود روحانیون - خدای نخواسته - یک وقت اختلاف پیدا شود، آن روز است که ممکن است آنها یک وقتی دخالت بکنند. مادامی که همه مردم با هم هستند، روحانیت هست در صحنه و مردم هم هستند در صحنه، حکومت هم - با - مردمی است، اسلامی است، آنها نمی توانند کاری بکنند. (۱۹۱)

۶۱/۱/۲۴

با هم بودن مردم و
حکومت مانع از
دخالت بیگانگان

بیداری و انسجام
ملتها

تا ملتها یک همچو بیداری پیدا نکنند و تا ملتها یک همچو انسجامی پیدا نکنند، باید بدانند که محکوم به حکومتهای فاسد و محکوم به امریکای جنایتکار و سایر ابرقدرتها هستند. (۱۹۲)

۶۱/۳/۲۳

* * *

حفظ اسلام در ایران به وحدت شماهاست، وحدت روحانی و مردم، مردم و روحانی، ارتشی و ژاندارمری و قوای مسلح با دولت، همه اینها با هم، همه وقتی دست به هم دادیم و همه شدیم یَدَ وَاحِدَةٌ عَلَى مَنْ سُوَاهُ همان طوری که فرمودند که اینها دست واحد هستند بر سوایشان، اگر دست واحد شدیم برای «مَنْ سُوَاهُ»

وحدة همه اشار،
مانع از کودتا

۱۰۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

هیچ کس نمی‌تواند به ما ضرری بزند. آن روز به ما ضرر می‌خورد
که خلل در وحدت ما پیدا بشود. هیچ کس نمی‌تواند در این کشور
کودتا کند، با وضع فعلی هیچ کس نمی‌تواند. آن روزی که اختلاف
پیدا شد بیستان، آن روز بدانید که آن شیاطینی که نشستند آنجا و
نگاه می‌کنند، آن شیاطین یک کودتاچی درست می‌کنند،
می‌تراشند، اختلاف این کار را درست می‌کند. (۱۹۳)

۶۲/۱/۱

* * *

مردم در انتخابات موظفند، موظف شرعی هستند که اختلافات
کوینده را از آن دست بردارند، و این یک امری است که بین همه
هست، یعنی یک تکلیفی متوجه به همه هست، به من طلیه که اینجا
نشسته‌ام و به شما علما و همه علمای بلاد و همه قشراهای ملت، همه
روشنفکران، همه نویسندها، گویندگان، به همه تکلیف شرعی
است که نگذارید مسئله مثل مسئله مشروطیت بشود. عبرت بگیرید
از آنجا، اگر مثل او بشود، آنها که مخالف با اسلام و جمهوری
اسلامی هستند و بازیگر هستند، آنها می‌آیند قبضه می‌کنند. (۱۹۴)

۶۲/۷/۱۳

توصیه در
خصوص
عبرت‌گرفتن از
مسئله مشروطیت

* * *

هوشیاری مردم در وضع فعلی یکی از عوامل پیروزی آنان بر باطل
است. و مردم تصور نکنند ایادی نفوذی استکبار و امریکا دست از
شیطنت برداشته‌اند، در هر جا و در هر مقوله‌ای احتمال حضور و
کارشکنی آنان هست. (۱۹۵)

هوشیاری مردم،
عامل پیروزی

۶۷/۱۰/۲۰

نظرات همگانی بر امور جامعه

سؤال: [آیا شما یک برنامه سیاسی مشخص دارید که پس از بازگشتتان به ایران اعمال شود؟]

جواب: مسلم است که ما همیشه راهنماییهای خود را می‌کنیم و برنامه برای آینده هم داریم که در اختیار حکومت آزاد و اسلامی آینده قرار می‌دهیم و آنها هستند که تصمیم می‌گیرند و ملت هم همیشه بر کارهای خود نظارت می‌کند. (۱۹۶)

نظارت ملت بر
کارها

۵۷/۱۰/۲۰

* * *

این یک سفارش عمومی است که پیش من اهمیت دارد و باید عرض بکنم به همه، به همه قشرهای ملت باید عرض بکنم باکمال دقت توجه کنید که یک قدم خلاف اسلام نباشد، یک قدم باکمال دقت ملاحظه کنید که کمیته‌هایی که در تحت کفالت شمامست اشخاصی توی آن نباشند که خلاف اسلام عمل می‌کنند. با کمال دقت ملاحظه کنید کسانی که به عنوان اسلام، به عنوان مسلمین، به عنوان چه، معممین کذا، اینها یک قدم خلاف برندارند که خدای نخواسته چهره اسلام را برخلاف آنطوری که هست قبیح نشان بدھند. این در نظر من از همه چیزها اهمیتش بیشتر است و مسئولیتش هم بیشتر. همه ما مسئولیم که این کار را انجام بدھیم؛ یعنی آنطور که، آنقدری که، قدرت داریم این کار را انجام بدھیم که گمان نشود که اسلام هم مثل سایر حکومتهاي دیگر هست و تا حالا دستشان چیزی نبوده؛ حالا که دستشان آمده، همانند که بودند و همانند که هستند.

این مسئله مهم است. و آقایان توجه کنند همه و همه ملت موظفند که نظارت کنند بر این امور. نظارت کنند اگر من یک پایم را کنار گذاشتم، کج گذاشتم، ملت موظف است که بگویند پایت را کج گذاشتی، خودت را حفظ کن. مسئله، مسئله مهم است. همه ملت موظفند به اینکه نظارت داشته باشند در همه کارهایی که الان مربوط به اسلام است. اگر دیدند که یک کمیته خدای نخواسته برخلاف مقررات اسلام دارد عمل می‌کند، بازاری باید اعتراض کند؛ عرض بکنم که کشاورز باید اعتراض کند؛ معممین و علمای باید اعتراض کنند. اعتراض کنند تا این کج را راست کنند. اگر دیدند یک معمم برخلاف موازین اسلام، خدای نخواسته، می‌خواهد عمل بکند، همه موظفند که جلویش را بگیرند که امروز غیر روزهای دیگر است. (۱۹۷)

۵۸/۳/۸

* * *

کلکم راعی. همه باید مراعات کنید، همه‌تان «راعی» هستید، همه مردم، و همه هم مسئول هستند؛ یعنی همه باید همان طوری که یک شبانی یک گله‌ای را می‌برد و رَعْی می‌کند و می‌چراند و به جاهای خوب باید ببرد، مسئول این است که این را به جاهای خوب و به علفچراهای خوب ببرد و به آبهای خوب، و مسئول است پیش صاحبان او به اینکه چرا نبردی؟

همه ما آن حال را داریم، مسئولیم در مقابل خدا و در مقابل وجودان. و همه‌مان باید مراعات بکنیم؛ یعنی نه اینکه مراعات خودمان را؛ من مراعات همه شما را بکنم؛ شما هم هر یک مراعات همه را. یک همچو برنامه است که همه را وادار کرده که به

همه «چرا» بگوییم، همه را به هر فردی، لازم کرده به اینکه امر به معروف کند. (۱۹۸)

۵۸/۷/۲

* * *

خود این سربازها توطئه‌هایی که در داخل سربازخانه‌ها انجام می‌گیرد به دست می‌آورند و گزارش می‌دهند. پاسدارها همه دنبال این مطلب هستند که این توطئه‌ها را خشی کنند و خود ملت است که ناظر است، در همه جا ناظر است. آن هم در همه اطراف، این جنایتکارها را به تدریج، پیدا می‌کنند و معرفی می‌کنند و خودشان می‌گیرند و تحويل می‌دهند. (۱۹۹)

ناظر بودن ملت در
همه جا

۵۹/۵/۱۵

* * *

چنانچه توجه به اینکه مبادا یکی خلاف بکند، آن هم اختصاص به شما ندارد؛ همه قوای مسلحه باید در این معنا باشند. امر به معروف و نهی از منکر بر همه ملت واجب است. اگر یک خلاف یکی کرد باید نهیش بکنید، باید باز دارید او را از این کار. اگر یک آدمی در یک پادگانی یک عملی کرد که بر خلاف وظیفه بود، باید اطلاع بدھید تا اینکه این را جلویش را بگیرند. (۲۰۰)

وجوب امر به
معروف و نهی از
منکر بر همه ملت

۵۹/۶/۱۱

* * *

باید همه زنها و همه مردها در مسائل اجتماعی، در مسائل سیاسی وارد باشند و ناظر باشند. هم به مجلس ناظر باشند، هم به کارهای

۱۰۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

نظرات همگانی بر
مسائل سیاسی -
اجتماعی

دولت ناظر باشند، اظهار نظر بکنند. ملت باید آن همه شان ناظر
امور باشند، اظهار نظر بکنند در مسائل سیاسی، در مسائل
اجتماعی، در مسائلی که عمل می‌کند دولت، استفاده بکنند، اگر
یک کار خلاف دیدند. (۲۰۱)

۵۹/۶/۱۹

* * *

باید همه توصیه به حق بکنیم و سفارش به حق بکنیم. و در همه
اطراف کشور، آنهایی که در کمیته‌ها هستند، آنهایی که در بسیج
هستند، آنهایی که در دادگاهها هستند و سپاه پاسداران، شهربانیها
و همه با هم سفارش به حق بکنند. و اگر اعوجاجی خدای
نحواسته در یکی پیدا بشود یا نفوذی کرده باشد بعض افراد
منحرف و چپ یا چپنما نوکر راست، باید سفارش کنند و
نگذارند برخلاف حق، کسی عمل کند. وقتی یک کشوری ادعا
می‌کند که جمهوری اسلامی است و می‌خواهد جمهوری اسلامی
را متحقق کند، این کشور باید همه افرادش آمر به معروف و ناهی
از منکر باشند. اعوجاجها را خودشان رفع بکنند. اگر در یک
کمیته‌ای خلاف واقع می‌شود، خود افراد کمیته و خود مردم آن
اعوجاج را سفارش بکنند که رفع بشود. سفارش به حق و صبر، و
سفارش به صبر. در مشکلات صبر بکنند و سفارش به صبر کنند.
و در همه قشرهای متصدی کار، سفارش به حق بکنند.

نگذارند که بعض افراد در هر ارگانی که هستند، در هر جایی که
هستند، خود ملت نگذارند که بعض افرادی که نفوذ کرده است در
همه ارگانها، اینها خلافی بکنند، خلاف شرعی بکنند، خلاف
عرفی بکنند، و آنها را امر به معروف کنند و از منکرات نهی کنند تا

وظیفه مسلمین
نسبت به امر به
معروف و نهی از
منکر

به سفارش حق تعالیٰ که فرموده است که همهٔ مردم در خسراناند
مگر مؤمنین که عمل صالح می‌کنند، و سفارش به حق می‌کنند و
سفارش به صبر [عمل شود].

ما همهٔ امروز وظیفه داریم. امر به معروف و نهیٔ منکر بر همهٔ
مسلمین واجب است. جلوگیری از منکرات بر همهٔ مسلمین
واجب است. سفارش به حق که امر به معروف است و نهیٔ از منکر
است بر همهٔ مسلمین واجب است. شما و ما موظفیم که هم در
تمام اموری که مربوط به دستگاههای اجرایی است امر به معروف
کنیم. و اگر اشخاصی پیدا می‌شوند که خلاف می‌کنند معرفی کنیم
به مقاماتی که برای جلوگیری مهیا هستند. و مشکلات را هم
تحمل کنیم؛ مشکلاتی که امروز برای ایران هست و برای مملکت
جنگزده هست، این مشکلات باید صبر بشود تا اینکه رفع بشود.
شما که امروز کشور را از خودتان می‌دانید و دولت را از خودتان
می‌دانید و رئیس جمهور را از خودتان می‌دانید و ارتش را از
خودتان می‌دانید و همهٔ مصالح کشور را مصلحت خودتان
می‌دانید و هر فسادی که در کشور واقع بشود نقص برای خودتان
می‌دانید، موظف هستید و موظف هستیم که هر چیزی که
برخلاف حق است سفارش کنیم که انجام نگیرد، و حق در ایران
انجام بگیرد. (۲۰۲)

۵۹/۱۰/۱۱

* * *

ما اگر نظارت نکنیم؛ یعنی، ملت اگر نظارت نکنند در امور دولت و
مجلس و همهٔ چیز، اگر کنار بروند، بسیارند دست اینها و بروند
مشغول کارهایشان بشوند، ممکن است یک وقت به تباہی بکشد.

عدم نظارت ملت
وجب تباہی
کشور

۱۰۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ما باید ناظر باشیم به امور مردم. ما باید، ملت باید ناظر باشد به اموری که در دولت می‌گذرد، اموری که - فرض کنید که - در مجلس می‌گذرد. نظارت! توجه داشته باشد به اینها. (۲۰۳)

۶۰/۴/۱۰

* * *

آن روزی که هر یک از شماها را ملت دید که دارید از مرتبه متوسط می‌غلتید به طرف مرffe و دنبال این هستند که یا قدرت پیدا بکنید یا تمکن پیدا کنید، مردم باید توجه داشته باشند و اینطور افرادی که بتدریج ممکن است یک وقتی خدای نخواسته پیدا بشود، آنها را سر جای خودشان بنشاند. اگر ملت می‌خواهد که این پیروزی تا آخر برسد و به منتهای پیروزی که آمال همه است برسد، باید مواطن آنها بی که دولت را تشکیل می‌دهند، آن که رئیس جمهور است، آن که مجلس هست، مجلسی هست، همه اینها را توجه بکنند که مبادا یک وقتی از طبقه متوسط به طبقه بالا و به اصطلاح خودشان مرffe به آن طبقه برسد... و آن روزی که دیدید و دیدند که انحراف در مجلس پیدا شد، انحراف از حیث قدرت طلبی و از حیث مال طلبی، در کشور در وزیرها پیدا شد، در رئیس جمهور پیدا شد، آن روز بدانند که علامت اینکه شکست بخوریم، خودنمایی کرده؛ از آنوقت باید جلویش را بگیرند. رئیس جمهوری که بخواهد سلطنت کند به این مملکت، خود مردم باید جلویش را بگیرند. مجلسی که بخواهد قدرتمندی نشان بدهد و آن مسائلی که سابق و آن افرادی که سابق در مجلس بودند آن کارها را بکند، خود مردم باید جلویش را بگیرند؛ اگر مردم بخواهند که اسلام را حفظ کنند، جمهوری

وظیفه ملت در قبال
قدرت طلبی و
مال طلبی دولت

مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی □ ۱۰۹

اسلامی را حفظ کنند، دولت و مجلس و رئیس جمهور و اینها را حفظشان کنند؛ یعنی، حفظ کنند از اینکه -خدای نخواسته - یک وقت قدمی از آن ور برندارند.(۲۰۴)

۶۰/۱۱/۱۹

* * *

فصل سوم

توضیه‌های دشمنان علیه مردم مسلمان

- تلاش برای ایجاد اختلاف
- دلسربکردن مردم از اسلام و حکومت اسلامی
- دورکردن مردم از صحنه‌های انقلاب

مشغول کردن مردم
به هم با ایجاد
اختلاف

تلاش برای ایجاد اختلاف

تشتت نکنند، اسباب تشتبه فراهم نکنند. با بهانه‌های جزئی و بچه‌گانه با هم جنگ نکنند، با هم در نیافرند. این چیزها را آنها درست می‌کنند و بین مردم درست می‌کنند تا مردم را به هم مشغول کنند و استفاده کنند. (۲۰۵)

اواخر دی ۵۶

* * *

دشمن در صدد
ایجاد تفرقه

شما الهی بشوید. وحدت پیدا بکنید. صفتان را واحد کنید.
دشمنها در کمین شما هستند، در کمین ملت ما هستند. دشمنها حالا فهمیدند که وحدتی که در ایران پیدا شده است، آنها را شکست داد. الان بیشتر در صدد هستند برای اینکه چشیدند آن مزه‌ای را که وحدت داشت در بین ما. آنها عذاب او را چشیدند!
الآن در صدد اینند که شماها را متفرق کنند، از هم جدا کنند شما را! (۲۰۶)

۵۷/۱۲/۱۱

* * *

۱۱۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

باید شما خانمها، شما برادران، شما خواهرا، بیدار باشید! باید
ملت ایران بیدار باشد! نگذارید خون شهدای ما هدر برود.
نگذارید خون جوانان ما پایمال شود، پایمال اغراض شخصیه؛
اغراض شخصیه را به دور بریزید. دستهای خیانتکار، گروههای
مختلف درست نکند. گروههای مختلف اسباب تفرقه می‌شود؛
رشد سیاسی نیست. در صدر مشروطیت هم با ایجاد گروههای
مختلف نگذاشتند که مشروطه به شمر خودش برسد. آن را
برخلاف مسیر خودش راندند. امروز هم همان شیاطین، همانها که
مخالف با این نهضت بودند، می‌خواهند نگذارند.

مردم ایران! بیدار باشید، مسلمین! بیدار باشید، اگر خدای
نخواسته خللی واقع بشود در این صفت فشرده مسلمین، در این
صف فشرده ملت ایران، خطر در پیش است. تفرقه افکنها را از بین
خودتان بیرون کنید. ما نخواهیم گذاشت که این تفرقه افکنها رشد
کنند، آنها را در نطفه خفه می‌کنیم. آزادی غیر از توطئه است.
آزادی، آزادی بیان است؛ هرچه می‌خواهند بگویند، توطئه نکنند،
آدمکشی نکنند. این آدمکشها و توطئه‌گران را دفن خواهیم کرد.
برادران من! بیدار باشید، هوشیار باشید، شیاطین در
مخفيگاهها توطئه می‌کنند. باید ما با هم - یکصدا با هم - به پیش
برویم و این نهضت را و این جمهوری اسلامی را به شمر
برسانیم. (۲۰۷)

توطئه شیاطین در
مخفيگاهها

۵۸/۲/۵

* * *

امروز که ایران به اعتماد خدا نهضت کرد، اینها یافتند و احساس
کردند، در عین [حال] دیدند که ملتی با نداشتن اسلحه و با قدرت

اسلام و ایمان و وحدت کلمه، غلبه کردن بـ شیاطین که دارای همه [تجهیزات] بودند؛ دارای اسلحه‌های مدرن بودند، و دولتهاي بزرگ مثل امریکا و انگلستان پشتیبانی شان کردند، نتوانستند شاه را نگه دارند. اینها وحدت کلمه را احساس کردند. پیشتر علمی بسیج شدن قدرتها در ایران برای ایجاد اختلاف بلوچستان، در بین خوزستان، به بهانه‌هایی می‌خواهند اختلاف بیندازنند. و همین معنا باعث این است که اینها کوشش کنند بین برادران اسلامی وحدت کلمه حاصل نشود، به اینکه حکومتها را وادار کنند که به مبارزة هم بروند، و طرفداران خود را در کشورهای اسلامی بگمارند. (۲۰۸)

۵۸/۲/۱۶

* * *

الآن هر جا شما بروید در اطراف این مملکت، دستجات مختلف همه دنبال این مطلبند که مردم را نگذارند آن راهی که باید بروند، بروند. هر جا یکجوری، هر جا یکجور غائله بلند می‌کنند که نگذارند مردم راه مستقیمی که باید بروند، که بررسند به اساس مطلب. یعنی متنه‌ی بشوند به اینکه مملکتشان جوری شده است که دیگر همه چیزش تمام است؛ یعنی اساسش. همان طوری که اگر ما رأی نداده بودیم به اصل جمهوری اسلامی، یا می‌رفتیم سراغ اینکه خوب حالا حکومت اینجا چه جوری است، و فرض کنید شهربانی اینجا چه جوری است، غلط بود. الآن که شما می‌خواهید اساس را درست کنید، که رئیس جمهور می‌خواهید تعیین کنید، الآن همه قوا باید متوجه این بشود که توطئه‌هایی که

بسیج شدن قدرتها
برای ایجاد اختلاف
در ایران

ایجاد غائله برای
انحراف مردم از راه
مستقیم

۱۱۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

می شود که نگذارند رئیس جمهور تعیین بشود و غوغای خواهد
شد، این را بدانید که مهیا باشید. همه جا خواهند یک غوغایی
کرد. متوجه باشید که شما را دیگر برنگرداشته از راه مستقیم به یک
راه دیگری. خودشان غوغایی کنند و فایده ببرند. همه متوجه این
مسئله باشید، همه جا. (۲۰۹)

۵۸/۱۰/۱۹

* * *

شما بدانید که در بین این ملت ما آن اشخاصی هستند
گروهکهایی هستند که می خواهند یکی یکی اینها بی که مشغول
خدمت به این مملکت هستند از نظر مردم بیندازند و آنها را از
ملت جدا کنند. (۲۱۰)

تلاش گروهکها
برای ایجاد اختلاف

۵۹/۱۰/۲۹

* * *

آنها بی که توطئه گر هستند و با توطئه خودشان می خواهند بین
ملت نفاق ایجاد کنند، و گمان کردن که می توانند بین ملت
یکپارچه اسلامی ایران نفاق ایجاد کنند و گروهها را در مقابل هم
قرار بدهند، آنها در اشتباه اند. آنها ملت ایران را نشناختند. آنها
نمی دانند که ملت ایران یکپارچه مجاهد است و یکپارچه رزمnde
است و یکپارچه مؤمن است و دست تبهکاران را به واسطه ایمان
خودشان از کشورشان قطع می کنند؛ توطئه ها را یکی پس از
دیگری ختی می کند. (۲۱۱)

ایجاد نفاق بین
ملت

۶۰/۴/۱

* * *

از شیاطین غافل نباشید. این شیاطین به هر چیزی که می‌توانند متثبت می‌شوند و به هر راهی می‌خواهند در دل این ملت رخنه کنند. قضیه حمله نظامی آن قدرها مهم نیست، جوابش را بحمدالله سلحشوران اسلام می‌دهند و داده‌اند. رسانه‌های گروهی هم دیگر حرف‌هایشان تأثیری ندارد در دنیا، برای اینکه معلوم شده است که اینها چکاره‌اند و مسائل شان یک مسائلی است که باور نمی‌کنند، نمی‌توانند بازی بدھند ملت‌های ما را. آنچه که امروز آنها دست به آن زده‌اند قضیه ایجاد - به خیال خودشان - تفرقه است، مثلاً می‌گویند راه فلان مقام، خط فلان مقام چی است و خط فلان مقام هم مقابل اوست. دو مقامی که هر دو و سایر مقامات همه با هم هستند و در همه چیزها با هم دوست و برادر هستند، و آنها خودشان می‌دانند که راهی جز همان راهی که همه دارند ندارند، لکن ساده دل‌ها ممکن است که گاهی باور کنند. راه فلان حوزه چی هست، راه فلان حوزه چی هست، راه فلان آقا چی هست، راه فلان آقا چی هست، راه روحانیون فلان قسم شان چی است، راه فلان قسم شان چی است. خطوط مختلفی آنها عرضه می‌کنند و به مردم می‌خواهند بباورانند که یک همچو مسائلی هست در ایران و اینها هر کدام یک خط خاصی دارند، در صورتی که مسئله اینطور نیست، هیچ خطی جز خط اسلام در ایران نیست و همه با هم در یک خط هستند. آقایانی که در ماه محرم و صفر منبر می‌روند وظایف زیادی در این ابوابی که ما الان در آن هستیم دارند. یکی همین محکوم کردن این کسانی که یک همچو حرف‌هایی را می‌زنند، که کی خط چه دارد و کی خط چی. باید به مردم گفت که اینها دشمنان شما‌یند که می‌خواهند به شما مطالبی عرضه کنند که شما را از بعضی مقامات یا از همه دلسزد

ایجاد تفرقه با
عرضه خطوط
مخالف

۱۱۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی(س)

(۲۱۲) کنند.

۶۲/۷/۱۳

* * *

می‌دانند که بعد از این همه تبلیغاتی که کردند، این همه تهدیداتی که کردند، حتی کاخ سفید تهدید کرد ایران را، ملت ایران همه این تهدیدات را توی خیابانها گذاشت و از رویش عبور کرد. آنها می‌فهمند قضیه را، و الآن در فکر این‌اند که از چه راه دیگر پیش بیایند. اینها خیال می‌کردند که اختلاف می‌توانند ایجاد کنند در ایران، هی دامن زدنده‌ای که هی اختلاف است، هی اختلاف است، سران با هم اختلاف دارند، مردم دیگر خسته شدنده رو به اختلاف رفتند، خیال می‌کردند با دعوت به اختلاف، مردم اختلاف پیدا می‌کنند. یک وقت چشمها بسته شان را باز کردند و دیدند که ایران یکپارچه قیام کرد. یکدفعه از خواب بیدار شدند که چه بود قضیه، الآن متحیرند که چه بود قضیه و باید چه کرد. اختلافی که آنها خیال می‌کردند، ما که می‌دانستیم نیست قضیه چیزی، لکن آنها می‌خواستند با همین کلمه، اختلاف درست کنند. تبلیغ به «اختلاف»، خیال می‌کردند اختلاف درست می‌کنند. تبلیغ به این‌که «مردم دیگر خسته شدند از جنگ»، این خستگی ایجاد می‌کند؟ روز قدس یکدفعه سیلی زد به صورت همه شان و تحلیل عملی‌ای که ملت ایران کرد، تمام تحلیلهای آنها را نقش به آب کرد. این هنر اسلام است از یک طرف و هنر ملت ایران است از طرف دیگر. (۲۱۳)

تبلیغات دشمن
برای ایجاد
اختلاف

۶۴/۳/۳۰

* * *

دلسرد کردن مردم از اسلام و حکومت اسلامی

یکی از مسائلی که خیلی مورد اهمیت است برای ما، و برای آنها هم بوده است، اینکه اگر اسلام آنطوری که هست مسلمین بر آن دست بیابند، باز منافع آنها به خطر می‌افتد.

کوشش کردند با تبلیغات مختلف کارشناسهای مختلف، که مطلق ادیان را از چشم مردم بیندازند. بخصوص اسلام را از چشم مردم بیندازند. تبلیغات کردند که اسلام اصلش افیون جامعه است؛ ادیان برای این آمده است که مردم را خواب بکند تا اشخاص مقدر و سلاطین بیایند و مردم را بچاپند، این قشرهای دینی مردم را خواب کنند. و همین طور دنبال این افتادند که قشر روحانی را در بین مردم منحص کنند: روحانیین مردم کهنه‌پرستی هستند، فنازیک هستند، اینها درباری هستند، اینها برای سلاطین کار می‌کنند! این هم یک تبلیغ وسیعی بود. مع الأسف در هر دو تبلیغ توفیق‌هایی پیدا کردند. یک قشر جوان بی‌اطلاع از مسائل که عمق مسائل را ادراک نمی‌کردند، اینها راجع به آن تبلیغ اول که ادیان افیون جامعه هستند، باورشان آمد؛ و شروع کردند اینها هم به تبع آنها این جور تبلیغات را کردند. (۲۱۴)

۵۸/۲/۳۰

* * *

دردهایی که به واسطه خیانتهایی که به ما کردند و به ملت ما کردند تتمه آن باقی است. خیانتها و تبلیغاتی که بر ضد اسلام و بر ضد قرآن کریم کردند و قشرها را خواستند از قرآن کریم جدا کنند و خواهران و برادران ما را خواستند از اسلام دور کنند، اینها باز یک

جدایی از قرآن
کریم

۱۲۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

مقدارشان هست با صورتهای مختلف.(۲۱۵)

۵۸/۳/۴

* * *

اینها که می‌گویند «چه شده است» برای اینکه مردم را بدین کنند؛ و اشخاص غافل هستند. شاید بسیاری از این «چه شده است»، بسیاری غفلت بکنند؛ و اگر اینها بگذارند، چیزهایی دیگر هم می‌شود. لکن البته با تدریج باید این آشتفتگیها رفع بشود. همه ایران باید گروه امداد باشند. اگر همه گروه امداد شدن، رفع این اشکالات همه خواهد شد، و اگر ایرادگیر شدن، اشکالات رفع نمی‌شود، و احتمال اینکه یکوقت خدای نخواسته به عقب برگردیم، یکوقت شکست بخوریم، یکوقت باز همان مسائل برگردد، هست.(۲۱۶) بدین کردن مردم

۵۸/۳/۶

* * *

الآن وقت این نیست که ما - عرض بکنم که - ناراحت بشویم از اینکه چرا خوب دولت کار نمی‌کند. خود دولت هم می‌داند که آنطور نمی‌تواند با شدت کار بکند؛ اما سوء نیت ندارد. من اینها را خوب می‌شناسم. اینها سوء نیت ندارند. کار زیاد است؛ گرفتاری زیاد است؛ آشتفتگی زیاد است. و اضافه کنید به این زیادی آشتفتگی و کار، اینکه اشکالتراشی زیاد است. می‌روند نمی‌گذارند که این کارگرهای نفت، کارگرهای ادارات، کارخانه‌ها، نمی‌گذارند اینها کار بکنند. می‌گویند که باید ما همین حالا این کارفرماها را همه را از بین ببریم، و چه بکنیم. در صورتی که الآن

اشکالتراشی و
ایجاد آشتفتگی

وقت این حرف نیست؛ و اینها بی که دارند این را می‌گویند از فرصت دارند استفاده می‌کنند برای اینکه نهضت را جلویش را بگیرند، مهار کنند. می‌روند توی رعیتها و اینها نمی‌گذارند کشت بکنند، بعد از آن هم که کشت شده، الان نمی‌گذارند برداشت کنند. (۲۱۷)

۵۸/۳/۶

* * *

امروز تضعیف دولت و شایعه‌سازیها و دروغپردازیها مخالف صلاح ملت و مستضعفین، و کمک به دشمنان ملت و کشور است. و کسانی که گروهها را ودار به اعتصاب و تحصن و تضعیف دولت می‌کنند، مخالفین نهضت و از طرفداران اجانب و یا اعمال آنها به نفع اجانب است. (۲۱۸)

۵۸/۵/۱۷

تضییف دولت

* * *

یکی از چیزهای بزرگی که اینها دارند، این است که سمپاشی کنند، به طوری که ما را از این انقلاب مأیوس کنند. این یکی از کارهای بزرگ اینهاست که می‌خواهند بکنند که از این انقلاب ملت ما مأیوس بشوند، و بگویند خوب کاری انجام نگرفته. اگر کارهای دست اول است، که عرض کردم همه‌اش انجام گرفته است. کارهای دست دوم هم چیزی است که مشغول انجامش هستند. همین در دولت آقای بازرگان چقدر کارها انجام گرفته، چقدر خانه‌سازی شده، و بی‌انصافها می‌گویند، یک خانه ساخته نشده. در این جهاد سازندگی چقدر خدمت کرد این ملت به این ملت

ایجاد یأس و
دلسردی نسبت به
انقلاب و قانون
اساسی

۱۲۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

خودش، و به این اشخاصی که مشغول کشت و زرع بودند؟ چقدر
شما آن خدمتها را شمردید که رفتید همه جا هر چه نابسامانی
بوده درستش کردید؟ اینها باز می‌گویند هیچی نشده. از آن طرف
خودشان فعالیت می‌کنند که چیزی نشود...

یکی از اموری که توطئه در آن هست این است که راجع به این
قانون اساسی مردم را سرد کنند. از آنها بپرسید، خوب این قانون
اساسی که شما می‌گویید که قانونی است ارجاعی، کدام یکی از
این موادش ارجاعی است؟ اولی که دست رویش می‌گذارند،
دست می‌گذارند، روی ولایت فقیه. اول، دست آنجا می‌گذارند،
برای اینکه این یک طرح اسلامی است و آنها از اسلام
می‌ترسند. (۲۱۹)

۵۸/۸/۱۶

* * *

باید عرضه کنید کارهاتان را به ملت، و بفهمانید به ملت. اینها
افتادند دنبال این مطلب که مأیوس کنند ملت را از این نظام جدید.
بگویند «حالا هیچ کاری نشده است، هیچ در آن وقت نبوده، حالا
هم نیست». باید شما با تبلیغات خودتان، با عرضه خودتان
کارهایی که انجام می‌دهید، ملت ما باید آن کارهایی که انجام
می‌دهید و ما می‌بینیم که مهندسین شان، اطبابیان، دکترهایشان
می‌آیند می‌روند در همین جهاد سازندگی کار می‌کنند برای مردم و
سازندگی می‌کنند، لکن چون عرضه نمی‌شود درست، آن دسته
خائن - آن دسته‌ای که برای دیگران کار می‌کنند - افتادند به اینکه
«کاری نشده است، هیچ کاری نشده است، این رژیم هم مثل رژیم
سابق است». در صورتی که هیچ شباهتی این جمهوری اسلامی با

ایجاد یأس نسبت
به نظام جمهوری
اسلامی

رژیم سابق، هیچ شباهتی ندارد. (۲۲۰)

۵۸/۸/۱۷

* * *

خطبا هم در خطبه‌های خودشان مردم را بیدار کنند. مردم را دعوت کنند به صلاح، دعوت کنند به اینکه این توطئه‌هایی که در اطراف هست الآن این توطئه‌ها برای محو اسلام است. بیدار کنند مردم را تا آن شاء الله - توفیق حاصل بشود. و ملت ما الآن که بیدار است و متوجه است برسد به آنجایی که همه احکام اسلام در این مملکت پیاده بشود، و این الگویی بشود از برای همه ممالک اسلامی. (۲۲۱)

۵۹/۱۰/۳

توطئه‌ها برای محو
اسلام

از مسائلی که در مطبوعات باز لازم است این است که یک مقدار از مثلاً اوراق خودشان را صرف این کنند که این جمهوری اسلامی تا حالا چه کرده است.

شما می‌دانید که الآن در بین مردم افتادند آن اشخاصی که می‌خواهند صدمه بزنند به جمهوری اسلامی. افتاده‌اند که هیچ کاری نکرده، این هنوز رژیم شاهنشاهی است، این فرقی با رژیم شاهنشاهی ندارد! حتی بعضی از نویسنده‌های متعهد مسلمان، آدمهای صحیح، آدمهای باسوساد، یک شرح مفصلی نوشته‌اند راجع به اینکه در جمهوری اسلامی حالا همان کارهاست و همان چیزها. اینها نگاه نمی‌کنند آن کارهایی را که شده ببینند که تا حالا چه شده است. آقای وزیر آموزش و پرورش که چند روز پیش از این آمده بودند گفتند که آن قدر مدرسه‌ای که در این دو سال

صدمه‌زدن به
جمهوری اسلامی

۱۲۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ساخته شده است، ثلث همه مدارسی است که از اوّل تا حال ساخته شده است، در دو سال ثلث او - اینها را نمی‌گویند، آنها یعنی که غرض دارند آن مسائلی را که باید گفت نمی‌گویند، می‌روند می‌نشینند روی آن چیزهایی که عیب و علت است، آن را می‌گویند. (۲۲۲)

۵۹/۱۰/۱۳

* * *

گروهکهایی هستند که می‌خواهند یکی یکی اینها یعنی که مشغول خدمت به این مملکت هستند از نظر مردم بیندازند و آنها را از ملت جدا کنند. باید توجه داشته باشید که اینها که آمدند و مطلبی را گفته‌اند مُچشان را بگیرید که این آقایی که تو می‌گویی فلان است، دلیلت چه است؟ ببینید چه خواهد گفت. آن کسی که مثلاً در ارتش است، فرمانده ارتش است اگر گفته‌اند فلان کار را کرده مُچش را بگیرید که دلیل شما بر این مطلب چه است؟ آن که در رأس دادگاهها هست اگر به او اشکال کردند مُچشان را بگیرید بگویید دلیلت بر این مطلب چه است؟ آن وقت خواهید فهمید که دلیلی در کار نیست. فقط این است که تبلیغات است، که می‌خواهند شخصیتها را بشکنند، و می‌خواهند نتیجه از آن بگیرند. و مع الأسف ملت ما توجه به این مسئله، بسیاریشان کم دارند. به این تبلیغات سوئی که نسبت به بعضی از این روحانیون که مشغول خدمت به این ملت هستند، نسبت به اینها می‌کنند باور می‌کنند. اشخاصی را که من بیش از بیست سال است می‌شناسم و می‌دانم چه اشخاصی هستند لکه‌دار می‌کنند. اینها از عیوبی است که در کشور ما هست. اشخاصی که در ارتش الآن دارند خدمت می‌کنند،

ایجاد بدیینی در
مردم نسبت به
شخصیتها

در ژاندارمری خدمت می‌کنند، در پاسداری دارند خدمت می‌کنند، در بسیج دارند خدمت می‌کنند، کمیته هایی که دارند خدمت می‌کنند، همه اینها آن خدمتگزار هستند، البته در هر قشری و جمعیتی پیدا می‌شوند بعض اشخاص غیر صالح. نباید ما اگر در یک جمعیتی یک آدم غیر صالح پیدا شد تمام آن گروهها را بکوییم. نباید ما بدون دلیل و بدون شاهد یک مطلبی را قبول بکنیم. بعضی از فلاسفه می‌گویند که کسی که بی دلیل یک مطلبی را قبول بکند از فطرت انسانی خارج شده است. و صحیح است. انسان نمی‌تواند به حسب فطرتش یک مطلبی را که می‌شنود همین طوری خودبخود قبول کند. اشخاصی که می‌خواهند آن شخصیتها بی که در این مملکت مشغول خدمت و در رأس کار هستند از نظر مردم بینازند، اینها نظرشان به این است که این کشور را تهی کنند از شخصیات و از اشخاص مؤثر، و آن کنند که سابق بود. ملت ما باید هوشیار باشد و هیچ مطلبی را بی دلیل قبول نکند. (۲۲۳)

۵۹/۱۰/۲۹

* * *

این قلمها می‌خواهند ملت را دلسربد کنند. در عین حالی که ملت خودش وارد عمل هست، لکن باز احتیاطاً آنها حرف می‌زنند، منتشر هم می‌کنند، به افراد می‌گویند که نه، خبری نشده است! دلسربد کردن مردم از اسلام جمهوری اسلامی هم کاری از آن نیامد! اسلام هم از آن کاری نمی‌آید! تا همینها در خارج منعکس بشود، آنهایی که در خارج هستند و بی اطلاع‌اند از وضع ایران باورشان بباید. (۲۲۴)

۵۹/۱۱/۲۷

۱۲۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اکنون که نقشه‌های شوم دشمنان خارجی و داخلی اسلام و مسلمین با بیداری و وفاداری ملت و دولت باطل گردید و توطئه‌هایشان برای اختلاف بین دولتمردان - که در نتیجه اختلاف بین قشراهای ملت می‌شد - با هوشیاری ملت عزیز ختنی شد، از راه شایعه افکنی و تبلیغات بی‌پایه که به خیال خامشان موجب دلسردی و بی‌تفاوتشی ملت سلحشور اسلامی گردد مشغول به فعالیت مذبوحانه شدند که به گمان باطل خود ملت را از صحنۀ خارج و اسلام و مسلمین را به پرتگاه هلاکت بکشند و راه را برای اربابان ستمگر خویش صاف نمایند. (۲۲۵)

ایجاد دلسردی و
بی‌تفاوتشی در ملت

۵۹/۱۲/۲۹

* * *

کسانی که می‌خواهند این ملت را سست کنند و می‌خواهند سست کردن ملت با به واسطه تبلیغات سوئی، که اخیراً بیشتر می‌کنند، که این مملکت در آن کاری نشده است. این مثل رژیم سابق است. مثل اوقاتی است که آنها بودند. (۲۲۶)

۶۰/۱/۱

* * *

خصوصاً، در این پنجاه سال دورۀ سیاه پهلوی، آن طور تبلیغات کرده بودند و کردند که آنها می‌خواهند در ذهن ملت ما و جوانهای ما متمرکز کنند که ایران، اسلام، از عهدۀ اینکه یک علمی را، یک تخصصی را، یک صنعتی را ایجاد کند عاجز است. (۲۲۷)

ناتوان جلوه دادن
اسلام

۶۰/۳/۴

* * *

از آن طرف هی گفته می‌شود، به گوش مردم خوانده می‌شود که این رژیم اسلامی هم آمد و هیچ کاری برای هیچ کس نکرد. خوب، این رژیم اسلامی که از همه اطراف به آن هجوم است؛ از خارج و داخل، تا حالا نگذاشتند یک نفس راحتی بکشد، مع ذلك، در دهات، در راهسازی، در مخابرات، در خانه‌سازی، در تعلیم و تربیت، در مدرسه‌سازی آنقدری که در این سه سال شده است با همه ابتلائاتی که این حکومت دارد و با همه گرفتاریهایی که از همه طرف، از دوست و دشمن، برای این ملت تحصیل می‌شود و گرفتاری ایجاد می‌شود، مع ذلك، با همه اینها، بیشتر از زمان، لااقل بیشتر از زمان این دو تا قدر خدانشناس، عمل شده است و برای مردم رفاه حاصل شده است. بالاخره، از آسمان کسی نمی‌آید این مملکت را اصلاح کند. و شما همه و ما همه مکلف هستیم. اگر اینجا بتوانید یک اشکالاتی بکنید و خودتان هم اشکالدار باشید، پیش خدا هم می‌توانید؟ جواب می‌خواهد. (۲۲۸)

۶۰/۸/۴

اشکالتراشی نسبت

به رژیم اسلامی

ما هنوز در آغاز راه هستیم، و سالها وقت لازم است که با همت و تلاش همه دست‌اندرکاران و مردم عزیز میهن اسلامی مان بازسازی شود و مشکلات برطرف گردد. چه بسا افراد مغرض و مخالف با انقلاب، که از هیچ راهی نتوانسته‌اند به اسلام و انقلاب بدبین کردن مردم نسبت به مسئولین لطمه‌ای وارد نمایند، امروز در قالب شعارها و بالا بردن سطح توقعات در مردم بخواهند به هدفهای شوم خود نایل شوند، و با انگشت نهادن روی مشکلاتی که نتیجه تحمیل چندین ساله جنگ بوده است مردم را نسبت به مسئولین بدبین کنند و اینطور تبلیغ

نمایند که بعد از قبول قطعنامه و نبودن جنگ چرا مشکلات حل نمی‌شود؟ باید به این افراد گفت مگر این کار به سادگی امکانپذیر است؟ مگر کشور ما از محاصره‌ها بیرون آمده است؟ مگر همه مراکز آسیب دیده برق و سوخت و کارخانجات را یکروزه می‌توان راهاندازی نمود که ما بگوییم دیروز جنگ بود و عذرها موّجه، ولی امروز که جنگ نیست چرا کمبود است؟ البته این سخنها از باب تذکر به مؤمنین است؛ و الا مردم و فادار و انقلابی کشورمان برای به دست آوردن استقلال واقعی و رسیدن به خودکفایی خیلی بیشتر از اینها آماده صبر و فداقاری هستند. (۲۲۹)

۶۷/۹/۳

* * *

دورکردن مردم از صحنه‌های انقلاب

بیدار باشید آقایان و بیدار باشند ملت ما که این منحرفها در کنار نشسته‌اند و با هم دارند مجتمع می‌شوند، و می‌خواهند ملت ما را منحرف کنند، و نهضت ما را اینها خیال دارند سرکوب کنند، ولکن بدانید که نمی‌توانند.

و همه آنها، با تمام طوایف‌شان، یک عدد معدودند که در قضیه

سرکوب نهضت

رفاندم معلوم شد چی هستند. مردم همان مردم‌اند، بیخود اینها زحمت به خودشان ندهند. ملت همان ملت است، بازار همان بازار است، دانشگاه همان دانشگاه است، مدارس علمی همان مدارس علمی است، خطبای ما همان خطبا هستند، علمای بلاد ما همان علمای بلاد هستند؛ هیچ تزلزلی در آنها حاصل نشده است. گمان نکنید که این حرفهای شما تزلزل [ایجاد می‌کند] بلکه

تصمیم را زیادتر می‌کند؛ قوّت می‌دهد به اینهایی که برای اسلام
می‌خواهند کار بکنند. هرچه شما قدم برخلاف اسلام بردارید،
این جمعیت مصممتر می‌شود. بیخود آبروی خودتان را نبرید!
بیخود هی مقاله نویسید. بیخود هی صحبت نکنید، زحمت به
خودتان ندهید. ملت همان ملت است؛ و راه هم همان راه است؛ و
دارند می‌روند. (۲۳۰)

۵۸/۷/۳۰

* * *

از جمله اموری که اجانب به آن دامن می‌زنند، همین مسئله انتخابات است. هر انتخاباتی که در ایران می‌شود اینها می‌گویند: مردم این دفعه نمی‌آیند، مردم سست و خسته شده‌اند. و شما دیدید که در انتخابات گذشته، از انتخابات اصل نظام جمهوری اسلامی گرفته تا مجلس خبرگان برای قانون اساسی، مجلس و رؤسای جمهور، مردم هر دفعه بهتر از دفعه قبل شرکت کرده‌اند. الان هم عده‌ای در خارج نشسته‌اند و تبلیغ می‌کنند که این دفعه دیگر مردم خسته شده‌اند و شور سابق را ندارند و از این قبیل حرفها. اینها اکثراً عقده‌هایی در دل دارند و روی همین عقده‌هاست که این صحبتها را می‌کنند. اگر عقده‌های درونی آنها حل می‌شد، چنین صحبتهایی را نمی‌کردند. همین منافقین و دیگران که مردم آنها را از ایران بیرون‌شان کرده‌اند، در خارج نشسته‌اند و می‌گویند: مردم با ما هستند.

سست جلوه‌دادن
مردم نسبت به
انتخابات

شما ائمه جمیع موظفید برای جلوگیری از شیطنت‌هایی که اینها می‌کنند و می‌گویند مردم اعراض کرده‌اند و در انتخابات شرکت نمی‌کنند، مردم را به شرکت در انتخابات دعوت کنید و

۱۳۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

مردم نیز ثابت کنند که اعراض نکرده‌اند و با شرکت‌شان در انتخابات ثابت کنند که از اسلام رویگردان نیستند. اسلام چیزی نیست که کسی بتواند از آن رویگردان باشد. (۲۲۱)

۶۱/۹/۳

* * *

توطئه آزاد نیست، انتقاد آزاد است. بنویسند، بگویند، انتقاد کنند، اما توطئه کردن و دنبال این باشند که تضعیف کنند جمهوری اسلامی را، تضعیف کنند ارگانهای این جمهوری را، آن است که دست در کار است، و معاورای او دستهایی است که گرداننده هستند... اینها معلوم است یک دستی پشتیش هست که مردم را هُل بدهد و از صحنه بیرون کند. (۲۳۲)

توطئه جهت
تضعیف نظام و
بیرون راندن مردم
از صحنه

۶۲/۳/۷

* * *

از آغاز انقلاب تاکنون، یکی از اهداف شوم و پلیدی که همواره مورد توجه استکبار جهانی و نوکران خارجی و داخلی آنان بوده است دور کردن مردم از صحنه‌های انقلاب و گسیتن پیوندهای پولادین آنان با آرمانهای اجتماعی - سیاسی اسلام بوده است؛ که در راه تحقق آن به انواع حیله‌ها و ترفندهای گوناگون متولّ شده‌اند؛ که بحمد الله سرشان به سنگ خورده است؛ و ملت پیروز و سرافراز ایران با نمایش قدرت عظیم خود در حوادث گوناگون انقلاب این حقیقت و واقعیت را به اثبات رسانیده و نشان داده‌اند که از دریای خروشان وحدت و انسجام آنان چیزی کم نشده و نخواهد شد. و جهانخواران انشاء الله تا ابد حسرت گسیتن اتحاد

ناکامی استکبار
جهانی در گسیتن
اتحاد مقدس مردم

قدس مردم ما را به گور خواهند برد. بعید به نظر نمی‌رسد که در این روزها یکی از اهداف شرارت‌های اخیر صدامیان در تهدید و ارعاب و ادامه بمبارانها و موشکباران مناطق مسکونی، علاوه بر سرپوش نهادن بر شکستهای پیاپی خود در صحنه‌های نبرد، رسیدن به این هدف باشد که حضور مردم را تحت الشعاع این جنایات قرار دهد و از هم اکنون هم باید مطمئن باشیم رسانه‌های استکباری از عدم حضور مردم در صحنه انتخابات سخنها خواهند گفت؛ و با تحلیلهای موذیانه و القائات توأم با تهدید و ارعاب تلاش خواهند نمود ذهنها را به مسائل دیگر معطوف نمایند. غافل از آنکه امت اسلامی ایران سالهاست نشان داده‌اند که از این هیاهوها نمی‌ترسند، و مقاوم و استوار در مقابل تمام ابرقدرتها و قدرتها می‌ایستند؛ و به یاری خداوند متعال، ملت شریف ایران با حضور گسترده خود انتخابات را در موعد مقرر و با قدرت و قاطعیت برگزار می‌کنند؛ و مطمئناً در زیر موشک و بمب هم اگر قرار بگیرند، به پای صندوقها می‌روند و به تکلیف شرعی و الهی خود عمل خواهند نمود. (۲۳۳)

۶۷/۱/۱۱

* * *

فصل چهارم

تأثیر پشتیبانی مردم در نظام اسلامی

□ خنثی شدن توطئه ها و قطع امید دشمنان

□ احیای اسلام و گسترش نهضتهای اسلامی

□ حل مشکلات و پیشرفت امور

□ حفظ نظام

مخالفت ملت با
نقشه‌های شوم
اجانب

ختی شدن توطئه‌ها و قطع امید دشمنان

لکن آنچه موجب امید و آرامش است طلیعه بیداری ملت و رشد سیاسی طبقات مختلفه است. از رشد ملت است که نقشه‌های شوم اجانب که به دست شاه باید اجرا شود مواجه با مخالفت ملت می‌شود؛ رشد ملت است که حزب ساختگی شاه را با آن همه رعد و برق و عربده رسوایر کرد و شاه را گرفتار آشفتگی و هیجان کرد؛ رشد ملت است که با همه ارعاب و تهدید در انتخابات مفتخض شرکت نکرد، مگر مشتی جیره‌خواران و بستگان به دستگاه؛ رشد سیاسی دانشجویان قدیم و جدید است که به تبلیغات چند صد ساله اجانب و نقشه‌های تفرقه‌انداز استعمار پشت پا زده و در صف واحد در مقابل رژیم، مردانه ایستاده و از حقوق ملت مظلوم دفاع می‌کنند، و از شکنجه‌ها و حبسها و محرومیتها هراس ندارند. (۲۳۴)

۵۴/۷/۲

* * *

ما نمی‌ترسیم از اینکه امریکا توطئه کند، یا فرض کنید تهدید کند

۱۳۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ما را. ما از تهدید او نمی‌ترسیم، ملت ما هم نمی‌ترسد، آن کسی می‌ترسد که این دنیا را دار قرار می‌داند. آنها که این [دنیا] را دار قرار نمی‌دانند، دار قرار را جای دیگر می‌دانند. ملتی که می‌گوید من شهادت را استقبال می‌کنم، جوانهایی که می‌آیند، حالا هم می‌آیند پیش من، بعضی می‌گویند که شما دعا کنید که ما شهید بشویم، مادرها می‌گویند دعا کنید که من یک جوان دادم، این جوانم هم شهید بشود. یک همچو تحولی که در یک ملت پیدا شده، از چه چیزی می‌ترسد این ملت؟ آفای کارتر ما از چه چیزی می‌خواهد بترسانند؟ تفنگدارهای آنها، نظامیهای آنها از چه چیز، ما را می‌ترسانند؟ بفرستند هر کاری می‌خواهند بکنند. ببینند می‌شود یا نمی‌شود یک ملت بیداری را با آن حرفهای بیهوده آنها اغفال کرد. (۲۳۵)

بیداری و تحول
وجب خشی شدن
توطئه و تهدید

۵۸/۸/۱۷

* * *

مطلوب اینطوری است که یک ملتی وقتی که همه با هم باشند، پشتیبان هم باشند، برادر با هم باشند، این قدرتها بزرگ برفرض اینکه ببینند و با توب و تانکشان هر کاری می‌خواهند بکنند، لکن وقتی وارد شدند، در ملت هضم می‌شوند. ملت آنها را هضم می‌کند. (۲۳۶)

همبستگی و
پشتیبانی ملت در
برابر قدرتهاي
بزرگ

۵۹/۵/۲۱

* * *

شما دیدید که وقتی اراده کردید، ملت اراده کرد، دنبالش شد.
وقتی ملت بیدار شد که نباید این ابرقدرتها در اینجا حکومت کنند

رانده شدن دشمن از
صحنه با وحدت و
بیداری مردم

و نباید وابستگان آنها در اینجا حکومت کنند، با اینکه کمال قدرت را آنها آن وقت داشتند در عین حال همین سرو پا برخنه های بازار و کوچه و دانشگاه و جاهای دیگر قیام کردند و با وحدت کلمه و با بیداری، دشمن را از صحنه بیرون کردند. (۲۳۷)

۵۹/۱۰/۲۹

* * *

امروز ایران همان طور که می دانید مورد هجوم خارجی و توطنه های داخلی است، لکن این توجه ملت بزرگ و حضور زن و مرد جامعه اسلامی ما امیدبخش است. این حضور شماها در صحنه امید این را می دهد که نه توطنه های داخلی موفق بشوند به آن طرحهای شیطانی خودشان و نه هجوم خارجی بتوانند به این ملت آسیب برسانند. (۲۳۸)

حضور مردم
مانع توطنه های
داخلی و هجوم
خارجی

۶۰/۱/۲۲

* * *

این جانب از شما ملت شریف ایران متواضعانه می خواهم که در عین حال که در صحنه حاضرید آرامش را حفظ کنید. حضور شما مردم عزیز و مسلمان در صحنه است که توطنه های ستمگران و حیله گران تاریخ را خنثی می کند. حضور شما در صحنه است که گرد یأس و درماندگی بر چهره های منافقین و متحدان بی آبرویش می پاشد. حضور شما مردم شجاع و با ایمان است که خط اصیل اسلام را بر ایران و به امید خدا بر جهان حاکم خواهد نمود. حضور شما مردم مؤمن و از جان گذشته است که روشن فکران غرب و شرق زده را برای همیشه رسوا می کند. حضور شما در صحنه، تمام

حضور
مردم مسلمان،
ختنی گر توطنه های
ستمگران
و حیله گران

۱۳۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

«من»‌ها و منتهای شیطانی را کوییده و می‌کوید و «ما» و اخوت اسلامی را جایگزین آن نموده و می‌نماید. حضور شما در صحنه به امریکا و غرب و شرق و دنباله‌روهای بی‌عقلشان هشدار داد که این ما بودیم که انقلاب نمودیم و این ما هستیم که سرنوشت خود را خود تعیین می‌نماییم و از کلمات بی‌محتوای شما گول نمی‌خوریم. (۲۳۹)

۶۰/۳/۲۸

* * *

گرچه دست جنایتکاران و منافقان، رئیس جمهور متعهد و مؤمنی را از ملت مجاهد ایران گرفت و یکی از خدمتگزاران صدیق را به شهادت رساند و ملت عزیز را از خدمت او، و او را از خدمت به ملت محروم کرد و گمان کرد که با ترور اشخاص، ملت پا خاسته از تصمیم خود عقب می‌نشیند و در خدمت به اسلام بزرگ سستی می‌ورزد و در نتیجه راه برای قدرتهای چپاولگر باز می‌شود، ولی شرکت بی‌سابقه مردم کشور، امید بدخواهان را مبدل به یأس و طمع آzmanدان را برای همیشه برید... شرکت عمومی ملت شجاع و متعهد در انتخابات و پیروزیهای پی در پی قوای مسلح در جنوب و غرب و حضور مداوم ملت در سرتاسر کشور از طرفی، و از طرف دیگر سرکوبی اشرار وطن فروش در داخل و پشت جبهه و به انزوا کشیدن ملی‌گرایان پیوسته به امریکا، کاخهای تخیلی آنان را فروریخت. (۲۴۰)

مشارکت مردم
موجب تبدیل
امید بدخواهان
به یأس

۶۰/۷/۱۷

* * *

تأثیر پشتیبانی مردم در نظام اسلامی ۱۳۹

شما دولتهای خارج از ایران می‌بینید که آنقدر مشکلات برای ما،
ابر قدرتها پیش آوردند و ما را محاصره اقتصادی کردند و کمک
همین ملت، آن توطئه‌ها را ختی کرد. (۲۴۱)

۶۱/۳/۹

ختی شدن
توطئه‌ها با کمک
ملت

تبليغ به «اختلاف»، خيال می‌کردن اختلاف درست می‌کند. تبليغ
به اينکه «مردم ديگر خسته شدند از جنگ»، اين خستگی ايجاد
مي‌کند؟ روز قدس يكدفعه سيلی زد به صورت همه شان و تحليل
عملی ای که ملت ايران کرد، تمام تحليلهای آنها را نقش به آب کرد.
اين هنر اسلام است از يك طرف و هنر ملت ايران است از طرف
ديگر. (۲۴۲)

۶۴/۳/۳۰

روز قدس موجب
نقش برآب شدن
تحليلهای اجانب

احیای اسلام و گسترش نهضتهای اسلامی

اسلام از اين پشتيباني شما، که با فداکاري خود و اهدای خون
جوانان پرچم توحيد را به اهتزاز در آوردید، قدردانی می‌کند. (۲۴۳)
۵۷/۹/۲۱

به اهتزاز درآمدن
پرچم توحيد

سؤال: [آيا فكر مي‌کنيد نبرد و نهضتی را که ايجاد کرده‌اید موجب
بروز جهادی در ايران و در جاهای ديگر مثل تركیه و سایر کشورها
 بشود؟]

رهایی از چنگال
شرق و غرب

۱۴۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

جواب: آن مربوط به ما نیست. ملت ما در سراسر کشورهای اسلامی اثر می‌گذارد و ملتها را به فکر رهایی از چنگال شرق و غرب می‌اندازد. (۲۴۴)

۵۷/۱۰/۲۰

* * *

ما امید این را داریم که این نهضت ایران روشن کند مسائل را به همه ملتها و روشن کرده است نسبت به ملتها. ملتها الان با ما هستند. اگر سرنیزه را از این ملتها بردارند، از عراق بردارند، از - نمی‌دانم - ترکیه بردارند، از جاهای دیگر بردارند، همه یکصدا با ما موافقند. سرنیزه جلو را گرفته است. ملت ایران سرنیزه را شکست. ایران ایستاد. ملت ضعیف ایستاد در مقابل قدرتهای قوی و این سرنیزه‌های اینها را شکست و خودشان را هم بیرون کرد. (۲۴۵)

نهضت ایران
روشنگر مسائل
ملتها

۵۸/۹/۲۶

* * *

چون که ایران را احساس کردند که مبدأ قیام عمومی مسلمین و مستضعفان است تمام قوای خودشان را چه در تبلیغات و چه در خرابکاری متمرکز کردند در ایران. و ... همان‌طور که آنها مجهر شدند برای سرکوبی این انقلاب اسلامی در ایران از این خوفی که دارند، باید همه برادران اسلامی ما در هر جا که هستند و در هر کشوری که هستند، بلکه تمام مستضعفان جهان که در زیر سلطه قدرتهای شیطانی و زیر چکمه نظامیان قدرتهای شیطانی سرکوب شده‌اند باید تمام آنها متوجه باشند و توجه به این معنا داشته باشند که این نقطه بُروز مخالفت را حفظ کنند. اگر - خدای

حفظ نقطه بروز
مخالفت و گسترش
قیام در همه ممالک
اسلامی

نخواسته - این نقطه‌ای که از اینجا شروع شده است مخالفت با تمام ابر قدرتها و با تمام شیاطین عالم، اگر این نقطه - خدای نخواسته - رکود پیدا بکند یا شکست بخورد، شکست همه مستضعفین جهان و همه مسلمین جهان و شکست اسلام در تمام ممالک اسلامی خواهد شد. و اگر این قدرتی که از ناحیه خدا به این ملت اعطا شد و توانایی آن را پیدا کرد که تمام قدرتها مجهر بر ضد ملت را خشی کند و همه دستها را از ذخائر خودش و از ملت خودش قطع بکند، اگر این محفوظ بماند امید این است که این مطلب در همه ممالک اسلامی و در همه جایی که مستضعفین جهان تحت سلطه مستکبرین بودند، در همه جا این مسئله انجام بگیرد. (۲۴۶)

۶۰/۶/۱۰

* * *

حل مشکلات و پیشرفت امور

چون ملت همه از جمهوری اسلامی پشتیبانی می‌کنند، امیدواریم بتوانیم بر مشکلات غلبه کنیم و جهات مادی و معنوی خود را سامان بخسیم، و به امید خدا ایران را از نو بسازیم. ولی باز باید اقرار کنم که مشکلات بزرگ اقتصادی در پیش است. (۲۴۷)

غلبه بر مشکلات

۵۷/۱۱/۷

* * *

با اینکه دولت با تمام قوا مشغول است برای اینکه مسائل را، مشکلات را حل بکند، لکن مشکلات زیاد است و مشکلات زیاد

۱۴۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

را نمی‌شود حل کرد، الا با دست همه ملت.

همان طور که همه ملت، این رژیم را عقب زد و قشری نمی‌توانست این کار را بکند، اجتماع بود که این کار را کرد، همین طور حالا هم برای سازندگی، که کارش مشکلتر از اصل مطلب بود، احتیاجی به کمک دارد. دولت محتاج است که همه مردم کمکش بکنند؛ زیر بالش را بگیرند و این انشاء الله با کمک همه اشار انشاء الله درست خواهد شد. (۲۴۸)

حل مشکلات و
سازندگی

۵۸/۴/۳۰

* * *

الآن دولت ما به اعتبار اینکه دولت اسلامی است و بنای اینکه به ملت ستم بکند ندارد، مشکلات او را ملت رفع می‌کند. شما دیدید که مشکل بزرگی برای ما در کردستان پیدا شد و به مجرد اینکه اعلام شد که یک همچو مشکلی است از تمام ایران ملت پشتیبانی کردند و بنای حرکت به طرف کردستان برای رفع غائله داشتند که ما به واسطه اینکه به زحمت نیفتند و مطمئن بودیم که قوای انتظامی می‌توانند حل بکند، از آنها خواهش کردیم که صبر داشته باشند. و من می‌دانم که هر روزی که برای ما مشکلی پیدا بشود، ملت ما در رفع آن کوشش خواهد کرد و اعلام موافقتیان را با ما کردن. (۲۴۹)

رفع مشکلات با
پشتیبانی ملت

۵۸/۶/۲۴

* * *

اگر ما بخواهیم که مملکتیمان یک مملکت مستقل آزادِ مال خودمان باشد، باید در این اموری که مربوط به اقتصاد است،

مریبوط به فرهنگ است، مریبوط به امور دیگر کشور است، خودمان فعالیت کنیم، و نشینیم دیگران انجام بدهند. دولت هم مثل خود شما یکی از افراد این مملکت است. آن هم به اندازه قدرتش باید همراهی کند؛ لکن ما نباید بنشینیم که دولت همراهی بکند، و اگر او نکند ما کاری نکنیم. شما آن می بینید که - به طوری که آقا فرمودند - این قدر کار پیش بر دید با همت خودتان، بدون اینکه به شما یک کمک صحیحی کرده باشند. حالا از این به بعد هم همه ملت اینطور باید باشد. باید همه دست به هم بدهند و این بار را به منزل برسانند. (۲۵۰)

کسب استقلال و
آزادی با همت و
فعالیت ملت در
امور کشور

۵۸/۸/۶

* * *

این ملت است که آمد شما را از این همه گرفتاریها بیرون آورد و آورد و با رأی خودش، مجلس درست کرد و جمهوری اسلامی را تنفيذ کرد و رئیس جمهور درست کرد و آنها هم دولت درست کردند. همه چیزهایی که ما داریم از این مردم است، خصوصاً از این مستضعفین. آن بالاییها به مردم کاری ندارند، آنها مشغول کار خودشان هستند. (۲۵۱)

رفع گرفتاریها
و پیشرفت امور
توسط مردم

۶۰/۸/۲۳

* * *

با پشتیبانی و موافقت مردم، کارها آسان می شود، کما اینکه تا حال هم چنین بوده و مردم پیشقدم شده اند و خرابیهای جنگ را که دولت به تنها ی نمی توانست حل کند، حل می کنند. (۲۵۲)

آسان شدن کارها با
پشتیبانی مردم

۶۱/۵/۲۵

۱۴۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

در آتیه هم چنانچه ان شاء الله این ملت به همین طور در صحنه حاضر باشند با تعیین وکلایی که متعهد بر همه جهات اسلام و مصالح کشور هستند، تعیین کنند، امید است که در آتیه هر سال بهتر از سال قبل بشود. (۲۵۳)

۶۲/۳/۱۴

* * *

شما مطمئن باشید که در این مشکلاتی که برای کشور ما پیدا شد -بعد از پیروزی - که یک مشکلاتی بود که هر دولتی را کمرش را خم می کرد، اینکه دولت ایستاده است و بخوبی دارد عمل می کند برای این است که مردم هستند، کمک مردم است، هر جا هر نقیصه ای پیدا می شود مردم دنبالش هستند، برای رفعش دنبالش هستند. (۲۵۴)

۶۲/۱۲/۱۴

* * *

حفظ نظام

اگر یک کشور بخواهد یک کشور سالمی باشد، باید بین دستگاه حاکمه با ملت تفاهم باشدو مع الأسف در رژیمهای شاهنشاهی، و بخصوص در رژیم اخیر، آن معنا عکس بود...
تفاهم بین دولت
و ملت ضامن
سلامتی نظام
اینها اسباب این شد که نتواند حکومت باقی بماند، و با پایگاه نداشتند در پیش ملت ناچار باید کنار بروند و رفت. این باید یک عبرتی باشد برای دولتها.
در رژیم اسلامی شاید در رأس برنامه همین تفاهم مابین دولت

و ملت باشد. یعنی نه دولت خودش را جدا می‌داند و بخواهد تحمیل بکند و مردم را تهدید بکند، ارعاب بکند، اذیت بکند؛ و نه مردم در صدد این بودند که دولت را تضعیف بکنند یا فرار بکنند از مقررات دولتی. (۲۵۵)

۵۸/۳/۳۰

* * *

ملت باید پشتیبان دولتها باشد. دولتی که پشتیبان ندارد شکست خواهد خورد. همه دولتها که در خارج شکست می‌خورند - و مال خودمان هم دیدیم که رژیم سلطنت اصلاً به هم خورد - برای همین بود که تفاهم مابین ملت و رژیم نبود. اگر ملت با رژیم تفاهم داشتند، این مسائل پیش نمی‌آمد؛ اصلاً آن شما مشغول کار خودتان بودید؛ ما هم مشغول کار خودمان، این مسائل روی همین زمینه پیش آمد که دولتها در مقابل ملت می‌ایستادند و جبهه می‌گرفتند، ملت هم در مقابل دولت همین طور بود، وقتی اینطور شد، نمی‌تواند دوام داشته باشد. ممکن است سرنیزه تایک مدتی باشد، اما دوام نمی‌تواند داشته باشد. اما اگر ملت و دولت هر دو با هم باشند، دوست باشند، اینها خودشان را خدمتگزار آنها بدانند، آنها خودشان را پشتیبان اینها بدانند، هر دو به هم خدمت بخواهند بکنند، یک همچو ملت و دولتی هیچ وقت شکست نخواهد خورد. تا اینطور هستید که با ملت هستید، تا اینطور هستید که توجه به خدا داشته باشید، شکست برایتان نیست.

بپرهیزید از اینکه از ملت جدا بشوید؛ شما را بخواهند جدا بکنند. ملت هم باید بپرهیزد از اینکه از شما جدا باشد. (۲۵۶)

۵۸/۴/۲۸

جدایی دولتها از
ملتها موجب
شکست

۱۴۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

پشتیبانی ملت مانع
از آسیب رسیدن به
ملکت

باید الان با هوشیاری، تمام ملت دنبال سر دولت و رئیس جمهور و ارتش و - عرض می کنم - ژاندارمری و پاسبانها و پاسدارها باشند و هست ملت. و یک مملکتی که ملتش دنبال سر قوای انتظامی اش و قوای مسلحش باشد هیچ آسیبی نمی بیند. (۲۵۷)

۵۹/۵/۳

* * *

مهیابودن تمام
افراد در پیشبرد
مقاصد اسلامی

زن و مرد این ملت در پشتیبانی آنها^(۱) مشغول اقدام است. و یک همچو کشوری که تمام افرادش حاضر در صحنه هستند و تمام افرادش برای پیشبرد اسلام و پیشبرد مقاصد اسلامی مهیا هستند، یک همچو کشوری آسیب نخواهد دید. (۲۵۸)

۶۰/۱/۲۶

* * *

وفادری ملت به
اسلام و نظام

اگر از یک ملتی که آنها را بیرون کرده است و به جای آنها، وفاداری خودش را به اسلام اعلام کرده است و در خیابانها می ریزد و اعلام می کند و می گوید که ما خودمان حاضریم بیاییم شماها را حفظ کنیم و دولت خودمان را، مجلس خودمان را حفظ کنیم، این چیزی را که از ملت می بینند که در غیاب آنها - آنها فرار کردند و در غیاب آنها - مردم اینطور سر شوق هستند و اینطور مردم متوجه به حفظ دولت خودشان هستند و مجلس خودشان هستند. (۲۵۹)

۶۰/۶/۱۶

* * *

۱. قوای مسلح.

ملت را ببینید که چگونه پشتیبان شماست. به انتخابات نظر کنید، می‌فهمید که ایران پایدار خواهد ماند. ممکن است عده‌ای در خارج مفت بگویند، ولی ملت واقعیتها را می‌بیند. این مردم هستند که در صحنه‌اند و نباید کاری بشود که مردم متزلزل گردند.

دنیا روی ملتها حساب می‌کند. وقتی دولتها می‌بینند که ملت ما برای همه چیز آماده است و این آمادگی را تا کنون ثابت نموده است؛ پدری جوانش را به جبهه می‌فرستد، مادری پسرش را معرفی می‌کند، دیگر چگونه دولتهای خارجی می‌توانند طمع کنند. دولتها همیشه طمعشان نسبت به دولتهای دیگر است. وقتی می‌توانند کودتا یا حمله کنند که ملت در صحنه نباشد، ولی وقتی ملت در صحنه بود، چه کاری از آنان ساخته است. و در این جنگ فهمیده شد که ملت ما بی‌طرف نیست. (۲۶۰)

آمادگی ملت در
همه صحنه‌ها مانع
از کودتا

۶۰/۷/۱۱

* * *

وقتی یک انقلاب از خود مردم شد این را نمی‌شود با یک دسته‌ای، بلکه با یک لشکرهایی این را برحمن زد. می‌شود که -فرض کنید- یک قدرت بزرگ مثل امریکا حمله کند به ایران و ایران را بگیرد، لکن نمی‌تواند انقلاب را به هم بزند، نمی‌تواند که این مردم را رام کند. ما دیدیم که قدرت به آن بزرگی شوروی به افغانستان حمله کرد، منتهی با یک صورتی که غیر حکومت افغانستان خواسته این را، لکن وقتی وارد شد قدرت و قوای او به افغانستان، فشل شد و آن به نظر می‌رسد که پشیمانند، لکن رویشان نمی‌آید بگویند. اگر امریکا -فرض کنید- بباید ایران را بگیرد، ابتدا بتواند یک همچه کاری بکند، نمی‌تواند در اینجا ادامه

شکست ناپذیری
انقلاب مردمی

۱۴۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

پیدا کند؛ می‌تواند که طیاره‌هایش را، جنگنده‌هایش را بفرستد و شهرها را بمباران کنند و اینها، ولی وقتی آمدند روی زمین، مردم آنها را با چنگ و دندان از بین می‌برند. اینهایی که خیال می‌کردند که با یک عده‌ای می‌توانند که ایران را برگردانند از این حال، اینها از باب اینکه نه اسلام را شناخته بودند و نه مردم ایران را. (۲۶۱)

۶۰/۱۱/۱۴

* * *

اگر نبود این همراهی توده‌ها، نمی‌توانست حکومت برقرار باشد و نمی‌توانستند ارتش این جنگ را به اینطور که الآن به پیروزی رسانده‌اند به پیروزی برسانند. این اسباب تشکر است از همه. (۲۶۲)

۶۰/۱۲/۱۹

همراهی توده‌های
محروم موجب
برقراری حکومت

دخالت در امور سیاسی سالم و اجتماعی یک وظیفه است در این حکومت اسلامی، و کمک به متصدیان امر و دولت‌مردان وفادار به جمهوری اسلامی نیز یک وظیفة اسلامی - انسانی - ملی است که امیدوارم ملت شریف و بیدار از آن غفلت نکنند و همان گونه که تاکنون در صحنه حاضر بودند و هستند و با کمک آنان حکومت اسلامی و جمهوری می‌توانست استقرار و استدامه پیدا کند از این پس نسل حاضر و نسل‌های آینده با وفاداری بر آن و پشتیبانی از آن، هر چه بیشتر استقرار یابد و ادامه داشته باشد. (۲۶۳)

۶۱/۲/۸

استقرار و استدامه
حکومت با
پشتیبانی ملت

* * *

همه می‌دانید و باید بدانیم مادامی که ملت، پشتیبان مجلس و دولت و قوای مسلح هستند و دولت و مجلس و قوای مسلح در خدمت ملت بویژه قشراهای محروم می‌باشند، و جلب رضای خداوند را در این خدمت متقابل، می‌نمایند، هیچ قدرتی توانایی آسیب رساندن به این نظام مقدس را ندارد، و اگر خدای نخواسته یکی از این دو یا هر دو از خدمت متقابل دست بردارند شکست جمهوری اسلامی و اسلام بزرگ، اگرچه در درازمدت، حتمی است. بنابراین، ترک این خدمت متقابل که به شکست اسلام و جمهوری اسلامی منتهی می‌شود از بزرگترین گناهان کبیره است که باید از آن اجتناب شود، چنانچه این خدمت از واجبات بزرگ است که باید به آن قیام نمایند. (۲۶۴)

۶۲/۱/۱۲

پشتیبانی و خدمت
متقابل ملت و
دولت موجب
حفظ نظام مقدس

و بالاخره ما مردم را لازم داریم، یعنی، جمهوری اسلامی تا آخر مردم را می‌خواهد. این مردم‌اند که این جمهوری را به این جا رسانندند و این مردم‌اند که باید این جمهوری را راه ببرند تا آخر. (۲۶۵)

۶۳/۶/۴

نقش مردم در حفظ
و تداوم جمهوری
اسلامی

* * *

فصل پنجم

ویژگیهای مردم در نظام جمهوری اسلامی ایران

- ایمان و تحول روحی
- اسلامخواهی
- بیداری و رشد دینی و سیاسی
- حضور مصمم در همه صحنه‌ها
- الگوی ملل مستضعف جهان

ایمان و تحول روحی

ملتی که همه‌اش ذلت و پریشانی و سکوت در مقابل ظلم [بود]،
الآن در مقابل ظالم مثل یک کوه ایستاده است و با مشتش با
سرنیزه دعوا می‌کند! چه می‌خواهد بشود از این بالاتر؟ یک ملتی
جوانها داده؛ جلو تانک و توپ می‌رود کشته می‌شود، بعد هم
می‌گوید فدایی دادم خیلی خوب، بسیار خوب، باقی اش هم
حاضرم! می‌خواهد چه بشود؟ بهتر از این چه؟ تحول بالاتر از این؟
پیشرفت معنوی بالاتر از این چیست که ملتی آن حالت در ظرف
یک سال، یک سال و یک ماه، تبدیل شده است به یک حال
دیگری. (۲۶۶)

ایجاد تحول و
پیشرفت معنوی

۵۷/۸/۱۰

* * *

این ایمان راسخ که در این ملت شکوفا شد، این تبدیلی که پیدا شد
و تحولی که در نفوس مسلمین اینجا پیدا شد، رمز پیروزی
بود. (۲۶۷)

ایمان راسخ و
تحول در نفوس

۵۷/۱۲/۱۶

۱۵۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

در ملت ما یک تحولی حاصل شد که آن تحول سابقه نداشت؛ آن
تحول اینطور بود که شهادت را برای خودشان فوز عظیم
شهادت طلبی
می‌دانستند. (۲۶۸)

۵۸/۱/۱۷

* * *

یک تحولی در این ملت پیدا شد با دست خدای تبارک و تعالی.
آن تحول روحی بود که الان هم بعضی جوانها می‌آیند و به من
می‌گویند دعا کنید ما شهید بشویم. آن وقت هم جوانهای برومند
همین تقاضا را از من می‌کردند؛ بعضی شان قسم می‌دادند مرا که
تحول
روحی - الهی
شما دعا کنید که ما شهید بشویم...

این تحول روحی که در ملت پیدا شد - ملتی که از سایه پاسبان
می‌ترسید - در خیابان ریخت و گفت «مرگ بر شاه»! این تحول یک
تحول الهی بود نه انسانی. (۲۶۹)

۵۸/۲/۴

* * *

شما ملت ایران به واسطه اینکه متشبث به ایمان شده‌اید،
توجه به خدا کردید، همه با هم به اسلام متوجه شده‌اید،
احکام اسلام را خواستید، خداوند شما را نجات داد و نجات
می‌دهد. نجات داد از این سد بزرگ استبداد، شکستید سد
استبداد را و ظلمتها را پس زدید، وارد در نور آزادی شدید؛
ایمان ملت
شکستید سد پیوستگی به غیر را - به واسطه ایمان - و وارد در
نور استقلال شدید؛ شکستید اختناقها و وابستگیها را، و وارد
شدید در حقیقت اسلام؛ اسلام نور است، غیر اسلام ظلمات

است.(۲۷۰)

۵۸/۲/۵

* * *

ملت شریف ایران همچون برادران اسلامی صدر اسلام و عصر
روحی با فقدان سازوبرگ جنگی و با دست تهی، لکن با قدرت
ایمان و ایثار خون و فداکاری در راه اسلام و سبقت به شهادت در
قدرت ایمان و ایثار راه هدف به پیروزی رسید و دشمنان مستبد و مستعمر و مستثمر
را از صحنه خارج و در زباله‌دانی تاریخ دفن کرد.(۲۷۱)

۵۸/۲/۱۰

* * *

و خدا خواست که با قدرت الهی این تحول پیدا بشود؛ تحول
معجزه‌آسا. یک تحولی پیدا بشود که ما با هم برادروار اینجا جمع
بشویم و درد دل کنیم. یک تحولی پیدا بشود که زن و مرد و بچه و
بزرگ در مقابل توب و تانک بایستند و بگویند دیگر مسلسل اثر
قدرت روحی ندارد! مسلسل می‌کشتشان؛ لکن قدرت روحی اینطور شده بود که
مشتستان راگره می‌کردند می‌گفتند اثر ندارد.(۲۷۲)

۵۸/۲/۱۹

* * *

شما ملاحظه کنید این تحول روحی که در ملت پیدا شد؛ همین
ملت بود که یک پاسبان اگر در بازار می‌آمد بازار را می‌بست و
مردم به خودشان حق نمی‌دادند که مقابل پاسبان حرف بزنند!
تحول روحی و
شجاعت در ملت
همین ملت - همین ملت - در ظرف کوتاهی ریختند توی خیابانها

۱۵۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

فریاد زدند که «مرگ بر شاه»! همه دیوارها را پر کردند از «مرگ بر شاه»، که الان هم آثارش [هنوز] باقی هست. این تحول که آن خوف مبدل شد به آن شجاعت که ایستادند. (۲۷۳)

۵۸/۲/۳۰

* * *

به عیان دیدید که اجتماعات با قوای مادی و معنوی و نیروی ایمان پیش رفتند تا اینجا و این نهضت عظیم را بپا کردند، و آن قدرتهای شیطانی را شکستند و آن قدرت طاغوتی و بزرگ، که مجهر به همه سلاحهای مدرن بود و پشت سر او هم تمام قوای مادی و تمام ابرقدرتها بود و از او حمایت می‌کردند - و البته امریکا بیشتر حمایت می‌کرد - با این حال با همه قدرتها نتوانستند این قدرت ایمان را که در کشور ما و در ملت ما پیدا شد از بین ببرند و نتوانستند خود و منافع خود را حفظ کنند. (۲۷۴)

۵۸/۳/۳۰

غله قدرت ایمان
بر قدرتهای
شیطانی

* * *

این تحول روحی که در جامعه ما - بحمدالله - پیدا شده است، و رو به رشد است و امیدوارم که کمک کنیم هر که به رشد خودش بر سد، اهمیت این تحول روحی بیشتر از اهمیت این پیروزی است. این یک پیروزی معنوی است. اهمیت پیروزی معنوی بیشتر از پیروزی نظامی و مادی است و این معنا حاصل شده است. ما الان مشاهدeman هست که جوانهای ما - چه جوانهای نیروی انتظامی و چه جوانهای معمولی و پاسدارها و حتی بازاریها - مکرر می‌آیند پیش من، حتی امروز، و آرزو می‌کنند، به من می‌گویند شما

روحیه انقلابی

دعا کنید ما شهید بشویم. این روحیه، این روحیه انقلابی، که در نفوس پیدا شده است، این یک معجزه الهی است. (۲۷۵)

۵۸/۶/۱۱

* * *

در این نهضت آن چیزی که خیلی برای من مطرح است، تحولی است که پیدا شد در ملت ما. در عرض یکی دو سال، یک تحولات روحی، یک تحولات فکری پیدا شد که این تحولات روحی و فکری مایه امیدواری است. و ان شاء الله با همین تحول باقی باشید؛ و با همین تحول به پیش بروید؛ و با همین تحول، ایران را بسازید و جمهوری اسلامی را با محتوای آن - که پیاده شدن تمام احکام اسلام است، ان شاء الله. (۲۷۶)

۵۸/۶/۱۶

تحول روحی -
فکری در ملت

الحمد لله آنکه انسان را امیدوار می‌کند این تحول روحی است که در قشرها پیدا شد. یعنی از آن خواب بیرون آمدند؛ و حالا چشمهاشان را باز کردند؛ و یک تغییری در آنها حاصل شده. چنانچه ما دیدیم در این نهضتی که حاصل شده و در این درگیریها بیکار، در آخر عرض می‌کنم - قیامی که مردم کردند، انقلابی که مردم کردند. همین مردم بودند که از سایه پلیس می‌ترسیدند. همین مردم با مشت گره رفتند جلو و گفتند ما اصل دستگاه را نمی‌خواهیم! یک تحول روحی بود که خدای تبارک و تعالی در این ملت ایجاد کرد. کسی نمی‌توانست این کار را بکند. (۲۷۷)

۵۸/۷/۱۴

بیداری و تحول
روحی در قیام
مردم

۱۵۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

حقیقت این است که ملت ما به خودش پشت کرد، به خدا رو آورد.
آن چیزهایی که نفسش خواهش داشت توجه به آن نداشت. همه
توجهش به این بود که جمهوری اسلامی را ایجاد کند. این توجه به
خدا بود. از خود گذشته بود به خدا پیوسته بود. این رمز، رمز
پیروزی است. (۲۷۸)

از خود گذشتن و به
خدایپوستن

۵۸/۱۰/۱

* * *

این تحولی که الان حاصل شده، یک تحول معجزه‌آسایی است
آقا. یک مملکتی که جوانش مشغول بود به -فرض کنید که- تعیش،
ساخیرین هم مشغول، هر کسی به کار خودش مشغول بود، و در
ذهشان نمی‌آمد که می‌شود یک همچو کاری انجام بگیرد، خدا
خواست که، یکدفعه ملت را متبدل کرد به یک چیز دیگری. همه
ایستادند در مقابل این دشمن و همه این را پیش بردن. جوانها از
آن مراکز کشیده شدند به خیابانها. مردم از بازار و کسبشان دست
برداشتن، کشیده شدند به خیابانها. حتی آن پیرمردهای زاغه‌نشین
با اولادشان آمدند به خیابانها و فریاد کردند. با فریاد و مشت و با
سنگ و با اینها، بر آنها، تانکها و آن بساطی که آنها داشتند، موفق
شدند. و این یک چیز خدایی بود. یک چیزی نبود که بشر بتواند
این مسائل را درست کند. خدا این کار را کرد. (۲۷۹)

تحول معجزه‌آسا
در جوانان

۵۸/۱۰/۱۹

* * *

شما دیدید که مشکل ما که از مشکلات دیگران بیشتر بود - و
قدرت شیطانی شاه مخلوع از همه قدرتها بیشتر بود و طرفداران او

ابرقدرتها و همه حکومتهاي اسلامي و غير اسلامي بودند - ملاحظه کردید که حل اين مشكل به پناه بردن به يك کشوری يا يك قدرتی يا يك ابرقدرتی نبود. حل مشكل را خود ملت کردن. ملت ما متحول شد از خوف به شجاعت و از یأس به اطمینان و از توجه خود به توجه به خدا و از تفرقه به اجتماع. اين تحول، تحول معجزه آسا اسباب اين شد که اين مشكل بسيار بزرگ را، مشکلی را که شاید همه جا و همه دنيا محال می دانستند، حلش کند.

سلاح معنوی ملت

شما گمان نکنيد که ايران داراي سلاح بود. ايران سلاحش سنگ بود، چوب، مشت [...]، لکن سلاح معنوی داشت. سلاح معنوی اش ايمان به مكتب، ايمان به خدای تبارک و تعالى و توکل به مبدأ قدرت و وحدت کلمه [يود]. حالا که می بینيد دست ملت ما - يعني، غير نظاميهها - تفنگ است، اين تفنگی است که به غنيمت از بستگان شاه به دستشان افتاده، والا تفنگی در کار نبود، ايمان بود. (۲۸۰)

۵۹/۵/۱۸

* * *

چه شد که يکدفعه خدای تبارک و تعالى، به اين ملت تفضل فرمود و يکدفعه متحول شد؟ اين جوانی که بنایش بر اين بود که برود در مراکز فحشا، آمد در خیابان و مشغول جنگ شد. آن جوانهايی که به حسب نقشه آنها، باید آن مفسدهها را داشته باشند و آن مغزها را داشته باشند. يکدفعه متحول شد به يك مغزهای نورانی انسانی اسلامی. اگر نشده بود، نمی توانست اين ملت اين قدرت بزرگ را، اين قدرتهاي شيطاني را در هم بشکند. اول اين تحول در خود جمعيت پيدا شد، و به تدریج، اين تحول که در جمعيت پيدا شد،

تحول دفعی در

مغزها

۱۶۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

رشد پیدا کرد، آن هم نه رشدی که به حسب موازین عادی باشد.
به حسب موازین عادی، اگر یک جوانی آنطور تربیت شده است
که از دانشگاه گرفته تا همه جا، این را به فساد کشیده بودند، باید
اقلًا بیست سال طول بکشد تا بشود آنرا از آن مغز غیر انسانی -
غیر اسلامی متحول کرد به یک مغز انسانی. این چه بود که
یک شبکه‌کار آن تحول را پیش آورد و کمتر از یک سال، یک سال و
نیم این مملکت را یکدفعه کرد یک موجودهای دیگری؟ از این
موجوداتی که همه توجه‌شان به عیش و عشرت بود و همه
توجه‌شان به مفاسد بود و همه نظرشان با تبلیغات بزرگی که کرده
بودند، به ضد اسلام و به ضد روحانی بود، یکدفعه برگشت و یک
طور دیگری شد. (۲۸۱)

۵۹/۶/۵

* * *

این ملت زمان جمهوری اسلامی همان ملت زمان شاهنشاهی
است با تغییر اسم؟ یا نه، تحول پیدا شد؟! یک روزی از یک
پاسبان می‌ترسید یک بازار تهران. یک روزی بازار تهران و همه
ملت ریختند در خیابانها گفتند ما اساس سلطنت را نمی‌خواهیم؛
نه از تانکهای آنها و نه از مسلسلهای آنها و نه از توپ و تشرهای
آنها نترسیدند، و با همین شجاعت انسانی که داشتند با مردانگی
زن و مردان ریختند در خیابانها، و رژیم شاهنشاهی را از بین
بردند. (۲۸۲)

شجاعت انسانی
ملت عامل شکست
رژیم سلطنتی

۵۹/۱۱/۲۷

* * *

شما ملتی را که برای سقوط رژیم پلید پهلوی و رها شدن از اسارت شیطان بزرگ دهها جوان عزیز خود را فدا کرد و با شجاعت بیمانند ایستاد و خم به ابرو نیاورد، نشناخته اید. (۲۸۳)

۶۰/۴/۹

* * *

این خداست که در یک شب، کائن قلبهای این ملت را متحول کرد و تمام این ملت را در مقابل آن قدرتهای بسیار عظیم شیطانی به ایستادگی واداشت و دست همه قدرتها را از کشور شما کوتاه کرد. و این قدرت الهی است که به جنگردهای ما، به عزیزان ما که آواره شده‌اند از محل خودشان، قدرت عنایت کرده است که در مقابل نارساییها و در مقابل زحمتها و کمبودها ایستادگی کنند، بلکه خودشان کمک کار باشند و این قدرت الهی است که شما جوانها را وادر می‌کند که در بنیاد مستضعفین به خدمت مستضعفین باشید.

این ملت را خدای تبارک و تعالی با دست عنایت خودش و با قدرت کامله خودش قدرتمند کرد و متحول کرد به انسانهای الهی؛ انسانهایی که برای خدا قیام کردن و برای خدا ادامه می‌دهند. برای خدا در جبهه‌ها جنگ می‌کنند و برای خدا در خارج جبهه خدمت می‌کنند. برای خدا در بنیاد مستضعفین خدمت می‌کنند و برای خدا زحمت و مشقت را خریداری می‌کنند. و این قدرت خدای تبارک و تعالی است که جوانهای ما را عاشق شهادت کرده است که این عزیزان بیایند اینجا و از آنها کسانی اصرار کنند که من دعا کنم شهید بشونند. و من به آنها عرض می‌کنم که پیروز باشید و ان شاء الله، ثواب شهید دارید. (۲۸۴)

۶۰/۹/۳

۱۶۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

این روحیه معجزه‌آسای سلحشوران قوای مسلح از ارتش و سپاه و بسیج و سایر قوای نظامی و انتظامی و مردمی در جبهه‌ها و ملت عظیم‌الشأن ایران در پشت جبهه‌ها، که از نوادر تاریخ است، مرهون خلوص نیت آنان و ایمان سرشار و عزم استوارشان است. (۲۸۵)

۶۱/۲/۲۱

خلوص نیت

حضور دائمی و خستگی ناپذیر در صحنه، و آمادگی و فداکاریهای خالصانه مردم دلیر ما برای هر مسلمانی غرورانگیز و برای جهانیان اعجاب‌آمیز است. (۲۸۶)

۶۱/۳/۱۲

حضور دائمی و خستگی ناپذیر در صحنه

ملت ایران هیچ نداشت و ایمان داشت، و ایمان او را بر همه قدرتها غلبه داد. و مسلمانهای همه کشورها، دولتهاشان همه چیز دارند، لکن ایمان ندارند. آنچه که کشور ما را، ملت ما را پیروز کرد، ایمان به خدا و عشق به شهادت بود. عشق به شهادت در مقابل کفر، در مقابل نفاق، برای حفظ اسلام، برای حفظ قرآن کریم. (۲۸۷)

۶۱/۳/۲۳

ایمان به خدا و عشق به شهادت

فداکاریهای ملت سلحشور در راه اسلام و دیوسیرتی دژخیمان رژیم شاهنشاهی در این روز، و ایامی نظری آن، درس بسیار ارزنده‌ای از فداکاری است که ملت مظلوم سلحشور را و رژیم جنایتکار پهلوی را در طول تاریخ معرفی نموده است تا نسلهای

ایشارگری و فداکاری

آینده ببینند این جمهوری اسلامی با چه جان نثاریها و از خودگذشتگیها به دست آمده است تا انشاء الله آنان نیز با شهامت و شجاعت و ایثار و فدای عزیزان خویش، این هدیه بزرگ الهی را حفظ نمایند. (۲۸۸)

۶۱/۶/۱۷

* * *

نمی‌دانید در ایران چه بود و چه شد و چه گذشت. ایران چه حالی بود؛ خیابانهای ایران به چه حالی بود. میکده‌ها از کتابخانه‌ها بسیار بیشتر بود و عشرتکده‌ها هم و مراکز فساد هم و روزنامه‌ها و مجلات و سینماها و تئاترها و دانشمندان و همه‌شان، همه‌شان با هم مخلوط شده بودند، و یک کشور شیطانی درست کرده بودند.

طاغوتی درست کرده بودند و اسلام عنایتش را، لطفش را به این ملت مظلوم، در طول تاریخ عنایتش را، پرتو عنایتش را افکند بر اینها و اینها متحول شدند. انسان عشرتکده‌ای، متحول شد به انسان مجاهد اسلامی. انسان شهوتان متحول شد به انسان عاشق موت. و این عشق به موت است که تمام مسائل اسلام را دارد حل می‌کند. اگر نبود این جوانها و این رزمده‌هایی که همه عشق به موت دارند، از همه قشرهایی که هستند، از ارتش و سپاه و بسیج و سایرین و عشاير و سایر مردم که همه با هم هستند، اگر این تحول نبود، ما باز در زندانهای شاهنشاهی باید باشیم. (۲۸۹)

۶۱/۱۰/۱۲

تحول انسان
عشرتکده‌ای به
انسان مجاهد
اسلامی

* * *

من با جرأت مدعی هستم که ملت ایران و توده میلیونی آن در

عصر حاضر بهتر از ملت حجاز در عهد رسول الله - صلی الله علیه و آله - و کوفه و عراق در عهد امیرالمؤمنین و حسین بن علی - صلوات الله و سلامه علیهمما - می باشند. آن حجاز که در عهد رسول الله - صلی الله علیه و آله - مسلمانان نیز اطاعت از ایشان نمی کردند و با بیانه هایی به جبهه نمی رفتند، که خداوند تعالی در سوره «توبه» با آیاتی آنها را توبیخ فرموده و وعده عذاب داده است. و آنقدر به ایشان دروغ بستند که به حسب نقل، در منبر به آنان نفرین فرمودند. و آن اهل عراق و کوفه که با امیرالمؤمنین آنقدر بدرفتاری کردند و از اطاعت شر باز زدند که شکایات آن حضرت از آنان در کتب نقل و تاریخ معروف است. و آن مسلمانان عراق و کوفه که با سیدالشهدا - علیه السلام - آن شد که شد. و آنان که در شهادت دست آلوده نکردند، یا گریختند از معركه و یا نشستند تا آن جنایت تاریخ واقع شد. اما امروز می بینیم که ملت ایران از قوای مسلح نظامی و انتظامی و سپاه و بسیج تا قوای مردمی از عشاير و داوطلبان و از قوای در جبهه ها و مردم پشت جبهه ها، با کمال شوق و اشتیاق چه فداکاریها می کنند و چه حماسه ها می آفريندند. و می بینیم که مردم محترم سراسر کشور چه کمکهای ارزنده می کنند. و می بینیم که بازماندگان شهدا و آسیب دیدگان جنگ و متعلقان آنان با چهره های حماسه آفرین و گفتار و کرداری مشتاقانه و اطمینان بخش با ما و شما روبرو می شوند. و اينها همه از عشق و علاقه و ايمان سرشار آنان است به خداوند متعال و اسلام و حيات جاويidan. در صورتی که نه در محضر مبارک رسول اكرم - صلی الله علیه و آله و سلم - هستند، و نه در محضر امام معصوم - صلوات الله علیه. و انگيزه آنان ايمان و اطمینان به غيب است. و اين رمز موفقیت و پیروزی در ابعاد

برتری ملت ایران
در عصر حاضر
نسبت به ملت
حجاز در عصر
رسول الله

مختلف است. و اسلام باید افتخار کند که چنین فرزندانی تربیت نموده، و ما همه مفتخریم که در چنین عصری و در پیشگاه چنین ملتی می‌باشیم. (۲۹۰)

۶۸/۳/۱۵

* * *

اسلامخواهی

شما ملت بزرگ ایران با تعطیل کارهای خود و تحمل ضرر و زحمت، به پشتیبانی از روحانیت و اسلام، ثابت کردید که به احکام خدای تعالی و به مقام مقدس روحانیت وفادار هستید؛ و از کسانی که برخلاف قوانین اسلام می‌خواهند قدمهایی بردارند، تا سرحد امکان اظهار تنفر می‌کنید. (۲۹۱)

۴۲/۱/۱۶

وفاداری به احکام
و قوانین اسلام

در این نهضتی که شما ملت ایران - زن و مرد - همه قائم به آن هستید، این نهضت برای خداست. می‌خواهید که طاغوت را از بین ببرید، می‌خواهید که کسانی که ملت شما را تضعیف کرده‌اند و ملت شما را در تحت اختناق و فشار و چپاول درآورده‌اند نجات بدهید، می‌خواهید که حکومت خدا را در ایران ایجاد کنید، چه شکست بخورید و چه شکست بدهید پیروز هستید. (۲۹۲)

۵۷/۱۱/۱۹

هدف نهضت
استقرار حکومت
خدا

* * *

۱۶۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

شما می‌بینید که الان از مرکز تا هر جا بروید، تمام مملکت با هم،
یک مطلب، یک شعار دارند؛ یک شعار، آن هم شعار اسلامی.
شعار اینکه رژیم را ما نمی‌خواهیم، سلطنت این سلسله را
نمی‌خواهیم، و حکومت اسلامی می‌خواهیم، حکومت عدل
اسلامی می‌خواهیم. (۲۹۳)

حکومت عدل
اسلامی خواسته
ملت

۵۷/۱۱/۱۹

* * *

اینجا این مسائل نبود. مسئله، اسلام بود، و مردم روی عقاید
اسلامی خودشان با آن شور و ش忿 رفتند و رأی دادند. از سی و
پنج میلیون جمعیت، بیست میلیون بیشتر رأی موافق دادند. این هم
سابقه در دنیا ندارد، که آنقدری که می‌شد رأی بدنهند رأی
داده‌اند. و از آن طرف، بچه‌های اینقدری که به حسب قانون که
درست کرده بودند که رأی نباید بدeneند، اینها ناراحت بودند! پیش
من بعضی از آنها آمدند و ناراحتی می‌کردند؛ و یک عده‌ای اجتماع
کردند در آن حیاط، از همین بچه‌ها، و اظهار ناراحتی از اینکه چرا
به ما اجازه رأی ندادند. اینها یک مسائلی است که نظیر ندارد در
دنیا. و این برای همین است که مسئله اسلامی است؛ و نظیر ندارد
در دنیا. (۲۹۴)

رأی دادن مردم بر
اساس عقاید
اسلامی

۵۸/۲/۲۳

* * *

آن روحیه قوی ملت، که در اثر همین تبعیت از اسلام و توجه به
اینکه ما اسلام را می‌خواهیم یک ملت مسلم توجه کردند به یک
نقشه و آن این است که ما جمهوری اسلامی می‌خواهیم، ما سلسله

روحیه
اسلامخواهی در
ملت

پهلوی را نمی خواهیم. (۲۹۵)

۵۸/۲/۳۰

* * *

اسلام را مردم می خواهند.

اگر ما اسلام نداشتیم آن هم همان معانی سابق بود. مردم برای جهات دیگری غیر اسلام نمی روند خون خودشان را بریزند. (۲۹۶)

اسلامخواهی مردم

۵۸/۳/۸

* * *

نهضت ایران نهضتی بود که خدای تبارک و تعالی در آن نقش داشت و مردم به عنوان جمهوری اسلامی، به عنوان اسلام، به عنوان احکام اسلام، در خیابانها ریختند و همه گفتند ما این رژیم را نمی خواهیم؛ و حکومت عدل اسلامی و جمهوری اسلامی می خواهیم. آن چیزی که انگیزه این ملت بود، انگیزه همه قشرها، إلّا بعضیها. زنها در خیابانها ریختند؛ مردها در خیابانها ریختند؛ بچه ها آمدند. (۲۹۷)

اسلام انگیزه
نهضت

۵۸/۳/۱۶

* * *

ملت ما که به خیابانها ریختند، به پشت باهم رفتند، شب و روز زحمت کشیدند، جوانهایشان را دادند، خونشان را دادند، این برای اسلام بود. اگر اسلام نبود، همچو کاری نمی کردند. (۲۹۸)

فداکاری و
خوندادن مردم
برای اسلام

۵۸/۳/۲۸

۱۶۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اسلام فریاد همه
ملت

اگر اسلام نباشد که دیگر جمهوری اسلام معنا ندارد. ما همه فریادمان و همه ملتمنان فریادشان این بود که ما اسلام را می خواهیم. (۲۹۹)

۵۸/۷/۲۹

* * *

ملت خواهان
تحقیق احکام اسلام

جمهوری اسلامی که ملت ما می خواهد این است که محتوای این جمهوری احکام اسلام باشد و تمام مملکت روی احکام اسلامی اداره بشود، و آنچه که خدای تبارک و تعالیٰ فرموده است به وسیله پیغمبر اکرم و به ما رسیده است به وسیله ائمه اطهار آنها باید تحقق پیدا بکند. (۳۰۰)

۵۸/۸/۱

* * *

مجاهدت و
فداکاری ملت برای
پیشبرد اسلام

ملت ما به صورت مجاهدین صدر اسلام درآمدند. همان طور که در صدر اسلام در رکاب رسول الله و امیرالمؤمنین، -سلام الله عليه- عده کثیری از فرزندان اسلام از دست رفتند، لکن اسلام را حفظ کردند. امروز هم که ما در یک موقعیتی واقع هستیم که اسلام روبروی کفر ایستاده است و احتیاج به فداکاری دارد، ملت ما بحمد الله مردانه ایستاده و فداکاری می کند. نه مردها، زنها، و نه زنها و مردها، بچه ها همه ایستاده اند و اسلام عزیز را می خواهند که به پیش ببرند. (۳۰۱)

۵۸/۱۰/۱۱

* * *

از مرکز تا سرحدات، هر جا می‌رفتید، حتی بچه‌های کوچک،
صدایشان بلند بود که ما اسلام را می‌خواهیم، جمهوری اسلامی
را می‌خواهیم. مریضهایی که در بستر و در بیمارستان بودند هم
همین منطق را داشتند. جوانها هم همین منطق را. دانشگاه و
مدرسه هم همین منطق و زنها و مردها هم منطقشان همین
بود. (۳۰۲)

اسلامخواهی منطق

همه اقسام

۵۹/۵/۱۸

* * *

این ملتی که از اول قیامش برای اسلام بود، برای قرآن بود، این
ملتی که در طول چندین سال، تقریباً دو دهه و اخیراً چند سال،
آن قدر زحمت کشیدند، آن قدر تحمل بیلیات کردند، و آن قدر
جوان دادند و آن قدر خانمانشان به باد فنا رفت، اینها با صراحة
گفتند که ما جمهوری اسلامی می‌خواهیم. جمهوری اسلامی
معناش این است که رژیم، رژیم اسلامی باشد؛ حکومت،
حکومت اسلامی باشد، و قوانین، قوانین اسلامی. (۳۰۳)

قیام ملت برای
اسلام

۶۰/۳/۲۵

* * *

به خیال اینکه با اینطور توطئه‌ها می‌توانند ملتی [را] که برای خدا و
اسلام قیام کرده است، [سست کنند]. این ملت تا اسلام هست،
به جای خودش ایستاده است و خدمت می‌کند. این ملت برای دنیا
قیام نکرده است که اگر جوانش گرفته شد، رو برگرداند. این ملت
قیامش نظیر قیام انبیا و قیام ائمه هدی است، نظیر قیام حضرت
ابی عبدالله سیدالشهداست. ملتی که انگیزه قیامش اسلام و ایمان

اسلام و ایمان
انگیزه قیام ملت

۱۷۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

است، به اینطور امور سرد و سست نمی‌شود. همه قدرتهای عالم
هم که بر ضدش قیام بکنند و قیام کرده‌اند، اینها را از مقصد
خودشان و انگیزه خودشان بر نخواهد گرداند. (۳۰۴)

۶۰/۷/۲۶

* * *

شما آن در هر جای این کشور که بروید، می‌بینید که توجه
عمومی مردم، توجه توده‌های مردم به اسلام است. و هر گرفتاری
که برای دولت پیش بباید، برای ارگانهایی که در دولت هستند،
برای ارتش پیش بباید، برای پاسدارها پیش بباید، برای کمیته‌ها
پیش بباید و برای سایر رزمندگان، مردم به دنبال آنها و به حمایت
آنها مهیا هستند و عمل می‌کنند. (۳۰۵)

۶۱/۹/۱۱

توجه توده‌های
مردم به اسلام

* * *

بیداری و رشد دینی و سیاسی

ملت ایران را باید ما از آن تشکر کنیم. ملت بیداری است، ملت
هوشیار و مقاومی است در مقابل ظلم. در عین حالی که این همه
ظلم می‌بیند، این همه کشته می‌دهد، در عین حال، مقاومت
می‌کند، ایستادگی می‌کند. و این ایستادگی به نتیجه خواهد رسید.
هیچ اشکالی نیست که بعد از اینکه ملت‌ها بیدار شدند و بعد از آنکه
حتی زنها قیام کردند بر ضد دولت و بر ضد این جباران، یک
همچو ملتی پیروز می‌شوند ان شاء الله. (۳۰۶)

اوخر دی ۵۶

بیداری، هوشیاری
و مقاومت ملت در
مقابل ظلم

ملت بیدار شده. آقا، مردم بیدار شدند؛ اگر مردم بیدار نبودند که بازارها را این جور نمی‌بستند. روز جمعه، روز پنجم شنبه - از قراری که هم نقل شده است و هم مقامات اطلاعات رسمی اطلاع داده‌اند - بازار تهران اعتراضًی تعطیل شده. و مسئله تعطیل بازار تهران یک امر عادی نیست، یک امر خلاف عادت است. هیچ کس نمی‌تواند این کار را بکند. این احساسات و بیداری ملت است که این کار را انجام داده. (۳۰۷)

احساسات و
بیداری مردم

اوآخر دی ۵۶

* * *

نام بزرگ ملت ایران در عالم به رشد سیاسی ثبت شد. نام بزرگ قم در بین ملت ایران به رشد سیاسی و فعالیت و جانفشنانی در تاریخ ثبت شد. نام بزرگ «چهارمردان» در فداکاری و جان‌ثاری در تاریخ عالم ثبت شد. نام بزرگ بانوان ایران ثبت شد. نام بزرگ بانوان قم ثبت شد. نام بزرگ بانوان «چهارمردان» ثبت شد. بانوان قم و بانوان «چهارمردان»، پیش رو این نهضت اسلامی بودند؛ رشد سیاسی خودشان را اثبات کردند؛ نهضت را راهنمایی کردند. (۳۰۸)

رشد سیاسی ملت
ایران

۵۸/۲/۵

* * *

در مدت کمتر از دو سال یک تحول پیدا شد که تمام قشرهای ملت افکار سیاسی پیدا کردند. مجالسی که صرف می‌شد در اموری که بیهوده بود، حالا صرف می‌شود در اموری که سرنوشت ساز است. (۳۰۹)

رشد افکار سیاسی
در تمام اقشار ملت

۵۸/۴/۳۰

۱۷۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

و عمدۀ امید این است که یک ملت آن بیداری پیدا کرده. ملت ما یک هوشیاری پیدا کرده که حالا در هر جای مملکت شما بروید، هر جا که بروید، می‌بینید مردم روشن هستند؛ مردم تکلیف‌شان را می‌فهمند چیست. و این خیلی امیدواری برای ما دارد که دیگر قیام مردم به شخص و به این و به آن ندارد. (۳۱۰)

۵۸/۷/۶

* * *

این وضع ملت ماست. مقایسه باید کرد بین این ملت، قبل از این نهضت و حالا؛ مقایسه سی سال پیش از این با حالا که ملت ما تا چه حدود رشد سیاسی کرده؛ رشد دینی، سیاسی - دینی. آن وقت به آن وضع بود که برای هیچ امری دخالت برای خودش قائل نبود. (۳۱۱)

رشد سیاسی - دینی
ملت

۵۷/۸/۱۰

* * *

توده‌های مردم که قبل از نهضت عظیم اسلامی، نظام شاهنشاهی را مظہر ملیت و مدار عظمت کشور می‌دانست و فرمان شاه را مطاع و متبع، و از جرافگوییهای شاهان و گویندگان درباری و مدیحه سرایی آنان، کشور را در سایه رهبری شاه مترقی و پیشرفتۀ تا دروازۀ تمدن بزرگ می‌پنداشت و استقلال مملکت را در زیر پرچم شاهنشاهی، بیمه شده به حساب می‌آورد، با یک جهش و شناخت همگانی، تمام پایه‌ها و کنگره‌های این قصر خیالی ناگهان فرو ریخت. (۳۱۲)

شناخت همگانی و
جهش توده‌های
مردم

۵۷/۸/۱۱

مردمی هستند که ایستاده‌اند می‌گویند ما حقمان را می‌خواهیم، ما می‌خواهیم آزاد باشیم، ما می‌خواهیم زیردست مستشارهای امریکایی نباشیم. این رشد ملت ماست؛ ملت ما یک رشدی کرده است که دیگر نمی‌خواهد این مسائل را و نخواهد دیگر ان شاء الله شد این مسائل). (۳۱۳)

رشد ملت در
حق طلبی و
آزادی‌خواهی

۵۷/۸/۱۶

* * *

ملت که اکنون رشد پیدا کرده و خیانتها و جنایتها بیکار در این پنجاه سال در ایران شده ملاحظه کرده است، خدوعه‌ها را نمی‌پذیرد. و اینکه ما نپذیرفتیم، برای اینکه ملت نمی‌پذیرد ما هم نمی‌پذیریم، و تمام اینها خدوعه است. (۳۱۴)

رشد ملت در
نپذیرفتن خدوعه‌ها

۵۷/۸/۱۹

* * *

سؤال: [در چه هنگام و در چه شرایطی برای نخستین بار در خود احساس این رسالت سیاسی را فرموده‌اید؟ و چرا توده‌های ایرانی را بلافاصله پس از حادث سال ۱۹۶۳ - از همان هنگام که جنابعالی رهبر خلقی بودید - بسیج نفرمودید؟]

آگاهی ملت

جواب: ما از اول برای اینکه مخالفت با رژیم داشته باشیم، چون رژیم را قانونی نمی‌دانستیم، در صدد بودیم و لکن بتدریج ملت بیدار شد. یک امری نبود که بتوان در همان اوایل این کار را انجام داد. در این مدت کم کم مردم بیدار شدند و از یک سال و نیم قبل به این طرف، این آگاهی به اوج خود رسید و متنه‌ی به این مسائل شد. (۳۱۵)

۵۷/۱۰/۲۶

۱۷۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

یکی هم که از این بالاتر است و باید بگوییم بی سابقه است در دنیا، شاید بی سابقه باشد، این آرامشی که در اخذ آرا شد، که مردم، ملت ما ثابت کردند رشد خودشان را، و با این اثبات رشد، دست رد به سینه اشخاصی که، دولتها بیایی که باز طمع دارند به ایران زدند. و من امیدوارم که بعد از این هم ملت خودش زنده باشد، و ابدآ خوف از اینکه شخصی برود شخصی بیاید، ابدآ نیست. ملت بحمدالله روشن شده است؛ ملت بحمدالله بیدار شده است؛ ملت بیدار را با رفتن اشخاص هیچ نمی شود عقب راند. البته در بعضی از رادیوها مسائلی گفته اند، لکن این دلشادیها برای آنها اثری ندارد.

ملت ما امروز اتکا به هیچ کس ندارد جز به خدای تبارک و تعالی. (۳۱۶)

۵۸/۱۱/۹

* * *

من با کمال مباحثات از رشد سیاسی و تعهد اسلامی ملت شریف ایران تشکر می کنم که در همه پرسیهای گذشته، خصوصاً در انتخاب رئیس جمهور، در اخلاق اسلامی و تعالی روحی، گوی سبقت را ریودند و ثابت کردند که انقلاب اسلامی بزرگ ما قبل از آنکه انقلاب سیاسی و اجتماعی باشد، یک انقلاب معنوی روحانی است. من در ایام آخر عمر با امیدواری کامل و سرافرازی از نبوغ شما به سوی دار رحمت حق کوچ می کنم. سرافرازی و مباحثات آنگاه به حد کمال خواهد رسید که در انتخابات مجلس شورای اسلامی، چون انتخابات ریاست جمهوری کمال رشد انسانی - اسلامی خود را نشان دهید. (۳۱۷)

مباحثات به رشد
سیاسی و تعهد
اسلامی ملت

۵۸/۱۱/۲۳

اگر ملت ما در این طول مدت این بیست، سی سال، از بیست سال به این طرف باز همان بودند که از پاسبان می‌ترسیدند، اگر یک وقتی می‌خواستند به کلانتری بروند خوفشان بود که بروند، از اسم شاه کذا می‌ترسیدند، اگر اینها همانها بودند، نمی‌توانستند قیام کنند و این واقعه را، این واقعه اعجازآمیز را به وجود بیاورند. اول بیدار شدند. با نطق ناطقین، نویسندهایان، بیدار شدند. یعنی نویسندهایان متعهد. بعد که بیدار شدند اراده کردند. خواستند. دنبال اراده و خواست قیام حاصل شد. و دیدید که چیزی که ملت خواست متحقق می‌شود. (۳۱۸)

بیداری و اراده
ملت

۵۹/۱۰/۲۹

* * *

مردم دیگر سربسته و در بسته تسلیم کسی نمی‌شوند، مردم هر یکیشان نظر دارند. شما می‌بینید که وقتی که در تلویزیون نظرخواهی می‌کنند از افراد، از زن، از مرد، از جوان، از پیر، همه نظر می‌دهند، این طور نیست که بی‌تفاوت باشند. اگر هر یک ما تخطی کنیم از آن خواستی که ملت دارد و آن خواستش اسلام است و احکام اسلام، اگر هر یک از ما تخطی کنیم علاوه بر آنکه در محضر خدای تبارک و تعالی در آن روزی که همه وارد می‌شوند و حساب است در کار، جوابی نداریم، همین مردم هم در همین جا به حساب می‌رسند. (۳۱۹)

حق اظهارنظر و
عدم بی‌تفاوتی
مردم

۶۰/۵/۱۱

* * *

ملت ما امروز بیدارند و همه اشخاصی هستند که برای کشور

۱۷۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

خودشان و ملت خودشان حاضرند برای هر خدمت و هر
فداکاری؛ مثل یک رژیمی نیست که اگر آن سر کردہاش از بین
برود، یک وقتی به هم بخورد اوضاع. آن مال آنهایی است که
-رژیمهایی است که - ملت با آنها نیست. (۳۲۰)

۶۰/۵/۲۷

بیداری و همکاری
ملت برای کشور

ملت ما یک ملت آگاه متعهد اسلامی هستند که دیگر امکان ندارد
از تبلیغات سوئی که در همه کشورهای خارجی و مخالف با اسلام
انجام می‌گیرد در این ملت اثر بکند. و من امیدوارم که در ملتهای
دیگر هم این تبلیغات سوء اثر نکند. (۳۲۱)

۶۰/۶/۱۰

آگاهی و تعهد
اسلامی ملت

امروز روزی است که همه ما مسائل را فهمیده‌ایم، مردم هم
فهمیده‌اند؛ یعنی، به برکت این انقلاب اسلامی دید سیاسی رعیتها
هم بالا رفته است؛ الان دید سیاسی در آنها، آنهایی که اصلاً داخل
در این مسائل نبودند، آنها الان داخل مسائل هستند و همه
قشرهای ملت مسائل را می‌فهمند امروز، و رو به رشد هستند. زنها
که بکلی خارج بودند از همه چیز جامعه، هرگز حتی نمی‌توانستند
راه پیدا بکنند، بحمدالله در این سالهای اخیر، آنها هم وارد شدند و
به طور شایسته با حفظ موازین شرعی وارد شدند و خودشان
کلاس‌هایی دارند و - عرض کنم - تبلیغات دارند. (۳۲۲)

۶۰/۱۰/۲۲

رشد بینش سیاسی
در همه اشار
جامعه

* * *

ایران خیال کردید اول این طوری بوده است؟ نخیر، اول این جور نبود. چقدر این ملت رنج کشید، چقدر این ملت جوان داد، چقدر این ملت همه چیز خودش را فدا کرد و حالا هم دارد می‌کند، این برای این است که این ملت بیدار شد، یک قدم برداشت برای خدا، خدای تبارک و تعالی عنایت کرد.(۳۲۳)

فداکاری در راه خدا
نتیجه بیداری ملت

۶۴/۱۱/۲۲

* * *

باید مردم را برای انتخابات آزاد گذاریم، و نباید کاری بکنیم که فردی بر مردم تحمیل شود. بحمدالله مردم ما دارای رشد دینی و سیاسی مطلوب می‌باشند، و خود افراد متدين و درد مستضعفان چشیده و آگاه به مسائل دینی - سیاسی و همگام با محرومین را انتخاب خواهند کرد. و در چنین اوضاعی هیچ فرد و گروهی و هیچ نهاد و سازمان و حزب و دفتر و تجمعی نمی‌تواند در حوزه انتخابات دیگران دخالت نماید، و برای غیر حوزه خود فرد یا افرادی را کاندیدا نموده و از آنان تبلیغ نماید.(۳۲۴)

رشد دینی و
سیاسی مطلوب در
مردم

۶۶/۴/۱۰

* * *

حضور مصمم در همه صحنه‌ها

می‌خواهند ملت غیور ایران را خسته کنند تا دست از نهضت اسلامی خود بردارند و میدان را برای چپاولها و خیانتها بازگذارند؛ غافل از آنکه ملت شجاع و بیدار و بپاخته است، تا سرنگونی این رژیم فاسد و قطع دست اجانب غارتگر از خزاین

خستگی ناپذیر
بودن ملت در
نهضت

۱۷۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ملت، آرامش‌دنی نیست. (۳۲۵)

۵۷/۸/۴

* * *

ملت ایران تصمیم گرفته است که خود را از چنگال استعمار و استبداد نجات دهد و مستقل و آزاد باشد؛ و سیاستهای خود را بر این دو پایه نیز طرح ریزی می‌کند و برای او مهم نیست که چه کسی این سیاستها را می‌پسندد و یا نمی‌پسندد. (۳۲۶)

ملت ایران مصمم
به کسب استقلال و
آزادی

۵۷/۱۰/۱۸

* * *

ما از کودتای نظامی هیچ ترسی نداریم؛ برای اینکه ملت ایران مهیاست تا آخرین نفس به قیام و نهضت خود ادامه دهد. ملت ایران تا پیروزی نهایی را به دست نیاورد، دست از نهضت خود برنمی‌دارد. (۳۲۷)

ادامه نهضت تا
پیروزی نهایی

۵۷/۱۱/۹

* * *

آنان بدانند که به خواست خدای توانا ملت ما با رفتن اشخاص بزرگ در مبارزه علیه فساد و استبداد و استعمار مصممتر می‌شوند. ملت ما راه خود را یافته و در قطع ریشه‌های گندیده رژیم سابق و طرفداران منحوس آن از پای نمی‌نشیند. (۳۲۸)

تصمیم تر شدن
مردم در ادامه راه

۵۸/۲/۱۱

* * *

اراده مصمم ملت

با این اراده مصمم که ملت ما دارد، و با آن اراده‌ای که سد بزرگ رژیم منحوس را در هم شکست، این پشه‌های ضعیف نمی‌توانند خودنمایی کنند. ملت ما از ترور نمی‌ترسد. ملت ما شهادت را فوز عظیم می‌داند. (۳۲۹)

۵۸/۲/۲۱

* * *

حضور مصمم
ملت در حفظ
اسلام

دشمنان کوردل این کشور بدانند که با توطئه‌ها و شیطنتها نخواهند توانست کشور اسلامی را آسیب رسانند. و ملت ما تا پای جان در خدمت به اسلام حاضر، و در پشتیبانی از نهادهای اسلامی مصمم هستند. (۳۳۰)

۵۹/۵/۲۵

* * *

حضور ملت در
صحنه جنگ

اما امروز تمام ملت ما، نه فقط جوانها و آنهايي که در جبهه‌ها هستند، بلکه پيرمردها و پيرزنها و دختر و بچه‌های نابالغ در صحنه گرفتاريها و در صحنه جنگ حاضرند و همه خود را در جبهه می‌بینند. (۳۳۱)

۵۹/۱۲/۲۸

* * *

حضور سراسري
ملت در صحنه

سرتاسر ايران ملتی است که همان طور که در اول نهضت، حاضر در صحنه بودند و با حضور خودشان بيمه کردند اين کشور را و اسلام را، آن هم در سرتاسر کشور همه حضور دارند در صحنه. (۳۳۲)

۶۰/۱/۲۲

۱۸۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

ملت امروز یکپارچه در صحنه است و مراقب؛ مراقب توطئه‌ها؛
مراقب تبهکاریها. و به مجرد اینکه احساس کند گروهی، یا
اشخاصی، بر خلاف آن مسیری که ملت دارد، که آن مسیر
انسانیت و مسیر حق است و مسیر جهاد برای ایمان و عقیده است،
به مجرد احساس مخالفت اشخاص یا گروهها با این راه، خود
ملت، بدون اینکه احتیاج به این داشته باشد که کسانی ملت را
دعوت بکند یا تجهیز بکند، خود ملت مجهز است. و تمام ملت،
حضور یکپارچه

چه نیروهای مسلح، ارتش و ژاندارمری و شهربانی و بسیج و
پاسداران و نیروهای ملی و چه سایر قشرها، که آنها هم قوای
ملت در برابر

پاسداران و نیروهای ملی و چه سایر قشرها، که آنها هم قوای
توطئه‌ها و

مسلح به ایمان هستند، اینها همه در صحنه حاضرند، و ناظر اعمال
تبهکاریها

اشخاص و ناظر اعمال گروهها و جبهه‌ها هستند؛ و خودشان
جوابگوی همه چیزهایی که بر ضد این انقلاب می‌خواهد شکل
بگیرد هستند و بحمد الله احتیاج به اینکه کسی آنها را بسیج کند
ندارند. یک همچو ملتی است که پیروزی نهایی را به دست
می‌آورد؛ و هرچه شهید در این راه پیروزی می‌دهد مصمم‌تر
می‌شود و خستگی ناپذیر است. (۳۳۳)

۶۰/۴/۱

* * *

این ملت سرتاسر کشور الان در [صحنه‌اند]. الان در تمام کشور در
صحنه، مردم موجودند و با مشتهای گره کرده ایستاده‌اند در مقابل
شما. ملتی که جوانش هر دو پایش را از دست داده و او را
خواباندند و آوردند پیش من، مع ذلک، می‌گوید که دعا کنید که من
شهید بشوم، ملتی که مادر شهید می‌آید و می‌گوید من اولاد
دیگری هم دارم و برای شهادت حاضرم بدhem، ملتی که جوانهای

ایستادگی و عدم
کناره‌گیری ملت
از صحنه

او در جبهه‌ها نماز شب می‌خواند و جهاد فی سبیل الله می‌کند و این جهاد را برای خودش فخر می‌داند و زندگی ننگین فرصت طلبی و راحت طلبی را به کنار زده است و شب و روز خودش را در سنگر با آن هوای گرم و با آن بی‌آبی و با آن شدت می‌گذراند و پیشروی می‌کند، با کشتن من و امثال من کنار می‌رود این ملت؟ (۳۳۴)

۶۰/۴/۸

* * *

ایران یکی از ویژگیهای بزرگش این است که الآن ما یک دولتی و یک ملتی جدای از هم نداریم. یک ارتشی و یک ملتی و یک دولتی جدای از هم نداریم. ملت با ارتش، با دولت، همگام است و مشکلات اگر برای دولت پیش بیاید، اگر برای ارتش پیش بیاید، برای هر جهتی، برای یک طرف مملکت مثل زلزله - مثلاً - پیش بیاید، خود این مردم بهتر از دولت مشغول می‌شوند به فعالیت. چنانچه در کرمان این زلزله‌ای که پیش آمد، ما دیدیم که با فعالیت حضرت آقای صدوqi و توجه مردم، بسیاری از مشکلات رفع شد. و من الآن هم امید این معنا را دارم که چون مردم حاضر در صحنه هستند، مشکلات برطرف بشود. البته مسئله پاکسازی ادارات در دست اجراست. (۳۳۵)

۶۰/۹/۱۰

همگام بون ملت با
دولت در رفع
مشکلات

در پی پیروزی عظیم رزم‌مندگان پرتawan اسلام و آزادی خرمشهر، شهر لاله‌های خونین، مردم عزیز و مهربان و ایثارگر کشورمان و

* * *

۱۸۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

حضور دائمی و
خستگی ناپذیر
مردم در بازسازی
کشور

علمای اعلام و ائمه محترم جمعه و جماعت در شهرستانهای مختلف باتلگرافهای بسیار آمادگی خود را جهت بازسازی مناطق ویران شده اعلام و مراتب ایثار و فدایکاری خویش رادر این امر مهم و انسانی ابلاغ کردند. و براستی این حضور دائمی و خستگی ناپذیر در صحنه، و آمادگی و فدایکاریهای خالصانه مردم دلیر ما برای هر مسلمانی غرورانگیز و برای جهانیان اعجاب‌آمیز است و می‌توان گفت این هم یکی از الطاف الهی و برکات جنگ است که اینچنین مردم را به هم نزدیک و مهربان نموده و در غم و شادی یکدیگر شریک ساخته است. (۳۳۶)

۶۱/۳/۱۲

* * *

ایستادگی در مقابل
پیشامدها

ما بحمد الله، در جبهه داخل پیروز هستیم و رزم‌مندگان ما از همه طبقاتی که بودند، چه نیروی دریایی که امروز بعضی از آنها در اینجا تشریف دارند و خدا حفظشان کند و چه نیروی زمینی و چه نیروی هوایی و چه سایر قوای مسلح مثل سپاه پاسداران و دیگران، در صحنه‌اند و ایستاده‌اند در مقابل هر پیشامدی. کشور ما که سرمایه‌های بزرگ خود که عبارت از جوانهاشان باشد، در طبق اخلاص گذاشته‌اند و برای اسلام، برای دین خدای تبارک و تعالیٰ جهاد می‌کنند. برای هر پیشامدی که برای مسلمین می‌شود، اینها در صحنه‌اند. (۳۳۷)

۶۱/۳/۲۳

* * *

ملت از قبل از انقلاب و وقتی که شروع کرد به نهضت و بعد از

انقلاب تا حالا، توده‌ها آنطور در صحنه هستند که انسان متحیر می‌شود. شما ببینید که در همین مجلس خبرگان، که آخر چیزی بود که از مردم خواستند، خوب در اینجا هم بیش از چند میلیون رأی دادند.

در زمان سابق، وقتی که با آن فشارها یک چیزی می‌خواستند بکنند، شش میلیون - به قول خودشان آن هم کاری که می‌خواستند بکنند - رأی گرفتند. هیاهو بلند کردند که ملت رأی داده. در صورتی که آن شش میلیون هم حالا چقدرش تقلب بوده ما کار نداریم، اما آن شش میلیون هم از بستگان خودشان و آن فشارهایی که آوردند روی مردم و خوفی که ایجاد کردند بر مردم [بود]. [اینجا همه آقایان می‌دانند، همه ملت می‌دانند. خارج هرچی می‌خواهند بگویند، ملت می‌داند که فشار هیچ نبود.] (۳۳۸)

۶۱/۱۰/۱

* * *

تبریک و تهنیت بی‌پایان خود را نسبت به ملت شریف و متعهد ایران عرض می‌کنم که از ابتدای نهضت تا انقلاب عظیم اسلامی، و از انقلاب تا پیروزی، و از روز پیروزی تا امروز، دلیرانه و سخاوتمندانه در تمام صحنه‌های انقلاب با جان و دل حاضر بوده و هستند، و از حریم اسلام عزیز و کشور خویش دفاع نموده، و بر ما و همه، متّها دارند. و اگر نبود پایمردی آنان، انقلابی نبود و پیروزی به این عظمت نصیب اسلام و کشور اسلامی نمی‌شد... ملت مجاهد متعهد که در طول انقلاب و جنگ تحملی از کمکهای شایان به جبهه‌ها و پشت جبهه‌ها دریغ نکرده است، و یکی از اركان پیروزی، حضور ملت در همه صحنه‌ها خصوصاً

در صحنه بودن
مردم قبل و بعد از
انقلاب

پایمردی و حضور
ملت در صحنه‌های
انقلاب با جان و
دل

۱۸۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

صحنه جنگ است. والحق، این ملت نمونه در پیشگاه خداوند تعالی ارزشی عظیم دارد، و امید و توقع است که برای حفظ اسلام و کشور اسلامی خود بر حجم کمکها افزوده شود که بحمدالله می شود. (۳۳۹)

۶۱/۱۱/۲۲

* * *

الحمد لله خوب در صحنه هستند مردم، خوب‌اند خیلی، بسیار خوب‌اند، لکن باید باقی بمانند در صحنه، اگر بخواهند یک زندگی شرافتمدانه داشته باشند، یعنی آدم باشند. (۳۴۰) صحنه

۶۲/۱۲/۱۳

* * *

در عین حال می‌بینید آن همه تبلیغاتی که عليه ما شده و می‌شود و خواهد شد، در مردم تأثیر چندانی نکرده است. اگر تأثیر کرده بود، آثارش پیدا می‌شد، در حالی که روز قدس نمونه بود و می‌بینید که مردم این گونه در صحنه حاضرند. (۳۴۱)

۶۴/۴/۹

* * *

آیا ملت دلاور ایران در مقابل جنایات متعدد امریکا در خلیج فارس اعم از حمایت نظامی و اطلاعاتی به عراق و حمله به سکوهای نفتی و کشتیها و قایقهای و سرنگونی هواپیمای مسافربری مقاومت نکرده است؟ آیا ملت ایران در جنگ دیپلماسی شرق و غرب علیه خود و ایجاد بازیهای سیاسی مجامع بین‌المللی مقاومت و حضور مردم عامل شکست توطئه‌ها

مقاومت نکرده است؟ آیا ملت شجاع ایران در مقابل جنگ اقتصادی، تبلیغاتی، روانی و حملات ددمنشانه عراق به شهرها و موشکباران مناطق مسکونی و بمبارانهای مکرر شیمیایی عراق در ایران و خلبچه، مقاومت نکرده است؟ آیا ملت عزیز ایران در مقابل توطئه منافقین و لیبرالها و زراندوزی و احتکار سرمایه‌داران و حیله مقدس مآبان مقاومت نکرده است؟ آیا همه این حوادث و جریانات برای ضربه زدن به اصول انقلاب نبوده است؟ که اگر نبود حضور مردم، هر یک از این توطئه‌ها می‌توانست به اصول نظام ضربه بزند. که خدا را سپاس می‌گزاریم که ملت ایران را موفق نمود تا با قامتی استوار به رسالت خود عمل کند و صحنه‌ها را ترک نگوید. (۳۴۲)

۶۷/۴/۲۹

* * *

الگوی ملل مستضعف جهان

شما ملت ایران، و همت و شجاعت شما زبانزد جهانیان و سرمشق آزادیخواهان است. من از این راه دور چشم امید به شما دوخته‌ام و آنچه در قدرت دارم در خدمت به شما که به حق است نثار می‌کنم؛ و صدای آزادیخواهی و استقلال طلبی شما را به گوش جهانیان رسانده و می‌رسانم. و از خداوند تعالی سلامت و عظمت شما ملت نجیب بزرگ را خواهانم. (۳۴۳)

۵۷/۸/۱۴

همت و شجاعت
ملت زبانزد
جهانیان و سرمشق
آزادیخواهان

* * *

۱۸۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

باید مسلمین بیدار بشوند، باید از این خوابی که سیصد سال آنها را خواب کردند هوشیار بشوند؛ اقتدا کنند به ایران که با هیچ - با مشت خالی - بر تانکها و توپها و مسلسلها و قدرتهای بزرگ غلبه اقتداء مسلمین به ایران کرد برای اینکه اتکال به خدا داشت. همه می‌گفتند ما اسلام می‌خواهیم؛ همه فریاد می‌کردند که ما حکومت اسلامی می‌خواهیم. (۳۴۴)

۵۷/۱۲/۱۶

* * *

نهضت ما دارد توسعه پیدا می‌کند، و می‌رود توی ملتها. ملت‌هایی که ببینند که ملت ایران در مقابل یک قدرت بزرگ ایستاده و پیش برده، یک قدرت شیطانی را که همه قدرتها دنبالش بودند یک ملتی ایستاده و ایستادگی کرده و پیش برده، سایر ملت‌ها هم گرفتارند دیگر. آنها هم همین گرفتاریهایی که ما داریم آنها دارند. نهضت ملت ایران الگوی ملت‌های مصر به دست سادات و جاهای دیگر هم به دست دیگران. همه دیگر ملت‌ها مبتلای به دولتهاشان هستند. آنها هم می‌خواهند از زیر این بار بیرون بیابند، وقتی دیدند که ایران قیام کرد و پیش برد، ولو کشته داد اما پیش برد، دیگران هم همین فکر در مغزشان پیدا می‌شود. ملت‌های دیگر هم همین معنا را می‌خواهند. آنها هم همین کار را خواهند کرد. (۳۴۵)

۵۸/۹/۲۸

* * *

ما یک نیم تحولی در مملکتمنان پیش آمد که مردم شبیه شدند تا یک حدودی به آن مردم صدر اسلام. و همه پیروزی ما دنبال این

معنا و این تحول پیش آمد که مردم همان طوری که در صدر اسلام جوانهای مسلمین آرزوی شهادت می‌کردند، در ایران هم این آرزو پیدا شد. و شاید هر روز جوانهایی به ما مراجعه می‌کنند و می‌گویند دعا بکنید که ما شهید بشویم. این تحولی که پیدا شد در ایران، و این وحدت کلمه‌ای که در ایران پیدا شد، و این توجه به اسلام که در ایران پیدا شد، باید یک الگویی باشد از برای همه ملتها. (۳۴۶)

توجه به اسلام در
ایران الگوی همه
ملتها

۵۸/۱۰/۲۰

* * *

امید است انقلاب اسلامی ملت بزرگ ما و پیروزی عظیم آنان بر دشمنان اسلام و مملکت، راهنمایی برای سایر ملل ستمدیده و تحت سلطه قرار گیرد و با اتحاد و همبستگی، شرّ همه سلطه‌گران و بخصوص امریکا این دشمن بزرگ را از خود کوتاه نموده در تحت تعالیم مقدسه اسلام، عظمت از دست رفته خود را بازیابد. (۳۴۷)

انقلاب اسلامی
ایران راهنمای
سایر ملل

۵۹/۱۱/۱۷

* * *

خوب است یک مقدار ملت‌های غیر ایران از ایران سرمشق بگیرند، از این ملت نجیب عزیز ما. خوب است یک قدری از این جوانهایی که در امریکا و در انگلستان و در بلاد غرب هستند و تظاهرات می‌کنند و در مقابل پلیس می‌ایستند و آنها را غل و زنجیر می‌کنند، در حال غل هم فریاد می‌زنند و احراق حق می‌خواهند بکنند، یک قدری ما متنبّه بشویم و ما تعلیم بگیریم از این جوانها که آنها برای

سرمشق گرفتن
ملتها از ملت
نجیب ایران

۱۸۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

اسلام فریاد می‌کنند. و ملت‌ها بی‌طرف هستند، کائن آنها برای اسلام
دارند فریاد می‌کنند و ما اینجا با هم اختلاف می‌کنیم و انصافاً
انصف نیست. (۳۴۸)

۵۹/۵/۱۵

* * *

شما امروز هم و تمام ملت و هم قوای مسلحه - که خداوند
حفظشان کند - و هم نیروی هوایی که از او بیشتر از دیگران تعریف
می‌شود، به پیروزیهای چشمگیر رسیده‌اید. ملت ما کاری کرده
است که تمام دنیا را به تحیر و ادانته است. ملت ما بر بزرگترین
قدرتها عالم غلبه کرده است. دست بزرگترین قدرتها عالم را
از مملکت خودش قطع کرده است. دست دشمنان بشریت را از
کشور خودش قطع کرده است. الگو شده است از برای همه
کشورهای مستضعفین. در عین حالی که این کار را کرده است،
مأموریم ما همه، ملت ما، ارتش ما و سایر قوای مسلح و همه
مستضعفان، مأموریم که در این امری که کردیم، در این پیروزی که
به دست آورديم ما استقامت داشته باشیم، پایداری داشته
باشیم. (۳۴۹)

ملت ایران الگوی

مستضعفین

۵۹/۱۰/۸

* * *

از اینجا باید به همه کشورهای اسلامی تذکر بدhem و اخطار کنم که
شماها در اشتباه هستید؛ شماها که اتكلاتان را از خدا برداشته و به
قدرتها دنیوی مثل شوروی، مثل امریکا، اتكلal پیدا کرده‌اید و
ملتها شما از شما متنفرند و لهذا، اگر یک روز سرنیزه را بردارید،

نابود خواهید شد، شما به خود آبید و این رویه را ترک کنید. شما از ملت ایران و دولت ایران الگو بگیرید. ملت ایران آن آرامش را در کشور ایجاد کرده است و خود آرامش را ایجاد می‌کند، بدون اتكال به یک قدرت دیگری. دولت هم اتكال از سرنیزه را برداشته و اتكال به خدا و به ملت کرده است. از این جهت، هیچ اتفاقی نمی‌افتد از کشته شدن و شهید شدن رئیس‌جمهور یا شهید شدن نخست‌وزیر. اینها برای این است که ما در زیر پرچم مبارک اسلام [هستیم] و اتكال به خدای تبارک و تعالی [داریم] و ملت ما وفادار به اسلام است. ملتهای اسلامی دیگر هم اتكالشان به خدا و اسلام است. (۳۵۰)

توصیه به
کشورهای اسلامی
در الگو گرفتن از
ملت و دولت ایران

۶۰/۷/۱۷

* * *

همه ایران و همه زن و مرد ایران باید بدانند که در مقابل قدرتهاي دنيا ايستاده‌اند و تاکنون هيچ کشوری اينظور عمل نکرده است. هيچ کشوری تاکنون در مقابل تمام قدرتها نايستاده است و هيچ کشوری مورد ظلم به اندازه‌اي که ايران موردهش واقع شده است، نشده‌اند. در عين حالی که کشور اسلامی ايران مورد ظلم ابرقدرتها واقع شده است و از همه اطراف هجوم بر او می‌شود، تبلیغات همه بلندگوهای دنيا تقریباً به ضد اين جمهوری اسلامی است، مع ذلك، چون ملت برای خدا قیام کرده است و برای استقرار احکام اسلام قیام کرده است، در مقابل همه ايستاده است و به پیش رفته است و هيچ انقلابی در دنيا مثل اين انقلاب نبوده است که با ضایعات کم، پیروزیهای چشمگیر و زياد به دست آورده باشد...

۱۹۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

شما ملت مظلوم ایران، که از همه طرف به شما حمله شده است و می‌شود، چه حمله تبلیغاتی و چه حمله تسلیحاتی، در مقابل همه ایستادید و ایستادگی شما هر روز افزون می‌شود، و امیدوارم که هر روز افزونتر بشود. شما در این قرن معجزه کردید. ملت ایران ملت معجزه آسای قرن است. هیچ ملتی در دنیا نمی‌تواند بگوید که ما در مقابل همه قدرتها ایستادیم. در صورتی که قدرتها بزرگ اسلحه‌های محیرالعقول دارند و حتی محمد رضا هم مجهر به تمام سلاحهای مدرن بود، مع ذلک، شما، بچه‌های شما، جوانهای شما، مرد شما، زن شما، آمدن بیرون و با دست خالی در مقابل مسلسلها و تانکها و توپها ایستادند و آنها را شکست دادند. و شما از این به بعد هم همین ملت هستید و از این به بعد هم انگیزه شما همه اسلام است. (۳۵۱)

۶۰/۷/۲۶

* * *

ما ملت ایران که نهضت کردیم و دست ظلم را کوتاه کردیم باید دنبال این مطلب باشیم، و تا آنجایی که دست ظالمان را بکلی از کشور خودمان کوتاه کنیم و با هدایت این نور سایر کشورهای اسلامی و سایر مستضعفان جهان بیدار بشوند و خودشان را از تحت سلطه قدرتها بزرگ خارج کنند. (۳۵۲)

۶۲/۲/۲۱

نهضت ملت ایران
عامل بیداری
کشورهای اسلامی
و مستضعفان

من باید از شما آقایانی^(۱) که حاضر هستید و کسانی که غیر حاضر

---

۱. مسئولین پزشکی کشور.

ملت نمونه

هستند، از تمام اقتدار ملت تشکر کنم که یک ملت نمونه هستند. و
امید است که این ملت نمونه اسباب این بشود که انقلاباتی در
ایران، در دنیا پیدا بشود زیادتر از آنی که الان هست. (۳۵۳)

۶۶/۱/۸

* * *

فهارس

□ فهرست تفصیلی

□ فهرست مأخذ

□ فهرست منابع

فهرست تفصیلی

صفحه	عنوان
	فصل اول: حق حاکمیت مردم در نظام اسلامی
۳	انتخاب کارگزاران نظام و مشروعيت حکومت
۳	تولی امور مسلمین و تشکیل حکومت با آرای اکثریت
۴	تشکیل دولت اسلامی با انتخاب آگاهانه و آزادانه ملت
۴	انتخاب مسئولین توسط مردم
۴	دولت قانونی از مردم و برای مردم
۵	مسئولیت اداره مملکت با انتخاب مردم
۵	اظهارنظر مردم نسبت به دولت
۵	حکومت مستند به آرای ملت
۶	مجلس با نظر مردم
۶	نقش مردم در مجلس مؤسسات و قانون اساسی
۷	حق مردم در تعیین نمایندگان مجلس
۷	حق مردم در عزل وکلا

۱۹۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی(س)

۸	صدق عینی دموکراسی
۸	هر چه آرا زیادتر، مسئولیت زیادتر
۹	حکومت از خود مردم
۹	دولت و مردم
۹	تنفیذ رأی ملت
۱۰	مردمی بودن مسئولان
۱۰	مسئولین حکومت در میان مردم
۱۰	جدا نبودن حکومت از مردم
۱۱	معاشرت سرداران اسلام با مردم
۱۲	نهادهای مردمی
۱۳	چهره‌های مردمی با مقاصد ملی و اسلامی
۱۴	وزرا توده مردم
۱۴	رئیس جمهور هم یکی از افراد ملت
۱۴	افراد در رأس حکومت، از خود مردم
۱۵	تحقیق مردمی بودن مسئولان در ایران
۱۵	مردمی بودن متصدیان امور مانع از آسیب‌پذیری جمهوری اسلامی
۱۶	دولت رفیق مردم
۱۶	ساده‌زیستی کارگزاران نظام
۱۸	نزدیکی و ارتباط با مردم
۱۸	الگوی دولت مردمی
۱۸	حشر و نشر با مستمندان
۱۹	امکان تصمیم‌گیری و مشارکت در اداره امور حکومت
۱۹	احترام به آرای عمومی و آزادی احزاب
۲۰	حکومت متکی به آرای عمومی ملت
۲۰	اداره دولت تابع آرای مردم

۱۹۷ فهرست تفصیلی □

۲۱	تعیین شکل و نوع حکومت از حقوق اولیه هر ملت
۲۱	انتخاب نوع حکومت دلخواه از سوی مردم
۲۱	تعیین نظام سیاسی با آرای خود مردم
۲۲	جمهوری اسلامی انتخاب ملت
۲۳	جمهوری اسلامی خواست اکثریت قاطع ملت مسلمان
۲۳	جمهوری اسلامی متکی به آرای ملت
۲۴	حکومت متکی به آرای مردم و قانون اسلام
۲۴	جمهوریت و اسلامیت حکومت
۲۵	مجلس متکی به آرای عمومی
۲۵	رجوع به آرای عمومی
۲۷	رأی ملت به شیوه راهپیمایی
۲۷	دموکراسی حقیقی در دولت اسلامی
۲۷	مشورت زمامداران با نمایندگان ملت در تصمیم‌گیریها
۲۸	آزادی در دادن رأی
۲۹	قبولیت مطبوعات با نظر مردم
۲۹	همه‌پرسی نهایی
۳۰	حکومت ملی
۳۰	میزان، خود مردمند
۳۱	اظهارنظر همه قشرها نسبت به قانون اساسی
۳۲	قانون اساسی در اختیار مردم
۳۲	اسلام خواسته ملت
۳۳	اداره مملکت به دست خود مردم
۳۴	اختیار دست ملت است، نه یک عده قللر
۳۴	دموکراسی دو آتشه
۳۴	تصمیم‌گیری و دخالت مردم در جریانات سیاسی

۱۹۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی(س)

۳۵	تحقیق خواسته‌های ملت
۳۵	عدم جواز تخلف از حکم ملت
۳۵	میزان، آرای ملت است
۳۶	آزادی مردم در انتخابات
۳۷	انحصاری نبودن انتخابات
۳۷	فرمایشی نبودن انتخابات
۳۸	مشارکت مردمی
۳۹	مشارکت مردم در همه امور
۴۰	حق اظهارنظر مردم
۴۰	حکومت در خدمت مردم
۴۰	دولت خدمتگزار مردم
۴۱	عمل در جهت منافع مردم
۴۱	دولت در خدمت ملت
۴۱	حکومتها خدمتگزار ملتها
۴۲	رسانه‌ها در مسیر ملت
۴۲	خبرخواهی و خدمتگزاری دولت موجب رضای خدا و ملت
۴۳	احساس ملت نسبت به خدمتگزاری دولت
۴۳	عمل به خواست مردم
۴۳	تفاهم دولت با مردم
۴۴	عدم اظهارنظر برخلاف مسیر ملت
۴۵	عدم تحمیل بر ملت
۴۵	دولت تابع ملت
۴۶	حکومت برای خدمت به مردم است نه سرکوب مردم
۴۶	عدم مسامحه دولت در رسیدگی به محرومین
۴۷	دولت برای خدمت آمده است

۱۹۹ فهرست تفصیلی □

۴۷	حکومت بر قلوب، نه بر ابدان
۴۸	شرافت ما خدمت به خلق خدا
۴۸	توجه به خواستهای ملت
۴۹	قدرتانی و خدمت به ولی نعمت
۴۹	همه خدمتگزار و اجیر مردم
۴۹	حسن رفتار با مردم
۵۰	خدمت به مردم، خدمت به اسلام
۵۲	خدمت متقابل دولت و ملت
۵۲	محرومین و زاغه‌نشینان در صف مقدم جامعه
۵۳	خدمت به زاغه‌نشینان
۵۳	مهم خدمت‌کردن است
۵۴	دلسوزی دولت نسبت به محرومین
۵۴	هدف خدمت است، نه پست و مقام
۵۵	خدمت از مرحله شعار به مرحله عمل
۵۵	شريك دانستن مردم در حکومت
۵۶	شرافت کوچ‌نشینان بر کاخ‌نشینان
۵۶	توصیه به مجلس، دولت و دست‌اندرکاران

فصل دوم: مسئولیت و نقش مردم در برپایی نظام اسلامی

۵۹	حضور مردم در صحنه و پشتیبانی از نظام و دولت
۵۹	تبعیت مردم از علمای اسلام
۵۹	همراهی ملت با اعتصابیون
۶۰	شرکت در رفراندوم
۶۰	پشتیبانی از دولت خدمتگزار

۲۰۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۶۰	پشتیبانی از دولت در مقابله با مفسدۀ جویان
۶۱	اهمیت پایگاه ملی
۶۱	شرکت همگانی مردم در انتخابات
۶۱	برقراری حکومت با پشتوانه مردم
۶۲	شرکت جدی مردم در امر مهم حیاتی
۶۲	مشارکت همه مردم در امر سازندگی
۶۲	تمام مسئولیت به عهده ملت
۶۴	با هم بودن دولت و ملت
۶۴	پشتیبانی ملت از همه ارگانهای دولتی
۶۵	نقش پشتیبانی ملت در جلوگیری از شرارتها
۶۵	حضور ملت در صحنه جنگ
۶۶	حضور سراسری ملت در صحنه عامل قطع دست قدرتهای بزرگ
۶۶	تداوی حضور ملت در صحنه مبارزه موجب ادامه نهضت
۶۶	پشتیبانی از قوای مسلح
۶۷	توصیه به عدم بی تفاوتی مردم
۶۷	تکلیف حضور در پای صندوقهای رأی
۶۸	لزوم همکاری با دولت
۶۸	عدم جدایی ملت از حکومت در انجام وظیفه
۶۹	حضور مردم در صحنه
۶۹	حضور ملت در همه مراحل انقلاب
۷۰	حضور روحانیت و خطبا در صحنه مانع از صدمه انقلاب
۷۱	حضور در صحنه یک وظیفه الهی
۷۱	همه ملتند و همه دولت
۷۲	حضور ملت در صحنه مانع از آسیب کشور
۷۲	استقامت و حضور مردم در صحنه موجب استقلال

۲۰۱ فهرست تفصیلی □

۷۲	کناره‌گیری علماء و روحانیت موجب سرکشی دولت
۷۳	مسامحه در امر انتخابات موجب انحراف کشور
۷۴	حضور در صحنه و پشتیبانی از نظام رمز پیروزی
۷۵	پشتیبانی مردم از ملت و دولت موجب پیروزی
۷۶	پشتیبانی مردم موجب حفظ انقلاب و دولت
۷۶	کناره‌گیری مردم موجب شکست
۷۷	مسئولیت و تکلیف مردم نسبت به اسلام
۷۸	حضور در صحنه برای معرفی اسلام
۷۸	ملت پشتونه مجلس
۷۹	گناه عدم حضور و مسامحه در انتخابات
۷۹	قیام و استقامت مردم در مبارزه با طاغوت
۷۹	جلوگیری از منافع امریکا و اسرائیل در ایران
۸۰	عدم توانایی اسلحه در مقابل ایمان و قیام مردم
۸۰	عدم اطاعت از طاغوت
۸۱	ادامه نهضت و قیام تا برجیده شدن استبداد
۸۱	ادامه نهضت تا سرنگونی رژیم سلطنتی
۸۱	تنفر ملت از رژیم سلطنتی
۸۲	مقاومت و ادامه قیام تا پیروزی نهایی
۸۲	تنفر مردم از حکومت مشروطه سلطنتی و ادامه نهضت اسلامی
۸۳	مشارکت همه اشاره ملت در نهضت
۸۳	قیام تمام اشاره در برابر نفوذ غرب
۸۴	تظاهرات سراسری ملت علیه سلسله شاهنشاهی
۸۴	ایستادگی ملت در قیام الهی
۸۵	ادامه اعتصابات و سریعچی از اطاعت شاه
۸۵	خواسته‌های مکرر ملت

۲۰۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۸۵	مجاهدتهای بیدریغ ملت
۸۵	تصمیم‌بودن ملت در قطع ریشه‌های استعمار و استبداد
۸۶	قیام همگانی اشار
۸۶	پیشبرد نهضت با وحدت کلمه
۸۷	قیام و استقامت
۸۷	مقاومت در مقابل دشیسه‌ها و توطئه‌ها
۸۷	قیام در مقابل خیانتکاران جهت اجرای احکام مترقب اسلام
۸۸	قیام تمام قشرها بر ضد طاغوت و غلبه بر قوای شیاطین
۸۸	ادامه مقابله و مبارزه با ابرقدرتها
۸۹	فداکاری ملت در راه اسلام
۸۹	ایستادگی و مقابله با ابرقدرتها
۸۹	استقامت در جهاد
۹۰	تداوم در انقلاب مردمی
۹۰	تحمل کمبودها و ادامه مبارزه
۹۱	ایستادگی و مقابله با تمام قدرتهای عالم
۹۱	ایستادگی در مقابل شرق و غرب
۹۲	اراده آهنین ملت انقلابی
۹۲	عدم هراس از قدرتهای بزرگ
۹۳	ایستادگی و عدم سستی در مقابل قدرتهای فاسد
۹۳	اهمیت استقامت
۹۴	به آخر رساندن انقلاب
۹۴	حفظ حکومت اسلامی در مقابل حکومت طاغوت
۹۵	استقامت و مقاومت مردم برای خدا و حفظ دین
۹۵	حفظ وحدت و هوشیاری نسبت به توطئه‌ها
۹۵	همپیوستگی و هوشیاری

۹۶	وحدت اقشار و عدم سستی در مقابل دشمن
۹۶	حفظ وحدت کلمه
۹۶	هوشیاری در مقابل توطئه‌های خدانقلاب
۹۷	جلوگیری از تفرقه
۹۷	استقرار جمهوری اسلامی با وحدت کلمه و تشریک مساعی
۹۷	وحدة و همبستگی همه اقشار ملت
۹۸	گرم نگهداشت نهضت با حفظ وحدت
۹۹	امروز روز اختلاف نیست
۹۹	جلوگیری از اختلاف
۹۹	اتحاد و همبستگی ملل اسلامی
۱۰۰	هوشیاری، حفظ وحدت و شور انقلابی
۱۰۰	همدست‌شدن برای اسلام
۱۰۰	اتحاد کلمه و اتکال به خدا
۱۰۱	با هم‌بودن مردم و حکومت مانع از دخالت بیگانگان
۱۰۱	بیداری و انسجام ملتها
۱۰۱	وحدة همه اقشار، مانع از کودتا
۱۰۲	توصیه در خصوص عترت‌گرفتن از مسئله مشروطیت
۱۰۲	هوشیاری مردم، عامل پیروزی
۱۰۳	ناظارت همگانی بر امور جامعه
۱۰۳	ناظارت ملت بر کارها
۱۰۳	همه ملت موظف به ناظارت بر امور
۱۰۴	مسئولیت همه مردم
۱۰۵	ناظر بودن ملت در همه جا
۱۰۵	وجوب امر به معروف و نهی از منکر بر همه ملت
۱۰۶	ناظارت همگانی بر مسائل سیاسی - اجتماعی

۲۰۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

- ۱۰۶ ..... وظیفه مسلمین نسبت به امر به معروف و نهی از منکر
۱۰۷ ..... عدم نظارت ملت موجب تباہی کشور
۱۰۸ ..... وظیفه ملت در قبال قدرت طلبی و مال طلبی دولت

فصل سوم: توطئه‌های دشمنان علیه مردم مسلمان

- ۱۱۳ ..... تلاش برای ایجاد اختلاف
۱۱۳ ..... مشغول کردن مردم به هم با ایجاد اختلاف
۱۱۳ ..... دشمن در صدد ایجاد تفرقه
۱۱۴ ..... توطئه شیاطین در مخفی گاهها
۱۱۵ ..... بسیج شدن قدرتها برای ایجاد اختلاف در ایران
۱۱۵ ..... ایجاد غائله برای انحراف مردم از راه مستقیم
۱۱۶ ..... تلاش گروهکها برای ایجاد اختلاف
۱۱۶ ..... ایجاد نفاق بین ملت
۱۱۷ ..... ایجاد تفرقه با عرضه خطوط مختلف
۱۱۸ ..... تبلیغات دشمن برای ایجاد اختلاف
۱۱۹ ..... دلسربودن مردم از اسلام و حکومت اسلامی
۱۱۹ ..... تبلیغ افیون بودن اسلام برای جامعه!
۱۱۹ ..... جدایی از قرآن کریم
۱۲۰ ..... بدین کردن مردم
۱۲۰ ..... اشکالتراشی و ایجاد آشفتگی
۱۲۱ ..... تضعیف دولت
۱۲۱ ..... ایجاد یأس و دلسربودی نسبت به انقلاب و قانون اساسی
۱۲۲ ..... ایجاد یأس نسبت به نظام جمهوری اسلامی
۱۲۳ ..... توطئه‌ها برای محو اسلام

۱۲۳	صدمه‌زدن به جمهوری اسلامی
۱۲۴	ایجاد بدیینی در مردم نسبت به شخصیتها
۱۲۵	دلسرد کردن مردم از اسلام
۱۲۶	ایجاد دلسردی و بی‌تفاوتی در ملت
۱۲۶	سست کردن ملت با تبلیغات سوء
۱۲۶	ناتوان جلوه دادن اسلام
۱۲۷	اشکال‌تراسی نسبت به رژیم اسلامی
۱۲۷	بدیین کردن مردم نسبت به مسئولین
۱۲۸	دورکردن مردم از صحنه‌های انقلاب
۱۲۸	سرکوب نهضت
۱۲۹	سست جلوه دادن مردم نسبت به انتخابات
۱۳۰	توطئه جهت تضعیف نظام و بیرون راندن مردم از صحنه
۱۳۰	ناکامی استکبار جهانی در گستاخانه اتحاد مقدس مردم

فصل چهارم: تأثیر پشتیبانی مردم در نظام اسلامی

۱۳۵	خشی شدن توطئه‌ها و قطع امید دشمنان
۱۳۵	مخالفت ملت با نقشه‌های شوم اجانب
۱۳۶	بیداری و تحول موجب خشی شدن توطئه و تهدید
۱۳۶	همبستگی و پشتیبانی ملت در برابر قدرتهای بزرگ
۱۳۷	رانده شدن دشمن از صحنه با وحدت و بیداری مردم
۱۳۷	حضور مردم مانع توطئه‌های داخلی و هجوم خارجی
۱۳۷	حضور مردم مسلمان، خشی‌گر توطئه‌های ستمگران و حیله‌گران
۱۳۸	مشارکت مردم موجب تبدیل امید بدخواهان به یأس
۱۳۹	خشی شدن توطئه‌ها با کمک ملت

۲۰۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۱۳۹	روز قدس موجب نقش بر آب شدن تحلیلهای اجانب
۱۳۹	احیای اسلام و گسترش نهضتهای اسلامی
۱۳۹	به اهتزاز درآمدن پرچم توحید
۱۳۹	راهیی از چنگال شرق و غرب
۱۴۰	نهضت ایران روشنگر مسائل ملتها
۱۴۰	حفظ نقطه بروز مخالفت و گسترش قیام در همه ممالک اسلامی
۱۴۱	حل مشکلات و پیشرفت امور
۱۴۱	غایله بر مشکلات
۱۴۲	حل مشکلات و سازندگی
۱۴۲	رفع مشکلات با پشتیبانی ملت
۱۴۳	کسب استقلال و آزادی با همت و فعالیت ملت در امور کشور
۱۴۳	رفع گرفتاریها و پیشرفت امور توسط مردم
۱۴۳	آسان شدن کارها با پشتیبانی مردم
۱۴۴	آتیه بهتر با حضور ملت در صحنه
۱۴۴	پشتیبانی مردم از دولت در رفع مشکلات و نقیصه‌ها
۱۴۴	حفظ نظام
۱۴۴	تفاهم بین دولت و ملت ضامن سلامتی نظام
۱۴۵	جدایی دولتها از ملتها موجب شکست
۱۴۶	پشتیبانی ملت مانع از آسیب رسیدن به مملکت
۱۴۶	مهیابودن تمام افراد در پیشبرد مقاصد اسلامی
۱۴۶	وفداری ملت به اسلام و نظام
۱۴۷	آمادگی ملت در همه صحنه‌ها مانع از کودتا
۱۴۷	شکست ناپذیری انقلاب مردمی
۱۴۸	همراهی توده‌های محروم موجب برقراری حکومت
۱۴۸	استقرار و استدامه حکومت با پشتیبانی ملت

۱۴۹	پشتیبانی و خدمت متقابل ملت و دولت موجب حفظ نظام مقدس
۱۴۹	نقش مردم در حفظ و تداوم جمهوری اسلامی

فصل پنجم: ویژگیهای مردم در نظام جمهوری اسلامی ایران

۱۵۳	ایمان و تحول روحی
۱۵۳	ایجاد تحول و پیشرفت معنوی
۱۵۳	ایمان راسخ و تحول در نفووس
۱۵۴	شهادت طلبی
۱۵۴	تحول روحی - الهی
۱۵۴	ایمان ملت
۱۵۵	قدرت ایمان و ایثار
۱۵۵	قدرت روحی
۱۵۵	تحول روحی و شجاعت در ملت
۱۵۶	غلبه قدرت ایمان بر قدرتهای شیطانی
۱۵۶	روحیه انقلابی
۱۵۷	تحول روحی - فکری در ملت
۱۵۷	بیداری و تحول روحی در قیام مردم
۱۵۸	از خود گذشتن و به خدایپوستان
۱۵۸	تحول معجزه‌آسا در جوانان
۱۵۹	سلاح معنوی ملت
۱۵۹	تحول دفعی در مغربها
۱۶۰	شجاعت انسانی ملت عامل شکست رژیم سلطنتی
۱۶۱	فداکاری و ایستادگی ملت
۱۶۱	خدمت و قیام برای خدا

۱۶۲	خلوص نیت
۱۶۲	حضور دائمی و خستگی ناپذیر در صحنه
۱۶۲	ایمان به خدا و عشق به شهادت
۱۶۲	ایثارگری و فداکاری
۱۶۳	تحول انسان عشتکده‌ای به انسان مجاهد اسلامی
۱۶۴	برتری ملت ایران در عصر حاضر نسبت به ملت حجاز در عصر رسول الله
۱۶۵	اسلامخواهی
۱۶۵	وفاداری به احکام و قوانین اسلام
۱۶۵	هدف نهضت استقرار حکومت خدا
۱۶۶	حکومت عدل اسلامی خواسته ملت
۱۶۶	رأی دادن مردم بر اساس عقاید اسلامی
۱۶۶	روحیه اسلامخواهی در ملت
۱۶۷	اسلامخواهی مردم
۱۶۷	اسلام انگیزه نهضت
۱۶۷	فداکاری و خوندادن مردم برای اسلام
۱۶۸	اسلام فریاد همه ملت
۱۶۸	ملت خواهان تحقق احکام اسلام
۱۶۸	مجاهدت و فداکاری ملت برای پیشبرد اسلام
۱۶۹	اسلامخواهی منطق همه اقوشار
۱۶۹	قیام ملت برای اسلام
۱۶۹	اسلام و ایمان انگیزه قیام ملت
۱۷۰	توجه توده‌های مردم به اسلام
۱۷۰	بیداری و رشد دینی و سیاسی
۱۷۰	بیداری، هوشیاری و مقاومت ملت در مقابل ظلم
۱۷۱	احساسات و بیداری مردم

۱۷۱	رشد سیاسی ملت ایران
۱۷۱	رشد افکار سیاسی در تمام اقشار ملت
۱۷۲	روشن‌بینی و احساس تکلیف در مردم
۱۷۲	رشد سیاسی - دینی ملت
۱۷۲	شناخت همگانی و جهش توده‌های مردم
۱۷۳	رشد ملت در حق طلبی و آزادیخواهی
۱۷۳	رشد ملت در نپذیرفتن خدعاها
۱۷۳	آگاهی ملت
۱۷۴	ملت زنده و بیدار
۱۷۴	مباهات به رشد سیاسی و تعهد اسلامی ملت
۱۷۵	بیداری و اراده ملت
۱۷۵	حق اظهارنظر و عدم بی‌تفاوتی مردم
۱۷۶	بیداری و همکاری ملت برای کشور
۱۷۶	آگاهی و تعهد اسلامی ملت
۱۷۶	رشد بیانش سیاسی در همه اقشار جامعه
۱۷۷	فداکاری در راه خدا نتیجه بیداری ملت
۱۷۷	رشد دینی و سیاسی مطلوب در مردم
۱۷۷	حضور مصمم در همه صحنه‌ها
۱۷۷	خستگی نپذیر بودن ملت در نهضت
۱۷۸	ملت ایران مصمم به کسب استقلال و آزادی
۱۷۸	ادامه نهضت تا پیروزی نهایی
۱۷۸	تصمیم‌تر شدن مردم در ادامه راه
۱۷۹	اراده مصمم ملت
۱۷۹	حضور مصمم ملت در حفظ اسلام
۱۷۹	حضور ملت در صحنه جنگ

۲۱۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۱۷۹	حضور سراسری ملت در صحنه
۱۸۰	حضور یکپارچه ملت در برابر توطئه‌ها و تبهکاریها
۱۸۰	ایستادگی و عدم کناره‌گیری ملت از صحنه
۱۸۱	همگام‌بودن ملت با دولت در رفع مشکلات
۱۸۲	حضور دائمی و خستگی ناپذیر مردم در بازسازی کشور
۱۸۲	ایستادگی در مقابل پیشامدها
۱۸۳	در صحنه‌بودن مردم قبل و بعد از انقلاب
۱۸۳	پایمردی و حضور ملت در صحنه‌های انقلاب با جان و دل
۱۸۴	زنگی شرافتمدانه با حضور مردم در صحنه
۱۸۴	عدم تأثیر تبلیغات سوء در مردم
۱۸۴	مقاومت و حضور مردم عامل شکست توطئه‌ها
۱۸۵	الگوی ملل مستضعف جهان
۱۸۵	همت و شجاعت ملت زبانزد جهانیان و سرمشق آزادیخواهان
۱۸۶	اقتدای مسلمین به ایران
۱۸۶	نهضت ملت ایران الگوی ملتها دیگر
۱۸۷	توجه به اسلام در ایران الگوی همه ملتها
۱۸۷	انقلاب اسلامی ایران راهنمای سایر ملل
۱۸۷	سرمشق گرفتن ملتها از ملت نجیب ایران
۱۸۸	ملت ایران الگوی مستضعفین
۱۸۸	توصیه به کشورهای اسلامی در الگوی گرفتن از ملت و دولت ایران
۱۸۹	ملت ایران، ملت معجزه‌آسای قرن
۱۹۰	نهضت ملت ایران عامل بیداری کشورهای اسلامی و مستضعفان
۱۹۱	ملت نمونه

فهرست مآخذ

ردیف	تاریخ	عنوان	عنوان کتاب	جلد	صفحه	عنوان
۱	۶۶/۱۰/۲۹	پاسخ استفتاء	صحیفه امام	۲۰	۴۵۹	
۲	۵۷/۸/۱۶	مصطفیٰ با روزنامه هلندی	صحیفه امام	۴	۳۶۲	
۳	۵۷/۹/۷	مصطفیٰ با روزنامه «لوژورنال»	صحیفه امام	۵	۱۳۷	
۴	۵۷/۱۱/۷	مصطفیٰ با خبرنگار فرانسوی	صحیفه امام	۵	۵۴۲-۵۴۱	
۵	۵۷/۱۰/۱۰	سخنرانی در جمع ایرانیان مقیم خارج	صحیفه امام	۵	۳۲۴	
۶	۵۷/۱۱/۱۶	سخنرانی در جمع خبرنگاران	صحیفه امام	۶	۶۱	
۷	۵۷/۱۱/۱۹	سخنرانی در جمع بازاریان تهران	صحیفه امام	۶	۹۸	
۸	۵۸/۲/۲۹	سخنرانی در جمع پاسداران مسجدالرضا تهران	صحیفه امام	۷	۳۶۶	
۹	۵۸/۳/۲۵	سخنرانی در جمع اقتدار مختلف مردم	صحیفه امام	۸	۱۶۱	
۱۰	۵۸/۴/۲۱	سخنرانی در جمع کارکنان روزنامه جمهوری				
		اسلامی	صحیفه امام	۹	۵۵	
۱۱	۵۸/۷/۱۲	سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس خبرگان	صحیفه امام	۱۰	۲۲۳	
۱۲	۵۸/۸/۲۹	سخنرانی در جمع گروهی از خطباء و وعاظ در				
		آستانه ماه محرم	صحیفه امام	۱۱	۱۰۲-۱۰۱	
۱۳	۶۰/۵/۱۱	سخنرانی در مراسم تنفيذ حکم ریاست جمهوری				
		آقای رجایی	صحیفه امام	۱۵	۷۲	

۲۱۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۶۰/۵/۱۹ سخنرانی در جمع اعضای انجمن اسلامی				۱۴
۹۴	۱۵	صحیفه امام	دانشجویان ایرانی در اروپا	
۱۳۷	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۶/۹ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۱۵
۲۷۹	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۷/۱۷ حکم تنفیذ ریاست جمهوری آقای خامنه‌ای	۱۶
۳۵۲-۳۵۱	۸	صحیفه امام	۵۸/۴/۱۰ سخنرانی در جمع هیأت محاسبات وزارت دارایی	۱۷
			۵۸/۴/۱۲ سخنرانی در جمع هیأت بحرینی و روحانیون	۱۸
۳۷۲-۳۷۱	۸	صحیفه امام	کردستان	
			۵۸/۴/۱۲ سخنرانی در جمع پرسنل کمیته انقلاب اسلامی	۱۹
۳۸۱	۸	صحیفه امام	منطقه ۱۲ تهران	
۹۵-۹۴	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۵/۲۱ سخنرانی در جمع نمایندگان کشورهای اسلامی	۲۰
			۵۹/۵/۲۱ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس شورای	۲۱
۱۰۴	۱۳	صحیفه امام	اسلامی	
۳۲۰	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۲/۷ سخنرانی در جمع گروهی از معلمان مازندران	۲۲
۱۱۱	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۵/۲۷ سخنرانی در جمع فرماندهان سپاه، معلمان و...	۲۳
۱۳۶	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۶/۹ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۲۴
			۶۰/۱۰/۳۰ سخنرانی در جمع ائمه جمعه اصفهان و چهارمحال	۲۵
۵۱۰	۱۵	صحیفه امام	بختیاری	
۴۴۶-۴۴۲	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۶/۷ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۲۶
			۶۲/۱۱/۱۸ سخنرانی در جمع سفراء و کارداران کشورهای	۲۷
۳۲۴	۱۸	صحیفه امام	خارجی	
۳۱۸-۳۱۷	۱۹	صحیفه امام	۶۴/۴/۲۵ سخنرانی در جمع اعضای مجلس خبرگان	۲۸
۴۱۲	۱۹	صحیفه امام	۶۴/۸/۱۱ سخنرانی در جمع مسئولان وزارت امور خارجه	۲۹
			۶۴/۱۱/۲۲ سخنرانی در جمع مسئولان کشور و میهمانان	۳۰
۴۸۳	۱۹	صحیفه امام	خارجی دهه فجر	
			۶۶/۵/۶ پیام به مسلمانان ایران و جهان و زائران	۳۱
۳۴۱-۳۴۰	۲۰	صحیفه امام	بیت الله الحرام	

۲۱۳ □ فهرست مأخذ

۲۶۶	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۱	۳۲
۳۳۴	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۵	۳۳
۳۳۲	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۵	۳۴
۳۶۷	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۶	۳۵
۳۶۲	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۶	۳۶
۳۵۹-۳۵۸	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۶	۳۷
۴۷۹	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۲۲	۳۸
۴۸۱	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۲۲	۳۹
۵۰۵	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۲۴	۴۰
۱۴۴	۵	صحیفه امام	۵۷/۹/۹	۴۱
۱۷۰	۵	صحیفه امام	۵۷/۹/۱۳	۴۲
۲۵۶	۵	صحیفه امام	۵۷/۹/۳۰	۴۳
۳۲۵-۳۲۱	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۱۰	۴۴
۳۹۱	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۱۸	۴۵
۴۳۲-۴۳۱	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۲۲	۴۶
۴۳۶	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۲۳	۴۷
۵۰۱	۶	صحیفه امام	۵۸/۱/۱۷	۴۸
			۵۸/۲/۲۵	۴۹
۳۲۱	۷	صحیفه امام	کیهان	
			۵۸/۳/۴	۵۰
۴۸۳-۴۸۲	۷	صحیفه امام	تصویب قانون اساسی	
۵۱۰-۵۰۹	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۶	۵۱
۱۷۴-۱۷۳	۸	صحیفه امام	۵۸/۳/۲۵	۵۲
۲۲۸-۲۲۷	۸	صحیفه امام	۵۸/۳/۳۰	۵۳
			سواحل جنوب	

۲۱۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

			۵۸/۳/۳۱ سخنرانی در جمع وزیر و اعضای وزارت امور	۵۴
۲۳۸	۸	صحیفه امام	اقتصاد و دارایی	
۵۳۰-۵۲۹	۹	صحیفه امام	جمهوری	۵۵
۳۳۷-۳۳۲	۱۰	صحیفه امام	قائم شهر	
۱۷۶	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۹/۱۵ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس خبرگان	۵۷
۳۷۱	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۱۰/۱ سخنرانی در جمع دانشجویان تبریز و تهران	۵۸
۱۶۲	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۲/۴ پیام به ملت و دولت	۵۹
۵۳۵	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۲۹ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۶۰
۱۶۵	۱۴	صحیفه امام	۵۹/۱۲/۱۰ سخنرانی در جمع هیأت بررسی جنگ تحملی	۶۱
۴۴۰-۴۳۹	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۳/۲۴ سخنرانی در جمع فرماندهان نظامی	۶۲
			۶۲/۱۱/۲۲ پیام به ملت ایران در پنجمین سالگرد پیروزی	۶۳
۳۳۷	۱۸	صحیفه امام	انقلاب	
۳۶۷	۱۸	صحیفه امام	۶۲/۱۲/۹ سخنرانی در جمع مدیران و کارکنان صدا و سیما	۶۴
۳۷۹-۳۷۸	۱۸	صحیفه امام	۶۲/۱۲/۱۴ سخنرانی در جمع استانداران سراسر کشور	۶۵
۴۰۹	۱۹	صحیفه امام	۶۴/۸/۹ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۶۶
۵۷-۵۵	۲۰	صحیفه امام	۶۵/۳/۱۹ سخنرانی در جمع مسئولان نظام در عید سعید فطر	۶۷
۱۰	۲۱	صحیفه امام	۶۷/۱/۱۱ پیام به ملت ایران	۶۸
۲۹۷	۱	صحیفه امام	۴۳/۱/۲۶ سخنرانی در جمع اشار مردم	۶۹
۳۵۶	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۶ مصاحبه با خبرگزاری آسوشیتدپرس	۷۰
			۵۸/۱/۱۲ پیام رادیو - تلویزیونی به ملت و اعلام «جمهوری	۷۱
۴۶۳	۶	صحیفه امام	اسلامی»	
۱۱۸-۱۱۷	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۴ سخنرانی در جمع اعضای هیأتی از لیبی	۷۲
			۵۸/۲/۲۶ سخنرانی در جمع گروهی از کارکنان روزنامه	۷۳
۳۲۴	۷	صحیفه امام	کیهان	

۲۱۵ □ فهرست مأخذ

۵۱۳-۵۱۱	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۶ سخنرانی در جمع پرسنل شهریانی کاشان	۷۴
			۵۸/۳/۲۱ سخنرانی در جمع وزرای امور خارجه ایران و	۷۵
۸۷	۸	صحیفه امام	ترکیه	
			۵۸/۴/۴ سخنرانی در جمع پرسنل سپاه پاسداران قرچک	۷۶
۲۸۱	۸	صحیفه امام	ورامین	
			۵۸/۴/۱۹ سخنرانی در جمع نمایندگان کشورهای اردن و	۷۷
۴۲	۹	صحیفه امام	سودان	
۳۰۵-۳۰۴	۹	صحیفه امام	۵۸/۵/۲۷ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس خبرگان	۷۸
۳۴	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۸/۱۹ سخنرانی در جمع فرستاده پاپ و آقای بنی صدر	۷۹
۵۰	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۸/۲۴ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس خبرگان	۸۰
۱۵	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۰/۱۴ سخنرانی در جمع اساتید دانشگاه تهران	۸۱
			۵۹/۳/۷ پیام به نمایندگان مجلس شورا در افتتاح اولین	۸۲
۳۶۲	۱۲	صحیفه امام	دوره مجلس	
۴۹۶	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۱۶ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۸۳
۱۷۹	۱۴	صحیفه امام	۵۹/۱۲/۱۳ سخنرانی در جمع هیأت بررسی جنگ تحملی	۸۴
			۶۰/۵/۱۱ سخنرانی در مراسم تنفيذ حکم ریاست جمهوری	۸۵
۷۶	۱۵	صحیفه امام	آقای رجایی	
۳۵۵	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۸/۲۳ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۸۶
			۶۰/۱۱/۱۹ سخنرانی در جمع مسئولان و اعضای قوای مقنه و	۸۷
۲۵	۱۶	صحیفه امام	مجریه	
۴۱۲	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۵/۱۷ سخنرانی در جمع استانداران سراسر کشور	۸۸
			۶۱/۸/۱۳ سخنرانی در جمع اعضای شوراهای اسلامی	۸۹
۷۹	۱۷	صحیفه امام	روستاها	
			۶۱/۱۰/۱ سخنرانی در جمع مسئولان وزارت کشور و	۹۰
۱۶۵-۱۶۳	۱۷	صحیفه امام	استانداران	

۲۱۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

			۶۲/۱/۱۲ پیام به ملت ایران به مناسب استقرار نظام جمهوری	۹۱
۳۹۱	۱۷	صحیفه امام	اسلامی	
۴۲۶-۴۲۵	۱۷	صحیفه امام	۶۲/۲/۱۸ سخنرانی در جمع شورای مرکزی کمیته‌های امداد	۹۲
۳۸	۱۸	صحیفه امام	۶۲/۵/۱۲ سخنرانی در جمع استانداران	۹۳
۸۱-۸۰	۱۸	صحیفه امام	۶۲/۶/۷ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۹۴
۱۵۹	۱۸	صحیفه امام	۶۲/۷/۴ سخنرانی در جمع گروهی از مسئولان نظام	۹۵
۳۶۵	۱۹	صحیفه امام	۶۴/۶/۱۲ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۹۶
۴۰۹-۴۰۸	۱۹	صحیفه امام	۶۴/۸/۹ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۹۷
۵۵	۲۰	صحیفه امام	۶۵/۳/۱۹ سخنرانی در جمع مسئولان نظام در عید سعید فطر	۹۸
			۶۶/۵/۶ پیام به مسلمانان ایران و جهان و زائران بیت الله	۹۹
۳۴۲	۲۰	صحیفه امام	الحرام	
۴۱۲	۲۱	صحیفه امام	۶۸/۳/۱۵ وصیتنامه سیاسی -الهی امام خمینی	۱۰۰
۱۵۰-۱۴۹	۱	صحیفه امام	۴۱/۱۰۱ اسناد اعلامیه مشترک امام خمینی و مراجع	۱۰۱
۴۹۸	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۲۴ پیام به کارکنان شرکت نفت	۱۰۲
۴۰۸	۶	صحیفه امام	۵۸/۱/۴ پیام به ملت ایران	۱۰۳
			۵۸/۱/۱۲ پیام رادیو - تلویزیونی به ملت و اعلام «جمهوری	۱۰۴
۴۶۱	۶	صحیفه امام	اسلامی»	
۵۲۹	۶	صحیفه امام	۵۸/۱/۲۲ سخنرانی در جمع گروهی از مردم بندر لنگه	۱۰۵
۵۱۱	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۶ سخنرانی در جمع پرسنل شهربانی کاشان	۱۰۶
۲۵۹	۹	صحیفه امام	۵۸/۵/۱۲ پیام به ملت ایران	۱۰۷
			۵۸/۱۰/۷ بیانات خطاب به حامد الگار متفکر مسلمان	۱۰۸
۴۵۹	۱۱	صحیفه امام	امریکایی	
۱۱	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۰/۱۴ پیام به ملت ایران	۱۰۹
۶۸	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۰/۱۷ سخنرانی در جمع اعضای جهاد سازندگی	۱۱۰
۱۸۳-۱۸۱	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۲/۲۲ پیام رادیو - تلویزیونی به ملت ایران	۱۱۱

۲۱۷ فهرست مأخذ

۳۵۳	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۸/۲۵ سخنرانی در جمع فارغ‌التحصیلان دانشکده افسری	۱۱۲
۴۹۸-۴۹۷	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۱۶ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۱۱۳
			۵۹/۱۲/۴ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم و پرسنل	۱۱۴
۱۴۰	۱۴	صحیفه امام	شهربانی	
۲۶۴	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۱/۱۶ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم جنوب تهران	۱۱۵
۲۸۵	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۱/۲۲ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۱۱۶
۲۹۸	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۱/۲۶ سخنرانی در جمع گروهی از اهالی میانه	۱۱۷
۴۰۵	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۳/۱۵ پیام به ملت ایران	۱۱۸
۱۹-۱۵	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۴/۱۰ سخنرانی در جمع روحانیون تهران	۱۱۹
۲۸	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۴/۱۱ سخنرانی در جمع خانواده‌های شهدای هفتم تیر	۱۲۰
			۶۰/۵/۱۹ سخنرانی در جمع اعضای انجمن اسلامی	۱۲۱
۱۰۱	۱۵	صحیفه امام	دانشجویان ایرانی در اروپا	
۱۱۵	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۵/۲۷ سخنرانی در جمع فرماندهان سپاه، معلمان و...	۱۲۲
۱۹۳	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۶/۱۶ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۱۲۳
۲۸۲-۲۸۱	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۷/۱۷ سخنرانی در جمع مسئولان کشور	۱۲۴
۳۲۹	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۸/۴ سخنرانی در جمع وعاظ تهران و...	۱۲۵
			۶۰/۹/۱۸ سخنرانی در جمع ستاد نماز جموعه تهران و	۱۲۶
۴۱۶	۱۵	صحیفه امام	دانشجویان و...	
۴۴۹-۴۴۸	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۱۰/۷ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۱۲۷
۶۸	۱۶	صحیفه امام	۶۰/۱۲/۳ سخنرانی در جمع مسئولان نظام اسلامی	۱۲۸
			۶۱/۲/۸ سخنرانی در جمع مسئولان و نویسنده‌گان انتشارات	۱۲۹
۲۲۹	۱۶	صحیفه امام	سپاه پاسداران	
۱۰۲	۱۷	صحیفه امام	۶۱/۸/۲۷ سخنرانی در جمع نمایندگانی از اقلیتهای مذهبی	۱۳۰
			۶۱/۹/۶ سخنرانی در جمع دانشجویان عضو دفتر تحکیم	۱۳۱
۱۱۳	۱۷	صحیفه امام	وحدت	

۲۱۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۱۲۰-۱۱۹	۱۷	صحیفه امام	۶۱/۹/۱۱ سخنرانی در جمع ائمه جمعه استان همدان و ...	۱۳۲
۳۸۳-۳۸۲	۱۷	صحیفه امام	۶۲/۱/۱ سخنرانی در جمع مسئولان نظام جمهوری اسلامی	۱۳۳
			۶۲/۳/۴ سخنرانی در جمع اعضای شورای مرکزی ائمه	۱۳۴
۴۵۳	۱۷	صحیفه امام	جمعه	
۲۴۴-۲۴۳	۱۸	صحیفه امام	۶۲/۹/۲۰ بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان	۱۳۵
			۶۲/۱۰/۱۳ سخنرانی در جمع فرمانداران، بخشداران و اعضای	۱۳۶
۲۸۶	۱۸	صحیفه امام	شوراهای روستایی	
			۶۲/۱۲/۱۳ سخنرانی در جمع اعضای شورای هماهنگی	۱۳۷
۳۷۳	۱۸	صحیفه امام	تبليغات اسلامی	
۴۳۸	۱۸	صحیفه امام	۶۳/۲/۲۵ سخنرانی در جمع مسئولان اقتصادی و کشاورزی	۱۳۸
۴۲۲-۴۲۱	۲۱	صحیفه امام	۶۸/۳/۱۵ وصیتname سیاسی-الهی امام خمینی	۱۳۹
۷	۳	صحیفه امام	۵۲/۷/۲۲ پیام به ملت مسلمان ایران	۱۴۰
۳۹۲	۳	صحیفه امام	۵۷/۲/۲۳ سخنرانی در جمع روحانیون و طلاب	۱۴۱
۴۵۶	۳	صحیفه امام	۵۷/۶/۱۵ پیام به ملت ایران	۱۴۲
۴۷۵	۳	صحیفه امام	۵۷/۶/۲۷ پیام به ملت ایران	۱۴۳
۳۳۴	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۵ مصاحبه با مجله المستقبل	۱۴۴
۳۳۸	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۵ مصاحبه با تلویزیون آلمان	۱۴۵
۳۶۶	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۶ مصاحبه با روزنامه انگلیسی فاینشنال تایمز	۱۴۶
۳۶۵	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۶ مصاحبه با روزنامه هلندی	۱۴۷
۳۷۸	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۷ مصاحبه با هفت‌نامه انگلیسی «ساندی تلگراف»	۱۴۸
۴۱۱	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۸ مصاحبه با خبرنگاران	۱۴۹
۴۵	۵	صحیفه امام	۵۷/۸/۲۹ سخنرانی در جمع ایرانیان مقیم خارج	۱۵۰
۹۱	۵	صحیفه امام	۵۷/۹/۲ سخنرانی در جمع ایرانیان مقیم خارج	۱۵۱
۲۲۸	۵	صحیفه امام	۵۷/۹/۲۳ پیام به ملت ایران	۱۵۲
۴۳۷	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۲۳ مصاحبه با روزنامه «تمپو»	۱۵۳

۲۱۹ فهرست مأخذ

۴۷۵	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۲۵ مصاحبه با روزنامه «استریت تایمز»	۱۵۴
۲۰۰	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۱۷ سخنرانی در جمع عشایر	۱۵۵
۲۴۵	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۲۱ سخنرانی در جمع عشایر مَمَسْنَى و دانشجویان یزد	۱۵۶
۴۵۰	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۲ سخنرانی در جمع اهالی تبریز و پرسنل شهریانی	۱۵۷
			۵۸/۳/۴ سخنرانی در جمع معلمان و دانشجویان تبریز و	۱۵۸
۴۹۴-۴۹۳	۷	صحیفه امام	کاشان	
۴۹۵	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۵ پیام به علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی	۱۵۹
۲۵۴	۹	صحیفه امام	۵۸/۵/۹ پیام به ملت ایران	۱۶۰
			۵۸/۱۰/۱۹ سخنرانی در جمع کارکنان پالایشگاه تهران و	۱۶۱
۸۴	۱۲	صحیفه امام	جهادسازندگی بابل	
۱۷۶	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۲/۲۰ پیام به ملت ایران	۱۶۲
			۵۹/۶/۱۶ پیام به ملت ایران در سالگرد فاجعه خونین	۱۶۳
۱۸۸	۱۳	صحیفه امام	۱۷ شهریور	
			۵۹/۸/۱۴ سخنرانی در جمع خطیبان مذهبی در آستانه ماه	۱۶۴
۳۳۴	۱۳	صحیفه امام	محرم	
۴۶۴-۴۶۳	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۸ سخنرانی در جمع خانواده شهدای نیروی هوایی	۱۶۵
۳۱۹	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۲/۷ سخنرانی در جمع گروهی از معلمان مازندران	۱۶۶
۴۰۸-۴۰۷	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۳/۱۶ پیام به ملت ایران و مسلمانان جهان	۱۶۷
			۶۰/۵/۱۹ سخنرانی در جمع اعضای انجمن اسلامی	۱۶۸
۹۲	۱۵	صحیفه امام	دانشجویان ایرانی در اروپا	
۱۰۹	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۵/۲۷ سخنرانی در جمع فرماندهان سپاه، معلمان و...	۱۶۹
۱۹۴	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۶/۱۷ پیام به ملت ایران	۱۷۰
۲۴۱-۲۴۰	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۶/۲۷ پیام به ملت ایران در هفته دفاع مقدس	۱۷۱
۳۱۸	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۷/۲۶ سخنرانی در جمع گروهی از خانواده‌های شهدا	۱۷۲
			۶۰/۱۱/۲۲ پیام به ملت ایران به مناسبت سالگرد پیروزی	۱۷۳
۴۹-۴۸	۱۶	صحیفه امام	انقلاب	

۲۲۰ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۶۳/۶/۱۸ سخنرانی در جمع اعضای کمیته برگزاری هفته				۱۷۴
جنگ				
۵۴	۱۹	صحیفه امام		
۶۶	۱۹	صحیفه امام	۶۳/۶/۲۳ سخنرانی در جمع مسئولان استان خراسان	۱۷۵
۲۲۳-۲۳۲	۲۱	صحیفه امام	۶۷/۱۰/۲۰ پیام به کارکنان صنعت نفت	۱۷۶
۴۵۱	۳	صحیفه امام	۵۷/۶/۶ پیام به ملت ایران	۱۷۷
۲۸۳	۶	صحیفه امام	۵۷/۱۲/۱۱ سخنرانی در جمع علماء و اقشار مختلف مردم	۱۷۸
۳۵۲-۳۵۱	۶	صحیفه امام	۵۷/۱۲/۱۷ سخنرانی در جمع فرهنگیان و دانشآموزان قم	۱۷۹
۶۴	۷	صحیفه امام		۱۸۰
۱۳۰	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۵ سخنرانی در جمع خانواده شهداء و کسبه آمل	۱۸۱
۱۵۵	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۷ سخنرانی در جمع هیأتی از دویی	۱۸۲
۴۳۶-۴۳۵	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۱ سخنرانی در جمع فرماندهان ارتش	۱۸۳
۵۸/۴/۱۱ سخنرانی در جمع دختران دانشجوی دانشگاه				۱۸۴
۳۶۲-۳۶۱	۸	صحیفه امام	دماوند	
۴۸۰	۸	صحیفه امام	۵۸/۴/۱۵ سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم	۱۸۵
۵۸/۱۰/۱۹ سخنرانی در جمع اهالی ارومیه و قشهرهای مختلف				۱۸۶
۹۱	۱۲	صحیفه امام	مردم	
۲۲۹	۱۲	صحیفه امام	۵۹/۱/۱۷ پیام تشکر به آقای حافظ اسد	۱۸۷
۱۸۴	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۶/۱۵ سخنرانی در جمع پرسنل ژاندارمری	۱۸۸
۳۵۰	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۸/۲۵ سخنرانی در جمع فارغ‌التحصیلان دانشکده افسری	۱۸۹
۶۰/۱/۲۰ سخنرانی در جمع روحانیون مبارز عراق و				۱۹۰
۲۷۷	۱۴	صحیفه امام	مسلمانان رانده شده	
۱۸۸-۱۸۷	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۱/۲۴ سخنرانی در جمع ائمه جمعه آذربایجان	۱۹۱
۶۱/۳/۲۳ سخنرانی در جمع فرمانده و پرسنل نیروی دریایی				۱۹۲
۳۲۵	۱۶	صحیفه امام	ارتش	
۳۸۴-۳۸۳	۱۷	صحیفه امام	۶۲/۱/۱ سخنرانی در جمع مسئولان نظام جمهوری اسلامی	۱۹۳

۲۲۱ □ فهرست مأخذ

			۶۲/۷/۱۳ سخنرانی در جمع خطبا و عواظ در آستانه ماه	۱۹۴
۱۷۳	۱۸	صحیفه امام	محرم	
۲۳۳	۲۱	صحیفه امام	۶۷/۱۰/۲۰ پیام به کارکنان صنعت نفت	۱۹۵
۴۲۲	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۲۰ مصاحبه با آژانس «سیگما»	۱۹۶
			۵۸/۳/۹ سخنرانی در جمع روحانیون، پاسداران و اهالی	۱۹۷
۵-۴	۸	صحیفه امام	کرج	
۱۱۰-۱۰۹	۱۰	صحیفه امام	۵۸/۷/۲ سخنرانی در جمع پاسداران	۱۹۸
			۵۹/۵/۱۵ پیام رادیویی - تلویزیونی به ملت ایران در روز	۱۹۹
۷۵	۱۳	صحیفه امام	قدس	
۱۸۲	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۶/۱۱ سخنرانی در جمع پرسنل ژاندارمری	۲۰۰
			۵۹/۶/۱۹ سخنرانی در جمع اعضای ایرانی کنفرانس دهه زن	۲۰۱
۱۹۳	۱۳	صحیفه امام	در کپنهاک	
			۵۹/۱۰/۱۱ سخنرانی در جمع دانشجویان تبریز، بسیج مشهد و	۲۰۲
۴۷۰-۴۶۹	۱۳	صحیفه امام	تنکابن	
۱۷	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۴/۱۰ سخنرانی در جمع روحانیون تهران	۲۰۳
			۶۰/۱۱/۱۹ سخنرانی در جمع مسئولان و اعضای قوای مقننه و	۲۰۴
۲۳-۲۱	۱۶	صحیفه امام	مجریه	
۳۱۰	۳	صحیفه امام	۵۶/۱۲/۱۱ اوخر دی سخنرانی در جمع روحانیون و طلاب	۲۰۵
۲۸۵-۲۸۴	۶	صحیفه امام	۵۷/۱۲/۱۱ سخنرانی در جمع علماء و اقشار مختلف مردم	۲۰۶
۱۳۴-۱۳۳	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۵ سخنرانی در جمع بانوان قم	۲۰۷
			۵۸/۲/۱۶ سخنرانی در جمع نمایندگان احزاب آزادیبخش	۲۰۸
۱۸۶	۷	صحیفه امام	اسلام	
			۵۸/۱۰/۱۹ سخنرانی در جمع اهالی ارومیه و قشهرهای مختلف	۲۰۹
۹۰-۸۹	۱۲	صحیفه امام	مردم	
۵۳۸	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۲۹ سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم	۲۱۰

۲۲۲ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۴۸۳-۴۸۲	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۴/۱ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۲۱۱
			۶۲/۷/۱۳ سخنرانی در جمع خطبا و وعظ اذکار آستانه ماه	۲۱۲
۱۷۰-۱۶۹	۱۸	صحیفه امام	محرم	
			۶۴/۳/۳۰ سخنرانی در جمع مسئولان نظام در روز عید سعید	۲۱۳
۲۸۸-۲۸۷	۱۹	صحیفه امام	فطر	
			۵۸/۲/۳۰ سخنرانی در جمع نمایندگان مردم بحرین و	۲۱۴
۳۸۸	۷	صحیفه امام	پاکستان	
			۵۸/۳/۴ سخنرانی در جمع بانوان سازمان حمایت از	۲۱۵
۴۸۵	۷	صحیفه امام	خانواده‌ها	
۵۰۷	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۶ سخنرانی در جمع اعضای گروه امداد بروجرد	۲۱۶
۵۱۹-۵۱۸	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۶ سخنرانی در جمع دانشجویان و کارکنان مخابرات	۲۱۷
۲۶۹	۹	صحیفه امام	۵۸/۵/۱۷ پیام به ملت ایران	۲۱۸
			۵۸/۸/۱۶ سخنرانی در جمع دانشجویان دانشکده اقتصاد	۲۱۹
۵۲۵-۵۲۳	۱۰	صحیفه امام	اصفهان	
۹-۸	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۸/۱۷ سخنرانی در جمع کارکنان شهرداری اهواز	۲۲۰
۴۳۹	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۳ سخنرانی در جمع ائمه جماعت سراسر کشور	۲۲۱
۴۷۹-۴۷۸	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۱۳ سخنرانی در جمع کارکنان مجله «سروش»	۲۲۲
۵۳۹-۵۳۸	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۲۹ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۲۲۳
۱۳۳	۱۴	صحیفه امام	۵۹/۱۱/۲۷ سخنرانی در جمع اشار مختلط مردم	۲۲۴
۲۲۰	۱۴	صحیفه امام	۵۹/۱۲/۲۹ پیام به مردم و مسئولین در آغاز سال نو	۲۲۵
			۶۰/۱/۱ پیام رادیو - تلویزیونی به ملت ایران در آغاز سال	۲۲۶
۲۲۹-۲۲۸	۱۴	صحیفه امام	نو	
			۶۰/۳/۴ سخنرانی در جمع دانشجویان دانشگاه علم و	۲۲۷
۳۵۸	۱۴	صحیفه امام	صنعت	
۳۳۵	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۸/۴ سخنرانی در جمع وعظ اذکار آستانه ماه و...	۲۲۸

۲۲۳ فهرست مأخذ □

۲۰۰	۲۱	صحیفه امام	امور جانبازان	۲۲۹
۳۱۰	۱۰	صحیفه امام	۵۸/۷/۳۰ سخنرانی در جمع مردم و عشاير	۲۳۰
۱۰۶	۱۷	صحیفه امام	۶۱/۹/۳ سخنرانی در جمع ائمه جماعت استان خراسان	۲۳۱
۴۶۲	۱۷	صحیفه امام	۶۲/۳/۷ سخنرانی در جمع مسئولان نظام	۲۳۲
۱۰-۹	۲۱	صحیفه امام	۶۷/۱/۱۱ پیام به ملت ایران	۲۳۳
			۵۴/۷/۲ پیام به اتحادیه انجمنهای اسلامی دانشجویان	۲۳۴
۱۱۴-۱۱۳	۳	صحیفه امام	امریکا و کانادا	
۱۳	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۸/۱۷ سخنرانی در جمع کارکنان شهرداری اهواز	۲۳۵
			۵۹/۵/۲۱ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس شورای	۲۳۶
۱۰۶	۱۳	صحیفه امام	اسلامی	
۵۳۵	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۲۹ سخنرانی در جمع اشار مختلف مردم	۲۳۷
۲۸۴	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۱/۲۲ سخنرانی در جمع اشار مختلف مردم	۲۳۸
۴۷۳	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۳/۲۸ پیام به ملت مسلمان ایران	۲۳۹
۲۷۹-۲۷۸	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۷/۱۷ حکم تنفيذ ریاست جمهوری آقای خامنه‌ای	۲۴۰
۲۷۴	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۳/۹ سخنرانی در جمع مسئولان وزارت نفت	۲۴۱
			۶۴/۳/۳۰ سخنرانی در جمع مسئولان نظام در روز عید سعید	۲۴۲
۲۸۸	۱۹	صحیفه امام	ظرف	
۲۲۱	۵	صحیفه امام	۵۷/۹/۲۱ پیام به ملت ایران	۲۴۳
۴۱۷	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۲۰ مصاحبه با راديو - تلویزیون «لوكزامبورگ»	۲۴۴
۲۹۸-۲۹۷	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۹/۲۶ مصاحبه با خبرنگاران خارجی	۲۴۵
۱۴۶-۱۴۵	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۶/۱۰ سخنرانی در جمع اشار مختلف مردم	۲۴۶
۵۴۰	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۷ مصاحبه با خبرنگار فرانسوی	۲۴۷
۱۹۴	۹	صحیفه امام	۵۸/۴/۳۰ سخنرانی در جمع اهالی اسپراين	۲۴۸
۵۴۷	۹	صحیفه امام	۵۸/۶/۲۴ سخنرانی در جمع هیأت فلسطینی	۲۴۹

۲۲۴ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۳۷۳	۱۰	صحیفه امام	۵۸/۸/۶ سخنرانی در جمع مسئولان جهاد سازندگی قم	۲۵۰
۳۵۶	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۸/۲۳ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۲۵۱
۴۱۹	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۵/۲۵ سخنرانی در جمع ائمه جماعت استان بوشهر	۲۵۲
			۶۲/۳/۱۴ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس و مسئولین بنیاد	۲۵۳
۴۷۰	۱۷	صحیفه امام	۱۵ خرداد	
۳۷۸	۱۸	صحیفه امام	۶۲/۱۲/۱۴ سخنرانی در جمع استانداران سراسر کشور	۲۵۴
			۵۸/۳/۳۰ سخنرانی در جمع وزیر و اعضای وزارت اقتصاد و	۲۵۵
۲۳۱-۲۳۰	۸	صحیفه امام	دارایی	
۱۴۵	۹	صحیفه امام	۵۸/۴/۲۸ سخنرانی در جمع افسران و درجه داران هوانیروز	۲۵۶
			۵۹/۵/۳ سخنرانی در جمع فرماندهان نیروهای سه گانه	۲۵۷
۵۹	۱۳	صحیفه امام	ارتش	
۲۹۹	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۱/۲۶ سخنرانی در جمع گروهی از اهالی میانه	۲۵۸
۱۹۰	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۷/۱۶ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۲۵۹
			۶۰/۷/۱۱ سخنرانی در جمع اعضای شورای عالی دفاع و	۲۶۰
۲۶۸	۱۵	صحیفه امام	فرماندهان نظامی	
۱۱	۱۶	صحیفه امام	۶۰/۱۱/۱۴ سخنرانی در جمع ائمه جماعت خوزستان	۲۶۱
			۶۰/۱۲/۱۹ سخنرانی در جمع ائمه جماعت مازندران و دشت	۲۶۲
۹۷	۱۶	صحیفه امام	گرگان	
۲۲۴	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۲/۸ نامه اخلاقی و عرفانی به آقای سید احمد خمینی	۲۶۳
			۶۲/۱/۱۲ پیام به ملت ایران به مناسب استقرار نظام جمهوری	۲۶۴
۳۹۱	۱۷	صحیفه امام	اسلامی	
۳۶	۱۹	صحیفه امام	۶۳/۷/۴ سخنرانی در جمع اعضای هیأت دولت	۲۶۵
۲۵۸-۲۵۷	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۰ سخنرانی در جمع ایرانیان مقیم خارج	۲۶۶
۳۳۹	۶	صحیفه امام	۵۷/۱۲/۱۶ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس قطر	۲۶۷
۵۰۲	۶	صحیفه امام	۵۸/۱/۱۷ سخنرانی در جمع مبارزین کشورهای اسلامی	۲۶۸

۲۲۵ فهرست مأخذ

۱۰۶-۱۰۵	۷	صحیفه امام	تهران و حومه	۲۶۹
۱۳۶-۱۳۵	۷	صحیفه امام	ایران	۲۷۰
۱۶۹	۷	صحیفه امام	پیام به آقای عمر قذافی	۲۷۱
			۵۸/۲/۱۹ سخنرانی در جمع اعضای ایلات زراسوند و	۲۷۲
۲۲۹	۷	صحیفه امام	پادگانهای فارس	
۳۹۸	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۳۰ سخنرانی در جمع کارکنان اداره ثبت احوال کشور	۲۷۳
۲۲۳	۸	صحیفه امام	۵۸/۳/۳۰ سخنرانی در جمع ورزشکاران و فرهنگیان بابل	۲۷۴
			۵۸/۶/۱۱ سخنرانی در جمع خانواده خلبانان شهید پایگاه	۲۷۵
۳۸۵-۳۸۴	۹	صحیفه امام	بوشهر	
۴۴۳	۹	صحیفه امام	۵۸/۷/۱۶ سخنرانی در جمع نمایندگان مردم گرگان	۲۷۶
			۵۸/۷/۱۴ سخنرانی در جمع استادان و کارکنان دانشگاه	۲۷۷
۲۳۳	۱۰	صحیفه امام	شریف	
۳۶۹-۳۶۸	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۱۰/۱ سخنرانی در جمع دانشجویان تبریز و تهران	۲۷۸
			۵۸/۱۰/۱۹ سخنرانی در جمع اهالی ارومیه و قشهرهای مختلف	۲۷۹
۹۱	۱۲	صحیفه امام	مردم	
۸۴	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۵/۱۸ سخنرانی در جمع اعضای کنگره آزادی قدس	۲۸۰
۱۵۹	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۶/۵ سخنرانی در جمع کارکنان مؤسسه «اطلاعات»	۲۸۱
۱۳۰	۱۴	صحیفه امام	۵۹/۱۱/۲۷ سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم	۲۸۲
			۶۰/۴/۹ پیام به ملت ایران به مناسبت انفجار حزب	۲۸۳
۲	۱۵	صحیفه امام	جمهوری اسلامی	
۳۸۳-۳۸۲	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۹/۳ سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم و مسئولان	۲۸۴
۲۴۹	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۲/۲۱ نامه تشکر به آقای مرعشی نجفی	۲۸۵
۲۸۴	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۳/۱۲ پیام به ملت ایران	۲۸۶

۲۲۶ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۳۲۶	۱۶	صحیفه امام	ارتش	۲۸۷
۴۸۵	۱۶	صحیفه امام	۶۱/۶/۱۷ پیام به ملت ایران در سالگرد یوم الله ۱۷ شهریور	۲۸۸
			۶۱/۱۰/۱۲ سخنرانی در جمع مسئولان نظام در روز میلاد	۲۸۹
۲۱۲-۲۱۱	۱۷	صحیفه امام	پیامبر	
۴۱۱-۴۱۰	۲۱	صحیفه امام	۶۸/۳/۱۵ وصیت‌نامه سیاسی -الهی امام خمینی	۲۹۰
۱۸۰	۱	صحیفه امام	۴۲/۱/۱۶ پیام به ملت ایران	۲۹۱
۱۰۶	۶	صحیفه امام	۵۷/۱۱/۱۹ سخنرانی برای جمعی از معلمان	۲۹۲
۹۹	۶	صحیفه امام	۵۷/۱۱/۱۹ سخنرانی در جمع بازاریان تهران	۲۹۳
۲۶۷	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۲۳ سخنرانی در جمع قاضیان اصفهان	۲۹۴
۳۹۸	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۳۰ سخنرانی در جمع کارکنان اداره ثبت احوال کشور	۲۹۵
۵۳۷	۷	صحیفه امام	۵۸/۳/۸ سخنرانی در جمع بانوان شاغل در مؤسسه کیهان	۲۹۶
۶۳	۸	صحیفه امام	۵۸/۳/۱۶ سخنرانی در جمع پزشکان، اساتید	۲۹۷
۲۰۱	۸	صحیفه امام	۵۸/۳/۲۸ سخنرانی در جمع پاسداران مسجد نبی اکرم تهران	۲۹۸
۲۹۳	۱۰	صحیفه امام	۵۸/۷/۲۹ سخنرانی در جمع کارکنان صدا و سیما	۲۹۹
۳۱۹	۱۰	صحیفه امام	۵۸/۸/۱ سخنرانی در جمع اهالی مسجد ارباب تهران	۳۰۰
۵۱۴	۱۱	صحیفه امام	۵۸/۱۰/۱۱ سخنرانی در جمع خانواده شهدا و امدادگران	۳۰۱
۸۴	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۵/۱۸ سخنرانی در جمع اعضای کنگره آزادی قدس	۳۰۲
۴۵۷	۱۴	صحیفه امام	۶۰/۳/۲۵ سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم	۳۰۳
۳۱۵	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۷/۲۶ سخنرانی در جمع گروهی از خانواده‌های شهدا	۳۰۴
۱۱۸	۱۷	صحیفه امام	۶۱/۹/۱۱ سخنرانی در جمع ائمه جماعت همدان و ...	۳۰۵
۲۹۷	۳	صحیفه امام	۳۰۶ اوخر دی ۵۶ سخنرانی در جمع روحا نیون و طلاب	
۳۰۹	۳	صحیفه امام	۳۰۷ اوخر دی ۵۶ سخنرانی در جمع روحا نیون و طلاب	
۱۳۲	۷	صحیفه امام	۳۰۸ ۵۸/۲/۵ سخنرانی در جمع بانوان قم	
۱۹۶	۹	صحیفه امام	۳۰۹ ۵۸/۴/۳۰ سخنرانی در جمع گروه تحقیقات و تبلیغات	

۲۲۷ □ فهرست مأخذ

۱۵۴	۱۰	صحیفه امام	۵۸/۷/۶ سخنرانی در جمع پرسنل سازمان اتکا	۳۱۰
۲۵۴	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۰ سخنرانی در جمع ایرانیان مقیم خارج	۳۱۱
۲۶۰	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۱ نامه به آقای سید محمود طالقانی	۳۱۲
۳۷۷	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۶ سخنرانی در جمع ایرانیان مقیم خارج	۳۱۳
۴۳۰	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۱۹ مصاحبه با خبرنگاران	۳۱۴
۴۸۳	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۲۶ مصاحبه با مجله «اشترن»	۳۱۵
۱۳۱	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۱/۹ پیام رادیو - تلویزیونی	۳۱۶
۱۴۹	۱۲	صحیفه امام	۵۸/۱۱/۲۳ پیام به ملت ایران	۳۱۷
۵۳۵	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۱۰/۲۹ سخنرانی در جمع اشار مختلف مردم	۳۱۸
۶۰/۵/۱۱ سخنرانی در مراسم تنظیم حکم ریاست جمهوری				۳۱۹
۷۳-۷۲	۱۵	صحیفه امام	آقای رجایی	
۱۱۱-۱۱۰	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۵/۲۷ سخنرانی در جمع فرماندهان سپاه، معلمان و...	۳۲۰
۱۴۸	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۶/۱۰ سخنرانی در جمع اشار مختلف مردم	۳۲۱
۴۸۳	۱۵	صحیفه امام	۶۰/۱۰/۲۲ سخنرانی در جمع ائمه جماعت استان گیلان	۳۲۲
۶۴/۱۱/۲۲ سخنرانی در جمع مسئولان کشور و میهمانان				۳۲۳
۴۸۴	۱۹	صحیفه امام	خارجی دهه فجر	
۲۹۵-۲۹۴	۲۰	صحیفه امام	۶۶/۴/۱۰ نامه به تعدادی از نمایندگان مجلس	۳۲۴
۱۵۴	۴	صحیفه امام	۵۷/۸/۴ پیام به ملت ایران	۳۲۵
۳۹۶	۵	صحیفه امام	۵۷/۱۰/۱۸ مصاحبه با روزنامه «بالتیمورسان»	۳۲۶
۴	۶	صحیفه امام	۵۷/۱۱/۹ مصاحبه با خبرنگاران جهان	۳۲۷
۱۷۹	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۱۱ پیام به ملت ایران	۳۲۸
۲۴۶	۷	صحیفه امام	۵۸/۲/۲۱ سخنرانی در جمع عشایر مَمَّسَنَی و دانشجویان یزد	۳۲۹
۱۰۹	۱۳	صحیفه امام	۵۹/۵/۲۵ پیام به آقای بنی صدر	۳۳۰
۵۹/۱۲/۲۸ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی				۳۳۱
۲۰۳	۱۴	صحیفه امام	اسلامی	

۲۲۸ □ جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی (س)

۲۸۴	۱۴	صحیفه امام	۶۰ سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم	۳۳۲
۴۸۳	۱۴	صحیفه امام	۶۰ سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم	۳۳۳
۵۲۵-۵۲۴	۱۴	صحیفه امام	۶۰ سخنرانی در جمع اعضای ستاد جهاد سازندگی	۳۳۴
۳۹۷-۳۹۶	۱۵	صحیفه امام	۶۰ سخنرانی در جمع ائمه جماعت استان یزد و هرمزگان	۳۳۵
۲۸۴	۱۶	صحیفه امام	۶۱ پیام به ملت ایران	۳۳۶
			۶۱ سخنرانی در جمع فرمانده و پرسنل نیروی دریایی	۳۳۷
۳۲۷	۱۶	صحیفه امام	ارتش	
			۶۱ سخنرانی در جمع مسئولان وزارت کشور و استانداران	۳۳۸
۱۶۰-۱۵۹	۱۷	صحیفه امام	۶۱ پیام به ملت ایران و مسئولین نظام	۳۳۹
۳۲۲-۳۱۶	۱۷	صحیفه امام	۶۲ سخنرانی در جمع اعضای شورای هماهنگی	۳۴۰
۳۷۷	۱۸	صحیفه امام	تبیغات اسلامی	
			۶۴ سخنرانی در جمع اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم	۳۴۱
۳۰۲	۱۹	صحیفه امام	۶۷ پیام به ملت ایران در سالگرد کشتار خوین مکه	۳۴۲
۸۶	۲۱	صحیفه امام	۵۷ پیام به ملت ایران	۳۴۳
۳۱۰	۴	صحیفه امام	۵۷ سخنرانی در جمع نمایندگان مجلس قطر	۳۴۴
۳۳۹	۶	صحیفه امام	۵۸ سخنرانی در جمع قهرمانان کشته	۳۴۵
۳۳۶	۱۱	صحیفه امام	۵۸ سخنرانی در جمع نمایندگان سازمانهای آزادیبخش جهان	۳۴۶
۱۱۱	۱۲	صحیفه امام	۵۹ پیام تشکر به آقای عمر قذافی	۳۴۷
۲۳۰	۱۲	صحیفه امام	۵۹ پیام رادیو-تلوزیونی به ملت ایران در روز قدس	۳۴۸
۸۱	۱۳	صحیفه امام	۵۹ سخنرانی در جمع خانواده شهدای نیروی هوایی	۳۴۹
۴۶۴	۱۳	صحیفه امام	۶۰ سخنرانی در جمع مسئولان کشور	۳۵۰
۲۸۳	۱۵	صحیفه امام	۶۰ سخنرانی در جمع گروهی از خانواده‌های شهدا	۳۵۱
۳۱۷-۳۱۶	۱۵	صحیفه امام		

۲۲۹ فهرست مأخذ □

۴۳۴	۱۷	صحیفه امام	۶۲/۲/۲۱	۳۵۲	سخنرانی در جمع مسئولان نظام
۲۴۱	۲۰	صحیفه امام	۶۶/۱/۸	۳۵۳	سخنرانی در جمع اقشار مختلف مردم

فهرست منابع

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س) (گردآورنده)؛ صحیفه امام؛ ۲۲ ج،
 چ ۲، زمستان ۱۳۷۹.